

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2017

Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera, tassungalu ilanngullugu pisortat aningaasartuutaasa isertitaasalu ingerlaarnera pillugu ukiumoortumik nalunaarummik Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut Inatsisaat nr. 26, 28. november 2016-imeersoq naapertorlugu Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni Naalakkersuisut saqqummiussisarput.

Aningaasartuuteqarfinni isertitaqarfinni qitiusuni arlalinni aningaasaqarnerup ingerlatallu ineriartornerat pillugu misissueqqissaarnernik ukiumoortumik nalunaarut imaqartarpoq.

Taamaalillunilu Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnerat pillugu paasissutissanik nalunaarut tapeeqataassaaq aammalu Namminersorlutik Oqartussani Kalaallit Nunaannilu tamarmi aningaasaqarnikkut ineriartorneq pillugu anguniagaqarfiusumik oqallinnissamut tunngavissiissalluni.

Aammalu taamaalilluni nalunaarut siammasissumik isiginniffiuvoq imalu iluseqartinneqarluni aningaasaqarnerup ineriartorneranik pingaarnersiullunilu tulleriiarinissamik Naalakkersuisut Inatsisartullu isumaliutiginninneranni ilaatinneqarsinnaalluni. Nalunaarummi ajornartorsiuteqarfiit immikkut ittut ineriartornerullu ingerlarnga sammeneqarput.

Taamaattumillu Naalakkersuisut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarutaat una 2018-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissamik Naalakkersuisut suliaqarnerannut atatillugu isigineqassaaq.

Siulequt

Ukiuimoortumik Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut suliniutinik Naalakkersuisut ukiumi pineqartumi ukiunilu tulliuuttuni aallartinnialersaagaannik qimerluuiffiuvoq.

2017-imut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiami aningaasaqarnikkut maanna pissutsit, attanneqarsinnaasumillu ineriartornermik qulakkeerisumik unammilligassat annertuut nassuiarneqarput, taakkulu ukiuni kingullerni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit ukiuimoortumik nalunaarusiaani Akileraartarnermullu Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisutaanni ilanngunneqarput.

Tamatuma peqatigisaanik Attassisinnaanermut Siuariartornermullu Pilersaarummi 2016-imeersumi ukiup siuliani nalunaarummi ilaatinneqartumi iluarsaaqqinnissami aqutissat sisamat malitseqartinnerannik 2017-imi Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut imaqarpoq.

Attassisinnaanermut Siuariartornermullu pilersaarut aammalu taanna malillugu iluarsaaqqinnissamik iliuitsit malitseqartinneqarnerat, iliuusissat aalajangersimasut aammalu siunnerfilimmik aningaasaliinerit pisortat aningaasaqarnerata attanneqarsinnaaneranik anguniagaqarnermut, ineriartornerup annertusineranut aammalu atajuartitsinissamik tunngaveqarluni namminersortut ingerlatsiviisa ingerlataqalernissaannik peqataaqataassapput. Taamaalillunilu anguniakkat arlallit anguneqarnissaannut peqataaqataassaaq:

- Nunap aningaasaqarnera pitsaasumik patajaatsumillu siunissamilu attanneqarsinnaasumik ineriartortoq, tamannalu Kalaallit Nunaata ataatsimoortumik tapiissutinik pisariaqartitsineranik annikilliarortitsisoq.
- Nunap immikkoortuisa kommunillu akornanni oqimaaqatigissamik ineriartortoqartoq, tamannalu nuna tamakkerlugu naapertuuttumik atugarsissaarnermik atugaqartitsinermik peqataaqataasinnaallunilu piffinni arlalinni aningaasaqarnikkut siuariarnermut pilersitsisoq.
- Inoqutigiit pisisinnaassusiisa annertusarneqarnissaa, tamatumunngalu ilanngullugu pingaartumik annikitsumik akunnattumillu isertitalinnut kivitseqataanissaa, taamaalilluni inuiaqatigiinni naligiinnginnerujussuaq annikillisinnaaqqullugu.

2017-imi Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi ilaatigut apeqqutit taakku sammineqarput, tassungalu ilanngullugu innuttaasut pitsaanagerusumik naligiinnerusumillu atugaqalersinniarlugit iliuusissanut aalajangersimasunut siunnersuutit assigiinngitsut aqutigalugit Naalakkersuisut qanoq aqutissiuusisnaanerat pillugu immikkoortumik immikkut ittumik nalunaarut imaqarluni. Tamatumani minnerunngitsumik eqqarsaatigineqarput qitiusumik suliaasaqarfii matuma kinguliani allassimasut iluini aqqissuusseqqinnermik iliuusissat:

- Ilinniartitaanermut tunngasut, tassungalu ilanngullugu atuarfiup inuussutissarsiutinullu ilinniartitaanerit immikkut qitiutillugit sammineqarnissaat.
- Angallannermut tunngasut, tassungalu ilanngullugu mittarfinnik allilerinissamik suliap qitiutillugu sammineqarnissaa.
- Aalisarnermut tunngasut, tassungalu ilanngullugu aalisarneq pillugu inatsisip allanngortinneqarnerata aammalu akitsuutinik aqqissuussinerup nutaap atuutsinneqalernissaanik naatsorsuutiginninnerup kingunerisaanik allannguutit.
- Ineqarnermut tunngasut, tassungalu ilanngullugu suliaasaqarfinnik kommuninut tunniussinissamik piareersaaneq ineqarnerlu pillugit iluarsaaqqinnerit.
- Isumaginninnermut tunngasut, tamatumani meeqqat inuussuttuaqqallu ajornartorsiutillit kiisalu pisortanit ikorsiissutit qitiutillugit sammineqassallutik.
- Suliffissanik pilersitsinissaaq, tassungalu ilanngullugu avammut nioqquteqarnermik ingerlatsivinni suliffissanik pilersitsinissaaq aammalu suliffissaaleqinnermik akiuinissaaq.

- Akileraarutitik akitsuutinillu aaqqissuusseqqinneq, tassunga ilanngullugit akiitsunik annikillisaaneq akiitsuninnissamillu pinaveersaartitsineq.

Aamma aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi anguniakkanik tunngavissanillu nutaanik nalunaarut imaqarpoq. Tamatumani naalakkersuisooqatigiinnermik isumaqatigiissut 2016-imi oktobarimeersoq aammalu kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit inatsisip nutaap 2016-imi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni akuersissutigineqartoq toqqammavigineqarlutik.

Atuarluarnissannik kissaappakkit, oqallinnerup ingerlaqqinnissaanut qilanaarlunga.

Aqqaluaq B. Egede

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq

Imarisai

Siulequt	3
1 Aallaqqaasiut.....	6
1.1 Aningaasaqarnikkut inissisimaneq aaqqissuussaanikkullu ajornartorsiutit.....	7
1.1.1 Aalisarnikkut ineriartorneq	8
1.1.2 Aatsitassat	11
1.1.3 Takornariartitsineq.....	13
1.1.4 Suliffissaqarneq suliffissaaleqinerlu	15
1.2 Nunatta Karsiata aningaasaqarnera	17
1.2.1 Nunatta Karsiata 2016-imut naatsorsuutai.....	19
1.2.2 Kommunit aningaasaqarnikkut ineriartornerannut ataqtigiiffiit	20
1.3 Pisortat ingerlataanni aningaasartuutit ineriartornerat	22
1.4 Akitsuutit	22
1.5 Akiitsut	23
1.6 Akiitsut ineriartornerat	26
2 Naligiinneq annertunerusoq, oqimaaqatigiinneq pitsaanerusoq nalilinnillu ineriartortitsineq annertunerusoq	28
2.1 Naligiinneq annertunerusoq oqimaaqatigiissitsinerlu pitsaanerusoq.....	28
2.2 Aningaasaqarnikkut imminut napatinneruneq	37
3 Napatitsinermut Siuariartornissamullu pilersaarusiarnut malitseqartitsineq	39
3.1 Ilinniartitaanerup pitsanngorsarnera.....	39
3.1.1 Sungiusarfissat amerlanerusut inuusuttullu suliniuteqarfigineqartut.....	42
3.1.2 Ilinniartut sungiusartullu atorfinitsinnerini suliffiit pisortanilu oqartussat inuaqatigiinni akisussaaffeqarnerat pillugu inatsit nutaaq.....	44
3.2 Aningaasarsiornikkut siuarsaneq aningaasaqarnikkullu arlalinnillu isumalluuteqarneq....	45
3.2.1 Suliffeqarfiit akileraarutaat	46
3.2.2 Aalisarnerup ineriartornera	48
3.2.3 Takornariartitsinerup ineriartortinnera	50
3.2.4 Aatsitassarsiornermik ingerlatsisut ineriartornerat – aatsitassarsiorfinnik nutaanik pilersitsineq.....	52
3.2.5 Suliffissaqartitsineq nukittorsarniarlugu aaqqissuussaanikkut nutarterineq.....	53
3.3 Pisortat ingerlatsiviannik nutarsaaneq	54
3.3.1 Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut politikkianni anguniakkat periutsillu.....	54
3.3.2 Immikkoortuni pilersaarutit nunalu tamakkerlugu pilersaarusiorneq	56
3.3.3 Pisortat pisiortornerat pitsaasoq	60
3.3.4 Digitalinngorsaaneq	61
3.3.5 Siusissukkut iliuuseqarneq aamma pitsaaliuineq tunngaviumik suleriuseralugit.....	66
3.4 Ikorsiissutit, akileraartarnerup aaqqissuunnera ineqarnermullu tunngasuni aaqqissuusseqqinnermi imminut pilersornerulerneq.....	72
3.4.1 Ikorsiissutit aaqqissuunneqarnerinik ataqtigiissutsimillu ajornartorsiutit aaqqiivigineqarneri pillugit aaqqissuusseqqinneq	73
3.4.2 2017-imut aningaasanut inatsimmi ineqarnermik aaqqissuusseqqinnissami ineqarnermi politikikkut aningaasaqarnikkullu siunniussat	74
4 2017-imut aningaasanut inatsimmut sinaakkutit 2018-milu AIS-imik piareersaatit	79
4.1 AIS 2018-imut atatillugu missingersuutinik ataqtigiissaarineq.....	79
4.1.1 2018-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik piareersaasiorluni sularinninnermut ilanngussassat.	80

1 Aallaqqaasiut

Ataatsimut isigalugu Naalakkersuisunit kissaatigineqarpoq aningaasat nunatsinni kaaviiartinneqarnerunissaasa sulissutigineqarnerunissaa, taamaalilluni aningaasaqarnikkut imminut napatinnerulernermik angusaqartoqarsinnaaqqullugu. Tamanna sulissutigingikkaanni anguneqarsinnaanngilaq ataqatigiissaartumilli suliniuteqarnissaq pisariaqarluni. Tassunga ilanngullugu tunngavissatigut piumasaqaatit qitiutillugit aallunneqassapput piginnaasanik ineriartortitsinissap qitiutillugu aallunneruneratigut aammalu nunami atassuteqarneq pitsanngorsarniarlugu attaveqaatinik akikinnerusunik pilersitsinissap annertunerusunik aallunneqarneratigut anguniakkamut tamatumunnga ikorfartuutaasussat.

Aningaasaqarnikkut ullumikkut aallaavissat pitsaasuupput. Piffissami 2012-imit 2014-imut Kalaallit Nunaata nioqqutissiaasa tamakkerlutik nalingata pitsaanngitsumik ineriartornerata kingorna Aningaasat nalingisa ineriartornerat 2015-imisulli 2016-imi pitsaavoq. Aammattaaq 2017-imi taama ineriartortortoqarnissaa Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaminni septembarimeersumi naatsorsuutigaat.

Tamanna pitsaasuvoq. Tamatuma peqatigisaanik piffissami aningaasat nalingata pitsaanerulernerat pisortat aningaasaataasa patajaannerulersinneqarnissaannut aaqqissuusaanikkut siunissamilu ungasinnerusumi iluanaarutaasinnaasunik angusaqarfiusumik inuiaqatigiit pitsaasumik ineriartortinneqarnissaannut tapeeqataasussanik siunissamut isigisumik aningaasaliinernut atorluarneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Innuttaasut inuuniarnerminni atugaasa naligiinnerulersinnerat inuiaqatigiit pitsaasumik ineriartornissaannut tapeeqataasinnaallunilu tapeeqataasariaqarpoq. Taamaattumillu ilaatigut makku qitiutillugit aallunneqarnissaat Naalakkersuisunit kissaatigineqarpoq:

- Ukiuni aggersuni utoqqaat amerlanerujartuinnartussat ikinnerusut siunissami pilersuilernissaat pitsaaliorniarlugu iliuuseqarneq.
- Inuusuttut atuaqatigiiaat amerlanerusut inuussutissarsiuuteqalernissamut piginnaanngorsaataasumik ilinniagaqarnissaasa aammalu ullumikkornit annertunerusunik siusinnerusukkat ilinniagaqartalernissaasa qulakkeerneqarnissaa.
- Sulisinnaasut sapinngisamik amerlanerpaat suliffeqalernissaat aammalu ataavartumik suliffeqarsinnaanissaat – imaluunniit taamaanngippat sapinngisamik amerlanerit suliffeqarnermut atassuteqalernissaat.
- Kommunini tamani ineriartortuutaasumik inuussutissarsiuutinik eqeersimaartumik ineriartortitsineq aammalu nuna tamakkerlugu isigalugu nunarput qimallugu nuuttartut ikilisillugit nunatsinnut nuuttartut amerlisinnissaat.
- Pitsaaliuinermit siusissukkat iliuusissat tunngavigneqarnissaat, tassungalu ilanngullugu peqqissutsimut isumaginninnermullu tunngasut qitiutillugit aallutarineqarnissaat.
- Innuttaasut inissaqarnikkut imminnut pilersorsinnaanissamut akisussaaffeqarnerulernissaat, tamatumalu peqatigisaanik ineqarnermik isumaginninnikkut eqqumaffiginiagassat qulakkeerneqarnissaat periarfissaqarnerulersinnaaqqullugu ineqarnermut tunngasutigut tapiissutit siunnerfilerneqarnissaat.

Avammut tunisinermit isertitat amerlinissaat ataatsimoortumik tapiissutit annikillisinneqarnissaannut aalajangiisuusumik pingaaruteqarpoq. Inuussutissarsiornermik ingerlatsiviit pingaarutillit arlallit ineriartortinneqarnissaat, tamatumalu peqatigisaanik ilaatigut makku aqqutigalugit aalisakkanik pisuussutit atorluarnissaat tamatumani pingaaruteqarpoq:

- Nunatsinni suliffeqarfinnut suliffeqarfinnullu nunanit allaneersunut aningaasaliinissamut kajuminnerulersitsiniarluni nunap unammillersinnaassusianik aaqqissuusaasumik pitsanngorsaaneq.

- Attaveqatigiinnermi atortulersuutsinik nunami atassuteqarnermut pitsanngorsaataasunik akikinnerusunillu aammalu niuernikkut takornariaqarnikkullu atukkatsinnut pitsanngorsaataasunik ataqatigiissaartunik sunniuteqarluartunillu pilersitsineq.
- Ilinniartitaaneq piginnaasanillu ineriartortitsineq eqqarsaatigalugu suliniut siunnerfillit sunniuteqarluartullu, taamaalilluni innuttaasunut, ilaqutariinnut inuiaqatigiinnullu iluaqutaasunik najukkani suliffissat najukkami sulisinnaasunit annertunerusumik inuttalerneqartarnissaat suliffeqarnermi tunngavigineqarsinnaaqullugu.

Naalackersuisut kissaatigaat aningaasaliinerit annertunerusut namminersortut aningaasaataat atorlugit pisinnaasariaqartut, taamaalilluni pisortat aningaasaataat kisiisa atorlugit aningaasalersorneqaqqunagit. Taamaattumillu tamanna periarfissikkumallugu tunngavissatigut atugassarititanik pitsaasunik patajaatsunillu aammalu tunngavissanik atorluarneqarsinnaasunik pilersitsinissamik suliaq Naalackersuisut ingerlateqqinniarpaat. Tassunga atatillugu nunatsinni nunani allani aningaasaliisartut suleqatigisallu aningaasaliinernik annertunerusunik ingerlataqassagunik politikimik ingerlanneqartumik tatigisaqarnissaat pingaaruteqarpoq. Attaveqarnermut tunngasunut annertuumik aningaasaliisussanngornitsinni aammalu iliuusissanut innuttaasunut toqqaannartumik tunngassuteqarnerusunut aammalu akileraarutit akitsuutillu aqqutigalugit aningaasalersorneqartussanut aningaasaqarnikkut atugassiinissamik qulakkeerinnisaq pingaaruteqarpoq.

2016-imi naatsorsuutini kisitsisit takutippaat inuiaqatigiinni ingerlatat annertusiartornerat akitsuutinit akileraarutinillu isertitat amerleriarnernannik kinguneqartoq. Ineriartorneq tamanna 2017-imi attanneqarsinnaasutut naatsorsuutigineqarpoq tamannali aamma aningaasartuutit annertusiartornerannut malinnaatinneqartariaqarluni. 2017-imi aningaasanut inatsimmi 2017-imi IS-imi sinneqartooruteqarpoq, ataatsimullu isigalugu piffissamut 2017-2020-mut atatillugu oqimaqatigiissaarfiunani. Angusassatut missingersuutini ilaatigut tunngavigineqarput pisortani pisariillisaanissaq aammalu iluarsartuusseqqinnernit nutaamik isertitassat. Taamaattumillu maanna pissutsit taamaatsillugit sullissinermik nalinginnaasumik pitsanngorsaataasunik aallartitsinissamut periarfissaqanngilaq.

Aningaasanik nassaartoqarsinnaassappat taakku inerikkiartorfiusussatut pingaarnersiukkanut imaluunniit assersuutigalugu mittarfiit nutaamik aaqqissugaanerisigut iliuusissanut aningaasartuutini annikillisaataasunut pingaarnertut atorneqassapput. Taakku tassaapput partiit peqatigalugit aningaasanut inatsisissamik oqaloqatigiinnermi Naalackersuisut aallaavigisassaat, tamatumani Attassisinnaanermut Siuariartornermullu Pilersaarutip suli malitseqartinneqarnissaanut anguniagaqarfissanillu allanik immerneqarnissaanut apeqqut qitiutillugu aallaaviussalluni.

1.1 Aningaasaqarnikkut inissisimaneq aaqqissuusaanikkullu ajornartorsiutit

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiata nalunaarusiartik kingulleq 2016-imi septembarimi tamanut saqqummiuppaat. Tassani 2015-imi 2016-imilu aningaasarsiornikkut siuariartorneq 2017-imi ingerlaannassasoq nalilerneqarpoq. Inerikkiartornermut ilaatigut pissutaapput sanaartornermi suliniutit annertuut ingerlatat annertussusiannut kivitseqataagallarnert aammalu aalisarnermit pitsaasumik isertitaqarneq. Kalaallit Nunaata nioqqutissaasa tamakkerlutik nalingata 2016-imut sanilliullugu 2017-imi 1 %-imik annertusinissaa Siunnersuisoqatigiinnit naatsorsuutigineqarpoq.

Aningaasaqarnikkut ineriartornermi kisitsisiviusut missingiutillu takussutissaq 1-mi eqikkarlugit takutinneqarput.

Takussutissiaq 1: Pilersuinermi oqimaaqatigiissitsineq, Kalaallit Nunaata nioqqutissiaasa tamakkerlutik nalingata ukiumoortumik siuariarnera aammalu akit aalajangersimasut tunngavigalugit aningaasaliinerit tamarmiusut¹

Kalaallit Nunaata BNP-a 2015-imi agguataarneri			Siuarlaat procentinngorlugu							
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ²	
Naliusut ataqatigiissinnerat (2010-mi akit malillugit)	Inuinnaat atuinerat	45,1	1,3	2,4	-1,3	-2,3	-1,7	2,1	2,1	
	Pisortat atuinerat	51,9	-1,4	-0,9	0,6	2,4	-0,8	-1,9	0,5	
	Aalajangersimasunik aningaasaliinerit tamarmiusut	26,5	75,8	23,9	-41,1	-21,5	-21,7	11,7	27,5	
	- aatsitassarsiornermut aningaasaliinerit ilanngunnagit	21,7	4,7	9,4	-10,9	-5,6	-9,4	5,9	32,3	
	Nioqqutissanik sullississutinillu avammut tunisinerit	27,1	11,3	4,7	-2,0	3,5	-6,3	-10,9	12,0	
	Pilersuineq katillugu / atuinerit katillugit	150,3	16,7	8,1	-13,8	-4,1	-6,5	-0,7	7,0	
	Nioqqutissanik sullississutinillu eqqussuineq	50,4	40,1	16,1	-29,8	-5,7	-15,6	-5,2	11,4	
	Kalaallit Nunaata nioqqutissiaasa tamakkerlutik nalingi	100,0	2,7	1,5	1,5	-3,0	-0,8	1,7	4,6	
				Aningaasat mio. kr.-inngorlugit						
	Naliusut ataqatigiissinnerat (2010-mi akit malillugit)			6.950	8.601	5.151	4.063	3.090	3.451	
			3709,1	5174,4	2000,5	1073,5	468,2	712		
			3.202	3.504	3.122	2.948	2.671	2.827		

Malugalugu: 2010-2013-imit kisitsisit inaarutaasuupput aammalu 2014-2015-imit kisitsisit Naatsorsueqqissaartarfik malillugu kisitsisaataagallarlutik.

2015-imi aatsitassarsiornermut aningaasaliissutit tamarmiusut 2014-imi ikinnerpaaffiusumit amerlanerupput, tamatumani nunarsuarmi aningaasarsiornerup ilaata aatsitassarsiornermik ingerlatsinerimut annertuumik sunniuteqartoq nalinginnaasoq pissutaalluni.

1.1.1 Aalisarnikkut ineriartorneq

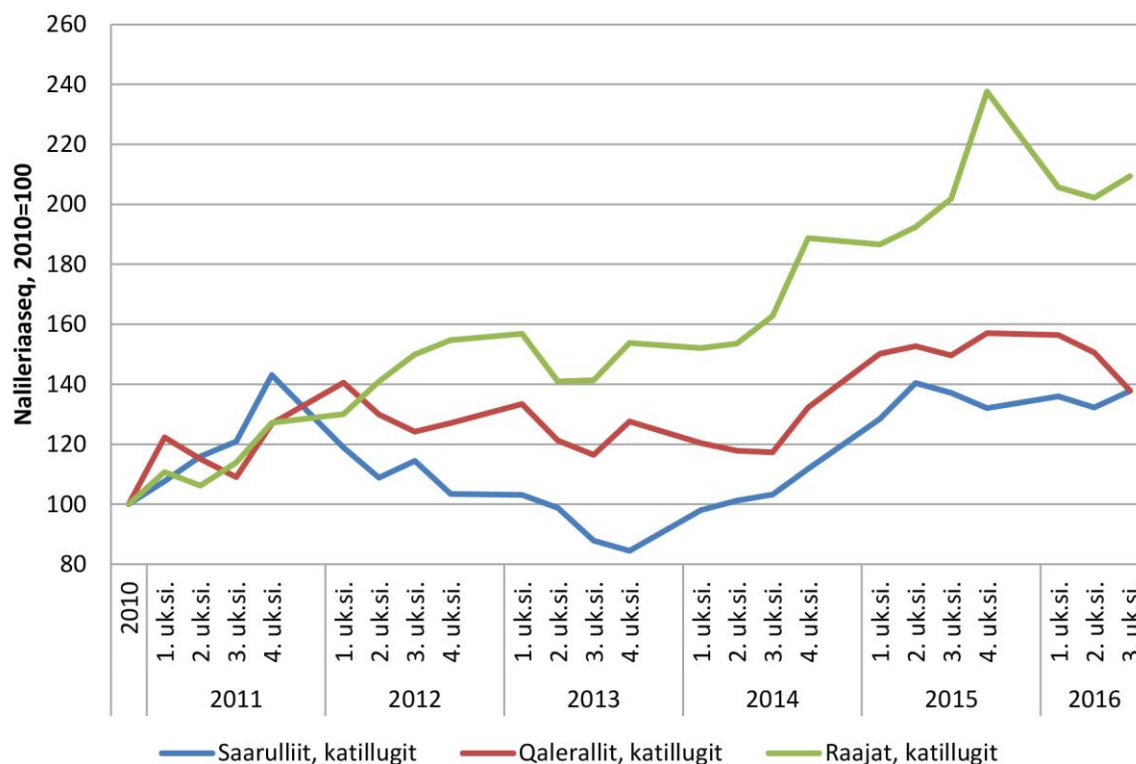
Aalisarneq suli avammut niuernerme pingaarnersaavoq. Titartagaq 1-imi qalerallit akii 2013-ip ukiuata affaani kingullermi 2015-imilu qaammatini pingasuni kingullerni ukiuni kingullerni tallimani aatsaat taamak qaffasitsiginerat takutippaat. 2016-imili qaammatini pingasukkaani siullerni qalerallit akiat 12 pct.-it missaannik appariaateqarpoq. Saarullit akiat 2011-mi appariatortiarluni 2013-imi qaammatit pingasukkaat naggataanni qaffakkiartoqqilerpoq. 2015-imi qaammatit pingasukkaat pingajuanni akit 2011-misulli annertutigilerput. Piffissami 2015-imit 2016-imit saarullit akiat allannguuteqarpianngilaq. Raajat akii 2010-miilli qaffakkiartorput. 2013-imi appariaateqalaarualarlutik 2015-imi qaammatit pingasukkaat kingulliat tikillugu 138 pct.-imik qaffariaateqarput. 2016-imi raajat akiat taama qaffasitsigiunnaarpoq, taamaattorli qaammatit

¹ Kalaallit Nunaata nioqqutissiaasa tamakkerlutik nalinganut atatillugu inerikkiartortitsinissamik anguniakkap nalunaarsuineq Naatsorsueqqissaartarfimmit allannngortinneqarpoq aammalu 2003-mi nalunaarsueriaaseq atoqqilerlugu. Naliusut ataqatigiissinnerat maanna atornerqartoq inerikkiartortitsinissamik anguniakkamut eqqornerusunik takutitsivoq. Periuseq nutaaq nunat akornanni sanilliussinissamut pitsaannerusunik tunngavissivoq aammalu suliassaarfimmi nunani tamalaani kaammattuutigineqartunut naapertualluni. Aammattaq inuinnaat atuinerannut aammalu umiarsuarmik timmisartumillu angallannermut aningaasanut kisitsisit kukkunersiornerqarput. Taamaattumillu takussutissiaq 1-imi kisitsisit 2016-imi siusinnerusukkullu Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi Kalaallit Nunaata nioqqutissiaasa tamakkerlutik nalingannut kisitsisinut toqqaannartumik nallersuunneqarsinnaanngillat. Tamanna pillugu paasissutissat annertunerusut uani pissarsiarineqarsinnaapput: <http://www.stat.gl/publ/da/NR/201701/pdf/2006-2015%20Nationalregnskab.pdf>.

² 2016-imit kisitsisit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit malillugit missingiinerugallarput (ukiumoortumik nalunaarussiaq 2016-imi septembarimeersoq).

pingasukkaat pingajuanni qaffariaateqalaarluni. Naak piffissap taamaalinerani raajanik pisassiisutit annikinnerugaluartut raajat akiisa ataatsimut isigalugu pitsaasuunerat raajarniarnermit isertitat annertunerannut annertuumik tapeeqataalluarpoq.

Titartagaq 1. Aalisakkat qaleruallillu agguaqatigiissillugu kiilumut akiinut naleqqersuut

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik. Naleqqersuut: 2010=100

Takussutissaq 2-mi Kalaallit Nunaanni aalisarnermi pisarineqartartut pingaarnerit pingasut avaleraasartuullu tulaaneqartarnerannik takutitsivoq.

Takussutissiaq 2: Aalisartut angallatillu nunatsinni pisassiisutini pisaat

Tonsit	2012	2013	2014	2015	2016
Avaleraasartuut katillugit	5.284	52.797	78.382	30.390	35.827
Saarullit katillugit	21.625	25.504	31.117	49.031	56.380
Saarullit, avataani	11.010	11.976	12.619	23.669	21.773
Saarullit, sinerissamut qanittumi	10.616	13.528	18.497	25.363	34.607
Qalerallit katillugit	34.569	34.795	38.172	38.170	42.219
Qalerallit, avataani	13.062	11.348	11.464	13.318	11.564
Qalerallit, sinerissamut qanittumi	21.507	23.447	26.708	24.853	30.655
Raajat katillugit	109.375	88.532	83.516	70.207	80.909
Raajat, avataani	51.169	44.879	45.287	36.346	40.905
Raajat, sinerissamut qanittumi	58.206	43.654	38.229	33.861	40.005

Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutininik Nakkutilliisoqarfik. Allakkiaq: 2016-imi pisanut atatillugu kisitsisaagallaput.

Raajarniarneq Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit suli pingaarnersaraat, tassanngalu avammut tunisat nalingisa 35 procentiisa missaat isertinneqartaput. 2015-imi Kalaallit Nunaata kitaani

pisassat 73.000 tonsimut inissinneqarput. Tamannalu 2007-ip kingorna 61.000 tonsinik appararneruvoq. 2016-imullu biologit siunnersuinerat 90.000 tonsinut pitsanngoriartinneqarpoq. Taamaammallu 2016-imi pisassiissutit 85.000 tonsinut inissinneqarput, tamannalu 2015-imut sanilliullugu 12.000 tonsinik qaffariarneruvoq. 2017-imi biologit siunnersuutaat allannguuteqarani 90.000 tonsinut inissinneqarpoq aammalu pisassiissutit 90.000 tonsinut inissinneqarlutik. Kalaallit Nunaata kitaani raajartassiissutinik tamarmiusunit Canadamut EU-mullu 3.644 tonsit pisassiissutigineqarput. Taamaalillunilu akit pitsaanerat raajartassallu amerlanerat toqqammavigalugu 2017-imi sinneqartoorteqarluarnissamut tunngavissaqarluarpoq.

2017-imi Tunumi pisassiissutit 2.000 tonsinut inissinneqarput. Raajartassat 5.000 tonsinut inissinneqarput, taakkunanit 4.150 tonsit EU-mik isumaqatigiissut naapertorlugu EU-mut pisassiissutaapput.

Avaleraasartuunik aalisarnikkut siammasinnerusumik isertitassanik toqqammaveqalernissaq ilimagineqarpoq, tamannalu ikerinnarsiortunik aalisarnerup ineriartortinnera aqputigalugu aalisarnikkut inuussutissarsiornermi siuariarnermik pilersitsissaaq. 2013-imi avaleraasartuut 50.000 tonsinut annertunerusut pisarineqarput, taamaattoq kiilumut nalinga aalisakkanit takussutissiaq 2-mi taaneqartunit allanit pingasunit appasinnerujussuvoq. 2014-imi Kalaallit Nunaanni avaleraasartuunik 100.000 tonsinik pisassiisoqarpoq, taakkunanngalu 78.670 tonsit aalisarneqarput.

2015-imi 2016-imilu taama tulleriillutik avaleraasartoortat taamaallaat 30.390-tonsiillutillu 35.827 tonsinnapput, taakkulu pisassiissutigineqartut affaat ataappaat. Taamaalillunilu avaleraasartooq nikerartumik ingerlaartuummat aalisarneq nalorninarluinnartoq pineqarpoq. Taamaammatt kalaallit imartaani avaleraasartuunik amerlasuunik ukiut tamaasa aalisarsinnaaneq qulakkeerneqanngilaq. Tunumi avaleraasartoortassat saniatigut Kalaallit Nunaata kitaani misileraalluni pisassanik 10.000 tonsinik pisassiisoqarpoq, taakkulu atorineqanngillat. Taakku saniatigut 2016-imi ammassassuit 17.000 tonsit sinnerlugit nunatta imartaani aalisarneqarput. Ammassassuarnik aalisarneq taamaalilluni aamma pingaaruteqarpoq, tamannalu siunissami Kalaallit Nunaannut pingaarutilimmik isertsiviusussatut naatsorsuutigineqarpoq.

Takussutissiaq 2-mi takuneqarsinnaasutut saarullittat qalerallitallu ukiuni tallimani annertusiartorput, raajartarineqartullu nikiffiungaarlutik.

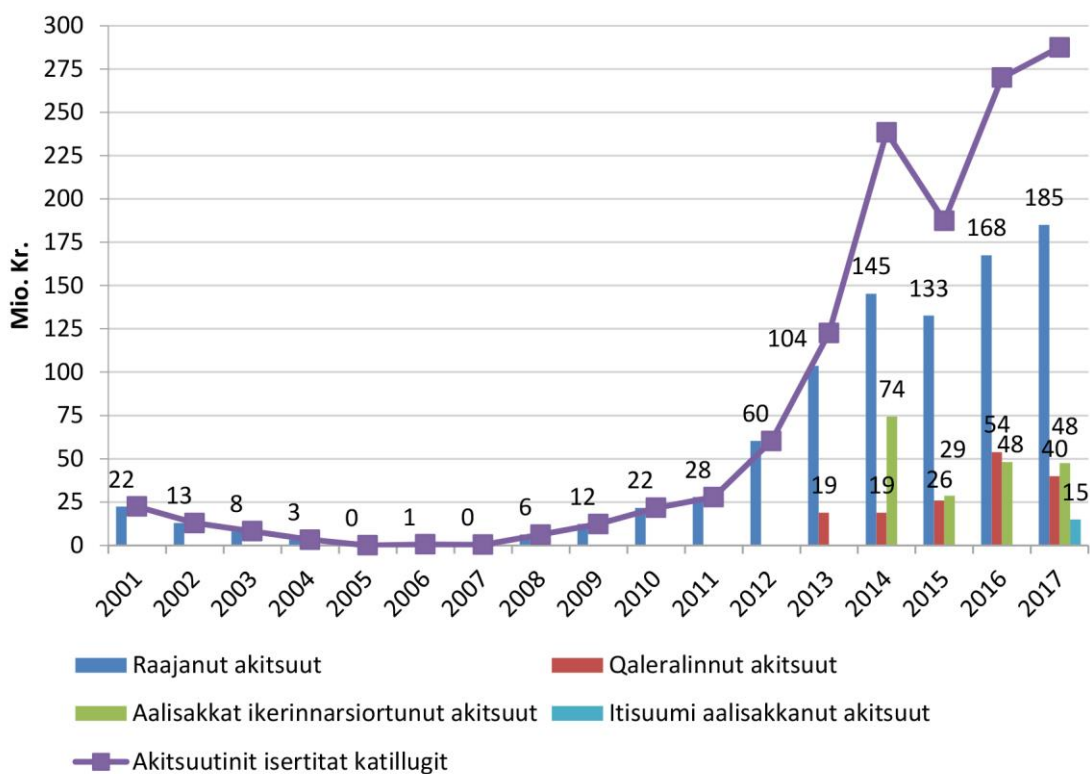
Siuliani allassimasut siunissami qaninnermi aalisarnermi siuariarnissamut periarfissaqarneranik ersersitsipput. Peqatigisaanillu aalisarnermik inuussutissarsiutit ilaanni immikkut akilersinnaasutsip isumalluutillu inissisimanerata, aalisariutit arlallit sinneqartoorniarnerat ajornakusussasoq pissutsit takutippaat. Tamakku namminersorluni inuussutissarsiutit allat ineriartortinnissaat nutarterinernillu ingerlatsinissat pingaarutaat erseqqissarpaa.

Aalisarneq pisortat karsiinut annertoortuujussuarmik tapersiivoq. Taakkunungalu aalisarnermi akitsuutit (pisuussutinik iluaquteqarnermik akileraarutit) aatsaat taamak qaffasitsigilerlutik annertusipput. Tamanna ilaatigut tassani ukiuni kingullerni ingammik raajat qalerallillu akiisa qaffasinnerisigut annertuumik isertitaqarsimanermit avaleraasartuunillu akitsuutinik isertitsineramik patsiseqarpoq. Saarullinnut, kuller-inut, saarullit ilaannut suluppaakkanullu akitsuutit 2017-imi atuutilissapput.

Pisortat isertitaasa ilaat taamak annertutigisut aalisarnermik akitsuutineersuunerat aarlerinaateqarsinnaavoq, aalisarnikkummi isertinneqartartut misilittakkat aallaavigalugit nikerarsinnaasarput. Aamma niuernikkut politikkimut tunngasut maanna aamma nalornissutigineqarput, aalisaarnermit isertitanut sunniuteqarsinnaasut, taamaalillunilu pisuussutinik iluaquteqarnermik akileraarutinit siunissami iluanaarutaasinnaasunut sunniuteqarsinnaasut.

Tamatumani pineqarpoq Brexitip (kalaallit tunisassiaasa tuluit nunaannut eqqunneqarneranni akitsuuserneqarsinnaanerit aammalu CETA (pituttorsimanngitsumik niueqatigiinnissaq pillugu Canada EU-llu akornanni isumaqatigiissut ilaatigut Canadami aalisakkanik tunisassianut EU-mut tunineqartunut akitsuutit atorunnaarsinneqarnissaannik siunertaqartup sunniuteqarsinnaanerit. Titartagaq 2-mi takutinneqarpoq 2001-imili aalisakkanut akitsuutinit iluanaarutit ineriartornerat.

Titartagaq 2. 2001-imit 2017-imut aalisarnermi akitsuutinit isertitat, million kr.-inngorlugit (2016-imi 2017-imilu missingsuutini kisitsisit)

Najoqqutarisaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

Malugalugu: Saarullit, suluppaakkat, kuller-it saarullillu ilaat itisuumi aalisakkanut akitsuutinit ilaatinneqarput.

Pisuussutiniq atuinerup iluanaarutit akitsuutinit annertussusiat suli qaffasinnerpaaffianiikkunangilaq. Aalisarnermik inuussutissarsiortut amerlanerit pisuussutiniq atuinerup akileraartarnermi ullumikkut ilaatinneqanngillat. Sinerissap qanittuani qaleralinniarnaq 2016 aallarnerfigalugu, sinerissap qanittuani aalisarnermi kisiartaalluni akitsuuserneqarpoq. Tamannalu aalisarnermik taassannga ingerlatsinermi isertitaqarluarneq aallaavigalugu, aalisarnermik ingerlatsinerit allat isertitaqarfiulluartut assigalugit akitsuusiisinnaneq pisinnaalerpoq.

Aalisakkat suulluunniit tunngaviatigut akitsuuserneqarsinnaanerit anguniarlugu pisuussutiniq iluaquteqarnermik akileraarutinit aqqissuussinerup nutaap ineriartortinneqarnissaanut assigiinngitsunik inuttalimmik suleqatigiissitaliaqarpoq. Periusissanut nutaanut siunnersuutiniq imalimmik suleqatigiit 2017-imi upernaakkut saqqummiussissapput. Suleqatigiissitap kaammattuutaasa atorneqarnissaat Naalakkersuisunit kissaatigineqassappat aalisarnermi pisuussutiniq iluaquteqarnermik akileraarutinit inatsissatut siunnersuut nutaaq 2017-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqarsinnaasoq naatsorsuutigineqarpoq.

1.1.2 Aatsitassat

Ukiuni kingulliuernerusuni aatsitassanut uuliamillu ujarlernerimik ingerlatsinerit nunarsuarmi Kalaallilu Nunatsinni annikilliarporput. Ingerlatallu annikilliarpornerannut aatsitassarsiornermik ingerlatsisut saviminissamik, aatsitassamik uuliallu akiinik appariartornermik nalaataqarnerat patsisaavoq.

Taamatullu ineriartorneq 2016-imi unissimasutut isikkoqarpoq, tamatumani aatsitassat ilaasa akii ataatsimut isigalugu patajaatsumik ineriartorsorinarlutik.

Takussutissaq 3-mi aatsitassarsiornermik suliniutini toqqakkani takuneqarsinnaasutut, arlallit qalluisinnaanermik akuerissummik peqareerlutilluunniit qanittumi pissarsinissartik siunniuteqqavaat.

Takussutissiaq 3: Aatsitassarsiornermik suliniutit maanna ingerlasut (ukioq allanneqartoq siusinnerpaamik aallartiffissaavoq)

Suliniut	Killiffik	Sulisussatut ilimagineqartut (Sanaartorneq) ingerlatsineq
Aappaluttoq (rubin-it safir-illu)	Sanaartorneq (Qalluisinnaanermut akuersissut 2014 tunniunneqarpoq)	2017-imi ukiut 80 miss.
Naajat (anorthosit)	Sanaartorneq/tunisassiorneq (Qalluisinnaanermut akuersissut 2015-imi tunniunneqarpoq)	(2017-imi ukiut 20-t) 2017-imi ukiut 61-it
Citronen Fjord (Zn, Pb)	Pilersaarusionerq (Qalluisinnaanermut akuersissut 2016-imi tunniunneqarpoq)	(sanaartornermi 300 –t aammalu ingerlatsinermi 475-it)
Kuannersuit (REE, U, Zn, fluorite)	Qinnuteqaatip 2017-imi tiguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq	(sanaartornermi 1.170-it ingerlatsinermilu 785-it)
Isukasia (Fe)	Qalluisinnaanermut akuersissut 2013-imi tunniunneqarpoq	(sanaartornermi 1.500-3.300-it ingerlatsinermilu 680-810-t)
Killavaat Alannguat (Zr, REE, Nb, Ta, Y)	Qinnuteqaat 2013-imi tiguneqarpoq	Qinnuteqaatip suliarineqarnerata inernerata utaqqineqarpoq
Maarmorilik (Zn, Pb)	Misissuineq (Qalluisinnaanermut akuersissut 2008-mi tunniunneqarpoq)	Misissuinerup inerneru utaqqineqarput
Nalunaq A/S (Au)	Misissuineq (Qalluisinnaanermut akuersissut 2003-mi tunniunneqarpoq)	Misissuinerup inerneru utaqqineqarput

Najoqqutarisaaq: Aatsitassarsiornermut Aqutsisoqarfik

LNS Greenland Gems A/S-ip Aappaluttumi rubinisiorfimmik safirisiorfimmillu suliniutaani sanaartorneq naammassineqarpoq aammalu tunisassiorneq 2017-ip aallartinnerani aallartinneqarluni.

Qalluinissamut akuersissummik tunineqareernerup kingorna Hudson Greenland A/S-ip Naajani anorthositimik suliniutaani sanaartorneq 2017-imi ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq, soorluttaaq tunisassiorneq 2017-ip naajartornerata nalaani aallartinneqartussatut naatsorsuutigineqartoq.

Ironbark A/S-imi zinkimik aqerlumillu suliniummut atatillugu qalluinissamik akuersissut 2016-imi decembarimi tunniunneqarpoq, tamatumani ingerlatseqatigiiffik aningaasalersuisussanik pisariaqartinneqartunik pissarsinnaassaguni sanaartornerup 2018-imi aallartinneqarnissaa naatsorsuutigineqarluni.

Suliniutit taaneqartut saniatigut 2017-imi aatsitassanik suliniutit allat aallartinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq aammalu Kalaallit Nunaata Kangiani ikummatissanik ukiuni kingullerni misissuinerit 2016-imi naammassineqarlutik.

Qalluinissamik akuersissutinik tunniussisoqarmat imaangilaq sanaartornermi atorluannissamilu ingerlatassat ingerlaannaq aallartinneqassasut, ilaatigut aningaasalersuisussanik periarfissat tunisassiassat akiisa ineriartornerinit sunnersimaneqarmata. Taamaattumillu suliniutit ataasiakkaat qaqugu piviusunngortinneqarsinnaanerit – piviusunngortinneqarsinnaassappatalu tamatuma qaqugu pisinnaanera nalileruminaappoq.

Aatsitassarsiornermillu ingerlatsisut Kalaallit Nunaanni ujarlernernut iluaquteqarnermillu aningaasaliinissamut soqutiginnittuaannarnissaat qulakkeerniarlugu, sinaakkutissat patajaatsutut siunissamut sammisut qulakkeernissaat, paasissutissanik pisariitsumik piniarsinnaaneq Kalaallillu Nunaata aatsitassarsiornikkut periarfissaqarnerata nittarsaannissaa pingaaruteqarpoq. Aammattaaq pisortaq suliamik naammassiuminarsaanissat periarfissat qimerloorneqassapput ineriartorneq kissaatigineqartoq siuarsarniarlugu piumasaqaatit nalinginnaasut aqqinneqarnissaat.

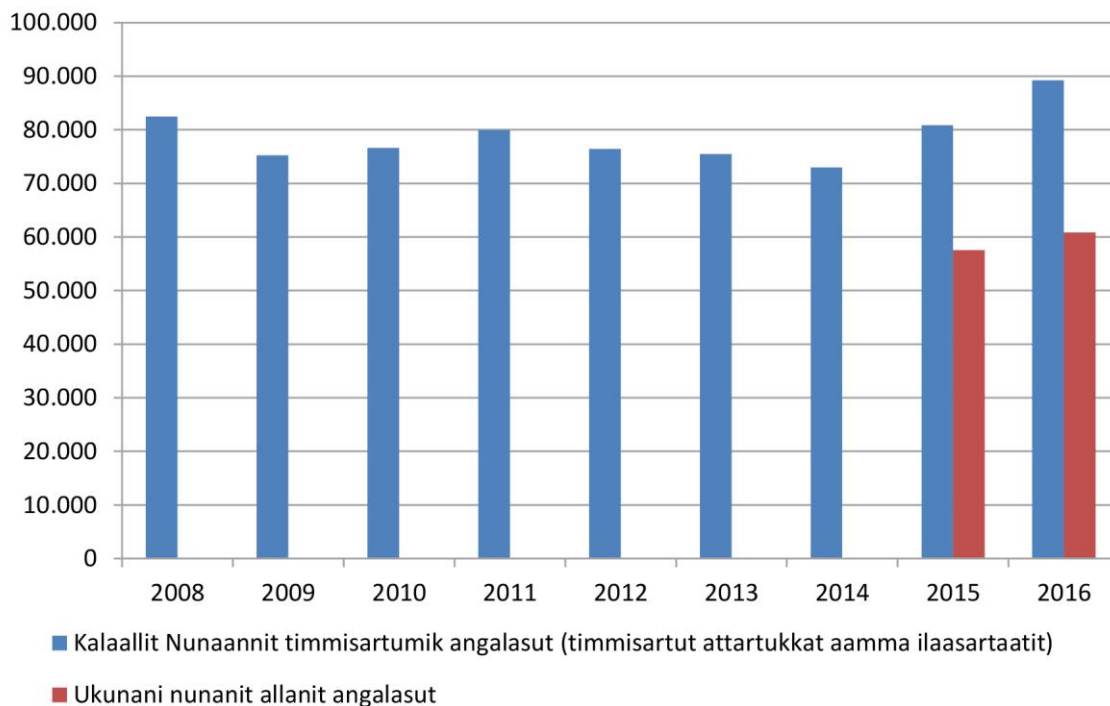
Aningaasarsiornikkut nammineernerunissamik kissaateqarnerup angunissaanut, suliat ingerlanneqartut amerlineqarnissaat pingaaruteqarpoq. Aatsitassarsiornermi ineriartorneq 2017-imi ingerlasoq pitsaasuvoq, ingammik aatsitassarsiornermik ingerlatsisut nunarsuarmi manna inissisimanerat eqqarsaatigalugu.

1.1.3 Takornariartitsineq

Takornariartitsineri piffissamit 2010-mit 2014-imut umiarsuartigut takornariat misinnaatilimmik appariaateqarujussuarput aammalu akunnittarfinni unnuisartut ikileriaateqarlutik.

Titartagaq 3-mi takuneqarsinnaasutut nunanit allanit timmisartumik angalasut 2015-imi 2016-imilu amerliartorput piffissami kisitsisitigut paasissutissat malillugit 2014-imi ikinnerpaallutik. Taamaalilluni 2016-imi piffissaq nunanit allanit timmisartumik angalasut amerlanerpaaffigaat.

Titartagaq 3. Timmisartumik angalasut Kalaallit Nunaanni aallartartut amerlassusiat

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik 2017

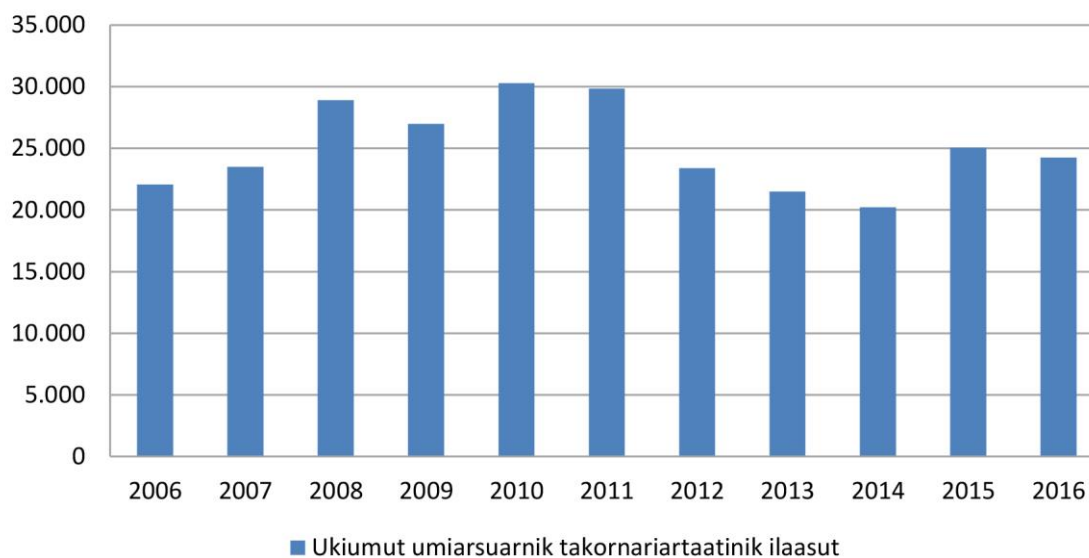
Takornariartitsinermut tunngasuni kisitsisitigut paasissutissat pitsanngorsarniarlugit suliaqarnermut atatillugu timmisartumik ilaasut suminngaanneernerat malillugu agguataarlugit Naatsorsueqqissaartarfik 2015-imi nalunaarsuisalerpoq. Tamanna timmisartumik ilaasut Kalaallit Nunaannit aallartut amerlassusiata 2015-imi 2016-imi nalunaarsorneqarsinnaaneranut peqataaqaavaoq. Timmisartumik angalasut nunanit allaneersut 2015-imit 2016-imut Kalaallit Nunaannit aallartut amerleriaput ilaasut 3.290-iullutik.

Naalakkersuisut 2015-imi pineqartumi unammillersinnaassuseq annertusarniarlugi, umiarsuarnik takornariartaatinut ilaasunut akitsuut nutarteriffigaat. Nutarterinermilu Kalaallit Nunarput akitsuutitut tunngatillugu Atlantikup avannaani ornittakkanut allanut sanilliussisinnaangorpoq.

Umiarsuarnik takornariartaatinut ilaasunut akitsuutip 2016-imi appartinneqanngikkallarmalli annikilleriartoqaraluortoq amerlassusiat ukiut ingerlaneranni taamaaginnarpoq. Umiarsuarnik takornariartaatinut ilaasut ikileriarnerannut pissutaasinnaasoq tassaavoq umiarsuarnik takornariartaatileqatigiiffinnut tunngavissatigut atugassarititaasut nalornissutigineqarnerat Kalaallit Nunaanni imaatigut angalanermi isumannaallisaaneq pillugu malittarisassanut sukaterinerit atuutilerniarneranni piffissap sivikitsorujussuuneranik Danmarkimit piumasaqartoqarnera.

Takussutissiaq 4-mi takutinneqarpoq umiarsuarnik takornariartaatinik ilaasut ikiliartornerat 2015-imi allannguuteqartoq.

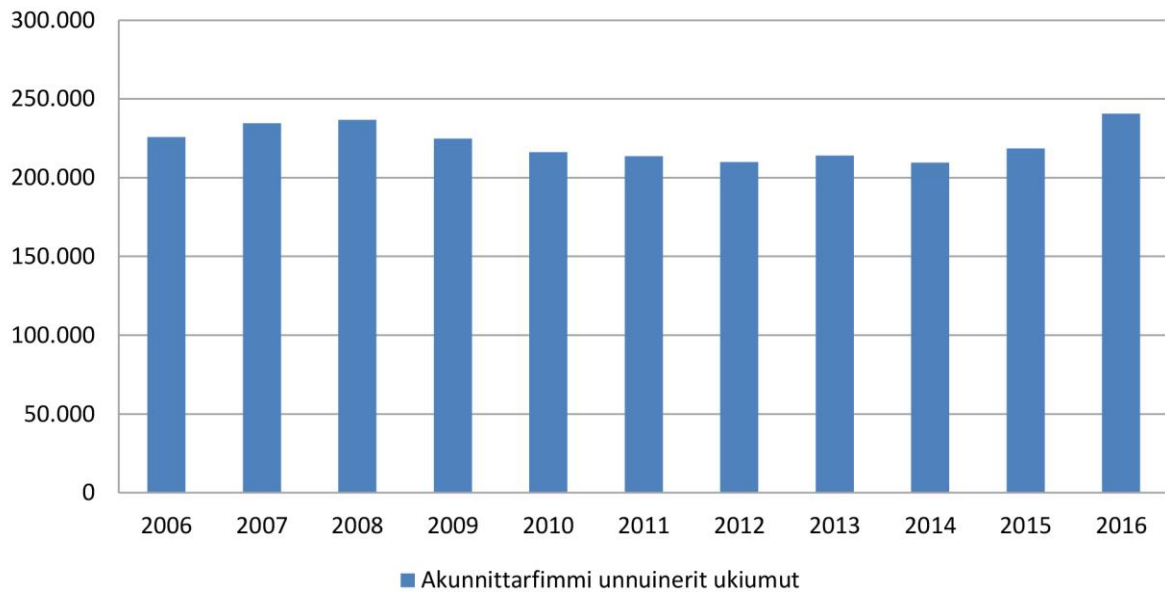
Titartagaq 4. Umiarsuarnik takornariartaatinik ilaasut amerlassusiat piffissaq malillugu

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik 2016

Taamattaarlu akunnittarfinni unnuisartut 2014-imit 2016-imut pitsaasumik ineriartorput. Naatsorsueqqissaartarfimmi kisitsisitigut paasissutissat malillugit unnuisartut akunnittarfinmilu isertartut amerleriarsimapput (tak. titartagaq 5).

Titartagaq 5 Akunnittarfinni unnuisartut ukiumut amerlassusiat

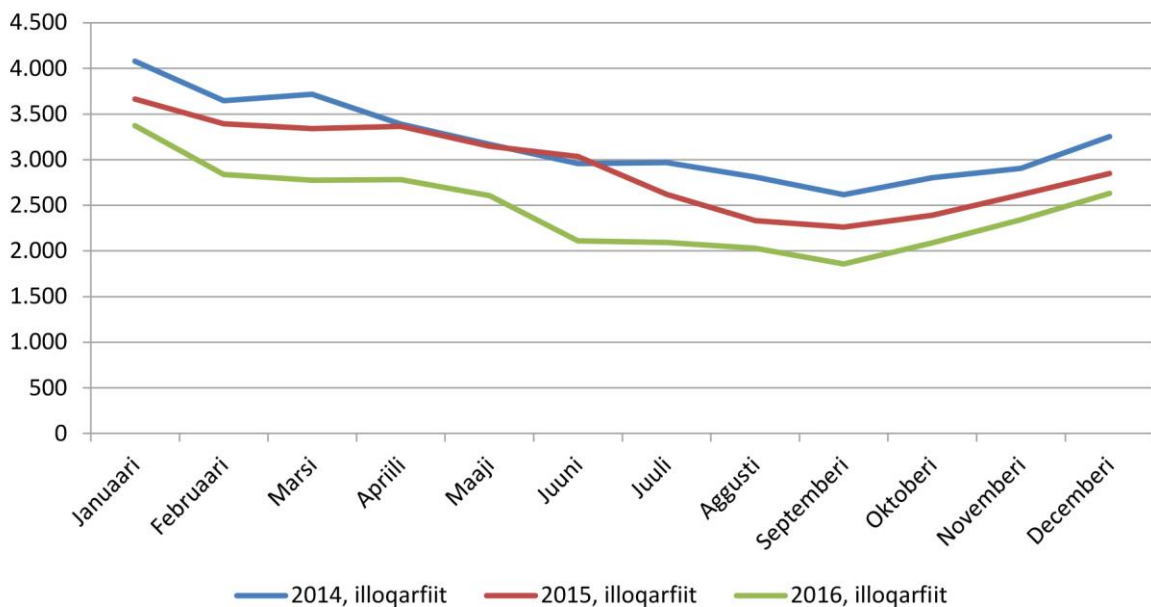
Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik 2016

Akunntarfinni unnuisartut 2015-imi 9,2 %-imik amerleriarput aammalu 2016-imi 10,1 %-imik amerleriaqqillutik. Taakkunani amerlasuut nunatsinni aalajangersimasumi najugaqartuupput ataatsimulli isigalugu annertoorujussuarmik amerleriaateqarput. Nalunaarsuisalernerq aallartimmalli akunntarfinni unnuisut isertullu 2016-imi aatsaat taama amerlatigaat.

1.1.4 Suliffissaqarneq suliffissaaleqinerlu

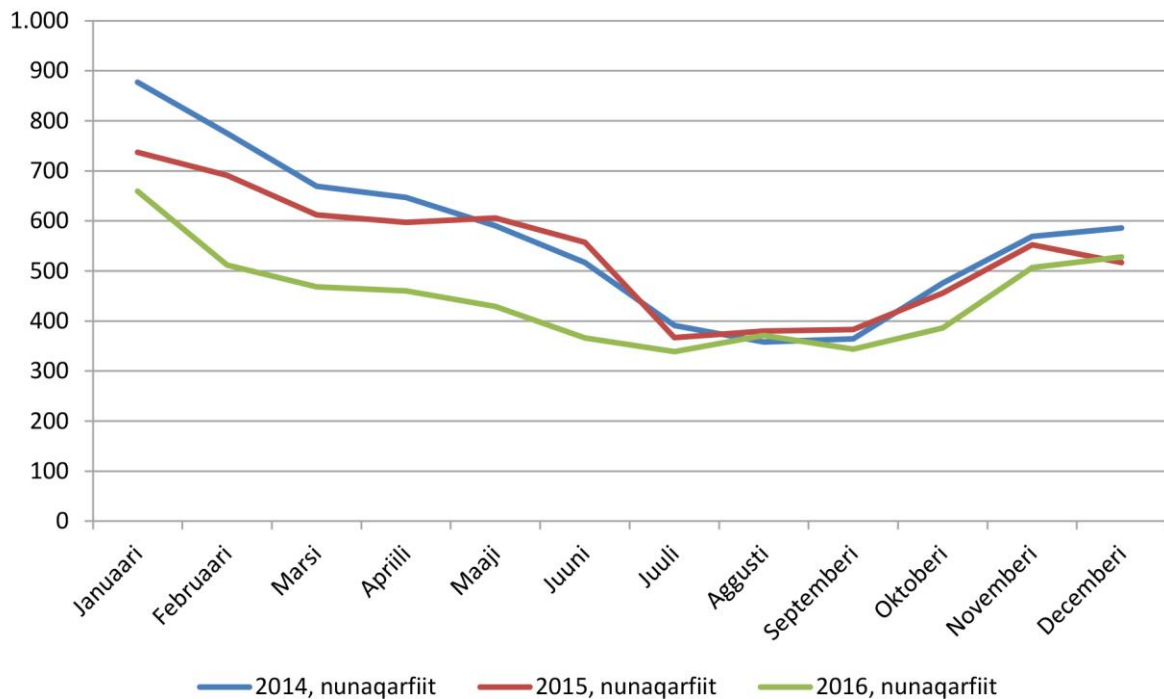
Titartagaq 6 aamma 7-imi takutinneqarput 2014, 2015 aammalu 2016-imi suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut sumi najugaqarnerannut qaammatinullu agguataarlugit.

Titartagaq 6. 2014-16-imi illoqarfinni suliffissarsiortutut nalunaarsorneqartut qaammatinut agguataarlugit

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik 2017. Malugalugu 2016-imi decembarimut kisitsisit ilaatinneqanngimmata

Titartagaq 7. 2014-16-imi nunaqarfinni suliffissarsiortutut nalunaarsorneqartut qaammatinut agguataarlugit

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik 2017. Malugalugu 2016-imi decembarimut kisitsisit ilaatinneqanngimmata

Ukiuunerani suliffissaaleqisut tupaallannangitsumik amerlanerusarnerat titartakkani taakkunani marlunni takutinneqarpoq. Ukiup qanoq ilinera apeqqutaatillugu suliffissaaleqisut nunaqarfinni amerlanerupput. Ukiup qanoq ilinera apeqqutaatillugu suliffissaaleqisut ikilisarniarlugit periarfissanik misissuinissamik pisariaqartitsisoqarpoq ilaatigut aalisarnermi tunngavissatigut atugassarititat nunami suliffinnut aalaakkaanerusumik tunisisinnaanngorlugit naleqqussarnerisigut.

Suliffissaaleqisutut nalunaarsorneqarsimasut illoqarfinni nunaqarfinnilu ukiut siuliinut sanilliullugu 2016-imi ikileriaateqarput. Suliffissaaleqinermik akiuiniarneq naalakkersuinikkut annertuumik aallunneqarpoq, minnerunngitsumik suliffissaqartitsiniarnermut periusissiap ataqatigiissaarneqartup akuersissutigineqarneratigut.

Aningaasat nalingisa ineriartornerat kisimi suliffissaaleqinerup annertussusaanut apeqqutaanngilaq. Aaqqissuussinikkut ajornartorsiutit aamma peqqutaataapput, ilaatigut isumaginninnermut inatsimmi ajornartorsiutit kajuuummissutsimut sunniiveqatigiinnermullu tunngasut.

Naalakkersuisoqarfiit sisamat peqataaffigisaannik aammalu Naatsorsueqqissaartarfiup, suliffeqarnermi illuatungeriit kommunillu peqatigalugit suleqatigiissitaliortoqarpoq kajuuummissutsimut sunniiveqatigiinnermullu tunngasutigut ajornartorsiutit atuuttut aaqqiissutissaannik misissuisussamik, taamaalilluni pisortanit ikiorserneqarnermit sulinissap imminut akilersinnaanerunissaa qulakkeerniarlugu, aamma takuuk immikkoortoq 3.4.1.

Suliffissaaleqineq nunaqarfinni inuusuttullu akornanni annerpaavoq. Taamaammat ilinniarsimangitsut amerlasuut suliffissaaleqisuupput. Suliffissaaleqisut akornanni ilinniarsimangitsut amerlapput. Meeqqat atuarfiata kingorna inuusuttut amerlasuut ilinniartannginnerat, ilaallu kingusissukut ilinnialertarnerat aamma suliffissaaleqinermut tunngatillugu aamma unammillernartut ilagaat.

Taamaalillunilu inuusuttut suliffeqanngitsut ilinniagaqanngitsullu siunnerfigineqartut amerlasoorujussuupput. Taakkununga iliuousissatut pilersaarummik ataatsimoortumik pingaarnersiukkamillu suliaq Naalakkersuisut aallartippaat.

Ilinniagaqannginneq isumaginninnikkullu ajornartorsiutit annertuut kinguneraat sulisinnaasut amerlammata aammalu suliffinnik pitsaasunik akissarsiaqarfiulluartunillu suliffeqarnissamut pisariaqartinneqartunik piginnaasaqanngimmata. Isumaginninnermi aqqissuussaaniikkut unammilligassat siusissukkut iliuseqartarnikkut aaqqiivigineqassapput, taamaalilluni meeqqat tamarmik atuarfimmil atuatitsinnermi peqataanissamut periarfissillugit kajumissuseqalersillugillu, taamaalillutik atuarfimmil aninnermik kingorna inuusutissarsiteqalernissamut piginnaanngorsaataasumik ilinniagaqalernissamut piareersarumallugit.

Aammattaaq suliffeqarnermi aqqissuussaaniikkut ajornartorsiutinut peqqutaasut ilaat tassaavoq suliffissaaleqineq annertoreersoq sulisussat ilinniarsimanngitsut nunatsinnut nuuttarmata. Kiisalu suliffissat inuttaqanngitsut inuttalernerqarnissaanni nunap immikkoortuani sumiinneq akimmisaartitsisinnaavoq, tamatumani inuit ataasiakkaat sulilissagunik ilaqtutatik ilagalugit nuuttariaqarlutik. Taamaattumillu nuuttarsinnaanermik apeqquut sapinngisamik amerlanerpaat ataavartumik suliffeqalersinniarnerni annertuumik pingaaruteqarpoq.

Ukiuni aggersuni aningaasaqarnermut tunngasunut atatillugu soorunami apeqquutaassaaq aatsitassarsiornermi ingerlatat, takornariartitsineq inuusutissarsiorinnikkullu ingerlatat amerlissanersut, ikilissanersut imaluunniit maannatut ingerlaannassanersut. Ingerlatat taamaattut ineriikkiartoqqinnissamut suliffissaqarnerullu annertusineranut tunngavissisinnaapput. Suliassaqarfiit taakku iluini ingerlatanik aallartitsisoqassappat najukkami sulisinnaasut piginnaasanik pisariaqartitanik piginnaaneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Taamaattumillu suliffissaaleqisut piginnaanngorsarneqarnissaat suliffissaaleqineramik akiuiniarnermik suliniuteqarnermi qitiutillugu aallunneqarpoq, taamaalilluni taakku aalisarnikkut suliffissani pioreersuni, aatsitassarsiornermik ingerlatsinnermi takornariartitsinnermilu suliffiulersinnaasuni sulisinnaaleqqullugit.

Tamatuma saniatigut innuttaasut utoqqaliartuinnarnerat paaqqutarinninnermik ingerlatsinnermi suliffissat amerlisariaqarnerannik nassataqarsinnaavoq, tamannalu aamma siunnerfigineqartariaqarluni. Assersuutigalugu peqqissaanermik ikiortitut ilinniartitaanermut qinnuteqartartut amerlapput sulinermilli misiliiffissanik amigaateqarnerup kingunerisaanik qinnuteqartut amerlasuut Peqqissaanermik Ilinniarfimmil itigartinneqartariaqarsimapput. Taamaattumillu ajornartorsiutip tamatuma qaangerneqarnissaa sulissutigineqarpoq.

1.2 Nunatta Karsiata aningaasaqarnera

Pisortat aningaasaqarnerat soorunami inuiaqatigiinni siuariartortoqarneranik suliffeqartoqarneranillu sunnerneqartarpoq. Amerlasuut suliffissaaleqitillugit, aamma / immaqaa amerlasuut pisortanit isumagineqartillugit, tamanna nunatta karsianut kommunillu aningaasaqarnerannut nanertuutaasarpog.

Nunatta karsiata naatsorsuutai tulliuttumi saqqummiunneqartut Namminersorlutik Oqartussani kontonut agguataarinninnermik aallaaveqarpoq, 2016-imummi kisitsisit maannakkuugallartoq missingiussaagallarmata.

Kisitsisit minusimiittut isertitaanerat/sinneqartoorutaanerat, kisitsisillu minuseqanngitsut aningaasartuutaanerat/amigartoorutaanerat oqaatigineqassaaq.

Takussutissiaq 4: Nunatta karsiata 2008-mit 2016-imut naatsorsuutai million koruuningorlugit (2016-imut kisitsisaagallartut)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Isertitat	-5.259	-5.379	-5.716	-5.832	-5.952	-5.868	-5.947	-6.092	-6.318
71. Akileraarutit, akitsuutit, pissussaaffigalugu tapiissutit, akiligassiissutit	-1.669	-1.606	-1.886	-1.969	-2.030	-1.892	-1.980	-2.053	-2.293
73. Ikiorssiissutit	-3.590	-3.774	-3.830	-3.864	-3.922	-3.976	-3.967	-4.039	-4.025
2. Ingerlatsineq tapiissutillu	5.009	5.363	5.430	5.402	5.602	5.709	5.829	5.784	5.905
10. Akissarsiat	1.333	1.451	1.499	1.533	1.541	1.610	1.635	1.685	1.744
21. Sulisut siunnersortillu angalaneri	93	93	86	79	69	72	78	80	91
22. Ilassinnitarneq	3	3	3	3	4	3	2	3	2
23. Pikkorissartitsinernut akiliutit il.il.	27	39	40	33	42	35	35	35	34
24. Avataanit sullinneqarnerit	390	428	524	369	380	366	342	364	388
25. Sullitat ilinniartullu angallanneri	203	170	156	156	164	171	173	187	191
26. Atorfininnerni, suliuunaarnerni nuutitaanernilu angalanerit	57	72	46	28	30	32	30	30	37
27. Avataannit sullissinernik pisinertit	152	211	150	117	127	116	117	117	113
31. Nioqutissat	241	266	275	278	279	300	296	301	298
32. Illuutit, biilit, angallatit il.il.	58	199	329	329	368	415	399	382	364
33. Pisiortornerit, IT, Iluarsartuussinerit aserfallatsaaliinerillu	400	241	155	122	131	132	162	139	152
50. Ingerlatsinermut isertitat	-382	-339	-435	-411	-397	-505	-645	-693	-679
61. Inuussutissarsiornermut siunertanut tapiissutit	494	501	542	480	506	469	507	466	428
62. Kulturimut, sunngiffimmut ilinniartitaanermullu tapiissutit	394	449	447	494	470	584	598	622	679
63. Isumaginninnermut tapiissutit	681	661	702	665	662	683	679	681	686
64. Tapiissutit allat	48	45	21	27	32	37	38	27	28
65. Kommunitut tapiissutit	781	834	789	1.044	1.131	1.127	1.281	1.295	1.330
66. Nalikilliliinerit	21	12	109	20	68	65	55	70	47
69. Ukiut aningaasanik inatsiseqarfiusut akornanni nuussinerit	14	29	-7	35	-5	-2	48	-8	-29
3. Sanaartornermut aningaasartuutit	442	215	350	563	287	190	384	375	327
81. Sanaartornermut aningaasartuutit	442	215	350	563	287	190	384	375	327
4. Erniat	-171	-207	-331	-263	-342	-434	-409	-318	-379
75. Iluanaarutit	-74	-60	-80	-68	-150	-238	-216	-146	-219
76. Inissianit attartortitanut aningaasaliissutigisanit iluanaarutisiat	0	-60	-55	-53	-52	-53	-54	-49	-46
77. Erniat, Royal Greenland	0	0	-13	-12	-9	-7	-2	-	-
78. Erniat, Nukissiorfiit	0	-65	-78	-95	-109	-117	-116	-109	-101
79. Erniat allat, ilanngaaseereerluni	-97	-21	-105	-35	-22	-19	-20	-13	-13
5. Taarsigassarsisitsineq	298	958	265	291	470	332	298	-62	267
91. Sanaartornermut taarsigassarsiaritit (BSU ilanngunnagu)	-93	230	163	168	301	236	107	-7	21
92. Nukissiorfiit	338	132	223	277	263	42	160	87	-26
93. Aktiat	26	285	12	-80	8	30	55	15	294
94. Kommunit, Taarsigassarsiaritit	0	53	-18	-18	1	15	8	-	-
96. Sikuki, Taarsigassarsiaritit	0	0	0	0	0	110	0	-	-
97. Royal Greenland, akilersuutit	0	0	0	-50	-50	-50	-	-	-
98. Taarsigassarsiaritit allat	27	258	-116	-6	-53	-50	-32	-32	-22
IST-p inernera	321	950	7	159	67	-71	154	-188	-200
IS-p inernera	98	515	-198	-51	-147	-78	222	-137	-40

Najoqqutarisaq: Aningasaqarnermut Sulisoqarnermullu Aqutsisoqarfik

Isertitat aningaasartuutillu eqqarsaatigalugit taama ineriartortoqarnerata kinguneraa Nunatta Karsia 2016-imi naatsorsuutigisamit pitsaanerusumik inerneqassanganneqarmat. Akerlianik Nunatta Karsiata sanaartornermut aningaasartuutai 2015-imut sanilliullugu ikileriartut.

1.2.1 Nunatta Karsiata 2016-imut naatsorsuutai

Namminersorlutik Oqartussat akileraarutinit akitsuutinillu isertitaat 2016-imi amerleriartut. Naalagaaffimmit ataatsimoortumik tapiissutit aammalu nuussinermi EU-mit isertitat annikinnerusumik ikileriartut 2016-imut naatsorsuutini kisitsisaagallartut takutippaat (takussutissiaq 4 aamma 5). Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfinnik ingerlatsinerannut aningaasartuutaat tapiissutaallu 2016-imi amerleriartut, taamaattorli isertitat amerlissusaattut annertutiginatik.

Pitsaasumik ineriartornerup tamatuma kingunerisaanik IST-p inernerisassaani 200 mio. kr.-it missaannik sinneqartooruteqarnissaq IS-milu 40 mio. kr.-it missaannik sinneqartooruteqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq.

2016-imut naatsorsuutit suli naammassineqanngillat, taamaalillunilu naatsorsuutitut inerneramik arlaannulluunniit nikisitsisinnaasunik ikkutassaqarumaassaaq.

Takussutissiaq 5: 2009-mit 2020-mut naatsorsuutit missingersuutillu kisitsisaannik pingaarnernik takussutissiaq. 2016-imut naatsorsuutit kisitsisitaat kisitsisaataagallartuupput (millioningorlugit) Kisitsisit minusitaqanngitsut aningaasartuutaapput/amigartoorutaapput.

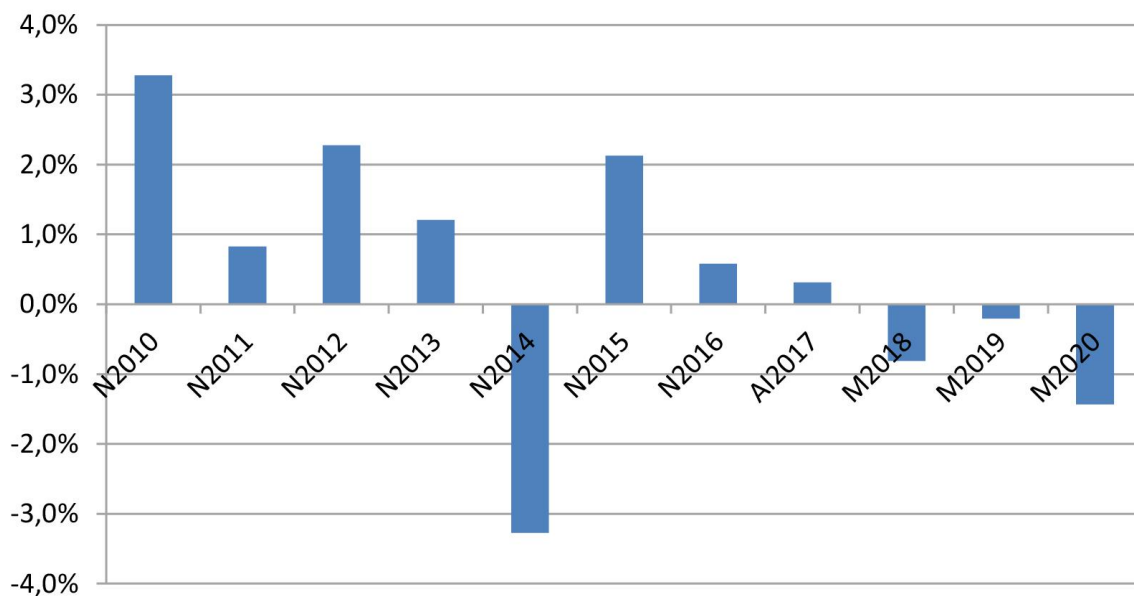
	N2009	N2010	N2011	N2012	N2013	N2014	N2015	N2016	AI17	M18	M19	M20
Ingerlatsineq, tapiissutit aamma inatsisinik tunngavissallit	6.052	5.464	5.456	5.622	5.854	5.888	5.820	6.271	6.135	6.128	6.081	6.160
Isertitat	-5.910	-6.185	-6.391	-6.526	-6.524	-6.630	-6.596	-6.897	-6.759	-6.726	6.740	6.737
Sanaartorneq	807	719	1.095	969	597	896	589	426	671	642	653	644
Taakkunannga sanaartorneq Nukissiorfiit taarsigassarsiaat ilanngunnagit	544	418	721	594	438	736	498	452	459	502	513	504
IST	950	-2	161	65	-71	154	-188	-200	46	43	-6	67
IS	515	-207	-49	-149	-78	222	-137	-40	-22	55	14	98

* Kisitsisaagallartut.

Titartagaq 8-mi tulliuuttumi Nunatta Karsiata 2010/11-mit ukioq missingersuusiorfiusoq kingulleq tikillugu ingerlatsinermi sanaartornermilu inernerit takuneqarsinnaapput. Takuneqarsinnaasutut 2010/11-ili kingorna annikitsuinnarnik allanngortarluni 0-p missarpiaanik inerneqartarpoq.

Ukiumilu ataasiinnarmi 0-mik inernermit 3 procent sinnerlugu angusaqartarpoq.

Titartagaq 8. IS 2010-mit 2020-mut inernera, aningaasanut inatsisimmi aningaasartuutit tamarmiusut procenterisaattut (N2016 kisitsisaatigineqarallartuupput, 2017-20 missingersuutitut kisitsisaapput)

Najoqqutarisaq: Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik.

1.2.2 Kommunit aningaasaqarnikkut ineriartornerannut ataqtigiiffiit

Pisortat aningaasaqarnerat imminut qanittumik ataqtigiippoq. Nunatta karsiani attanneqarsinnaangitsumik ineriartorneq kommunit aningaasaqarnerannut periarfissaannullu annertuumik sunniuteqarpoq, killormullu. Tulliuttunilu kommunini pissutsit manna inissisimanerat siunissamilu qaninnermi ineriartornissaannut ilmagisat pingaarnerit nassuaatigineqarput.

Ingerlatat annertusiartornerat aalisarnermillu inuussutissarsiornermi avammut niuernerme akiitsut pitsanngoriarnerat, Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akileraarutitigut akitsuutitigullu isertitaannut sunniuteqarput. Ukiuni kingullerni marlussunni toqqaanartumik akileraarutinit iluanaarutisiat qaffariaataat annertupput. Akileraarutitigut toqqaannartumik isertitat taamaalillutik nunatta karsianut iluaqutaaginnarnatik aamma kommuninut annertuumik iluaqutsiipput. Kommunit akileraarutinit A-nit, suliffeqarfiit akileraarutaannit iluanaarutisiallu akileraarutaasigut ataatsimut isertitat 70 procentii kommuninut akileraarutitigut kommuninullu ataatsimoortumik akileraarutikkut pissarsiarisarpaat.

2016-imi naatsorsuutit (kisitsisaatigineqarallartut) 2017-imullu missingersuutit

Takussutissiaq 6-imi kommunit 2016-imut 2017-imullu naatsorsuutaanni kisitsisaataagallartut takutinneqarput. Naatsorsuutit suli kukkunersuisunit oqaaseqarfigineqarnatillu, politikikkut akuerineqanginnerat oqaatigineqassaaq.

Takussutissiaq 6: Kommunit aningaasaqarnerat 1000-koruunikkaartumik (kisitsisit minuseqanngitsut aningaasartuutaapput)

	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qaasuitsup	Katillugit
2016 NAATSORSUUTIT					
Ingerlatsineq	498.400	1.500.748	604.793	1.162.001	3.765.942
Sanaartorneq	25.500	243.988	45.289	75.564	390.341
Isertitat	-541.000	-1.766.771	-712.086	-1.319.386	-4.339.243
Inernera	-17.100	-22.035	-62.004	-81.821	-182.960
2017 MISSINGERSUUTIT					
Ingerlatsineq	511.304	1.456.654	636.597	1.176.831	3.781.386
Sanaartorneq	43.000	240.184	87.549	135.862	506.595
Isertitat	-554.962	-1.716.140	-722.214	-1.287.744	-4.281.060
Inernera	-658	-19.303	1.932	24.949³	6.920

Najoqqutarisaq: Kommunit, malugalugu kisitsisaagallarpur.

Takuneqarsinnaavoq kommunit tamarmik 2016-imi sinneqartoorutaat 17 mio. kr.-it aammalu 82 mio. kr.-it akornanni nikerartut. Ataatsimut isigalugu 2016-imi kommunit 183 mio. kr.-it missaannik sinneqartooruteqassanganneqartut.

2017-imut missingersuutit malillugit kommunit 0-p missaannut naapertuuttumik angusaqarnissartik naatsorsuutigaat. 2016-imi angusamut sanilliullugu ajorseriaammut pissutaavoq isertitassatut missingikkat annikinnerunerat aammalu ingerlatsinermut sanaartormullu aningaasartuutit annertunerunerat. Ilaatigut takuneqarsinnaavoq kommuni ataaseq eqqaassanngikkaanni 2016-imi piviusunngortinneqartunut sanilliullugu 2017-imi sanaartormermi ingerlatat annertunerussasut kommunit pilersaarutigisimagaluaat.

Kommunit taarsigassarsiaat

Attartormermut pisussaaffii avataanillu taarsigassarsisitsisartunut 2016-ip naanerani kommunit akiitsui imaapput:

- Kommune Kujallip Nunatta Karsianut akiitsuni 37 mio. kr.-inut appartippai aammalu akiitsup tamatuma saniatigut allanik taarsigassarsiaqarluni. Ilanngaattissat ilanngaattigereerlugit kommunip akiitsui erniallit 2016-ip naanerani 12 mio. kr.-it missaanniipput.
- Kommuneqarfik Sermersooq 15 mio. kr.-it missaannik akiitsoqarpoq aammalu attartormermut pisussaaffeqarnani.
- Qaasuitsup Kommunian 2016-ip naanerani 30. mio. kr.-it missaannik akiitsoqarpoq (tassaanerusut piffissami sivikitsumi akilersugassatut akiitsut), tassungalu ilanngullugit attartormermut isumaqatigiissutit annikitsuinnarmik aningaasartallit.
- Qeqqata Kommunian taarsigassarsiaqanngilaq attartormermullu pisussaaffinnik peqarani.

Pitsaasumik ineriartorneq tamanna kommunit ataatsimut isigalugu 2016-ip ingerlanerani akiitsuminnik annikillisisinnaasimanerannut peqataaqataavoq.

³Qaasuitsup Kommunian 2017-ip naanerani angusarissasatut naatsorsuutigisat pillugit nassuiaat. Siusinnerusukku ukiuni 2010-2015-imi inummut akileraartunit isertitat Akileraartormermut Aqutsisoqarfimmit allakkat malillugit aammalu sanaartormermut 2 mio. kr.-inik annertunerusumik aningaasaliisoqarnerata kingunerisaanik katillugit 25 mio. kr.-inik qummut iluarsisutitut ilassutitut aningaasaliissuteqartoqarpoq. Tamatuma kinguneraa Qaasuitsumi missingersuutitigut naatsorsuutigisat 2017-imi 0-ingajammik angusaqarfiusussatut annertussilerneqarmata tamanna sioqqullugu 1,9 mio. kr.-inik amigartooruteqarnissaq naatsorsuutigineqarluni.

1.3 Pisortat ingerlataanni aningaasartuutit ineriartornerat

Kommunit Namminersorlutilu Oqartussat ukiumut akissarsianut akiliutigisartagaat katillugit 2,6 milliardit koruuninik annertussuseqarput, taannalu pisortat missingersuutaanni aningaasartuutit annertunersaraat. Taamaalillunilu aningaasarsiat ineriartornerat nunatsinni aningaasat naleerukkiartornerannut sunniisinnaasut annerit ilagaat. Taamaammallu aningaasat naleerukkiartornerata minnerpaaaffimmiitinniarlugu akissarsiat annikitsumik qaffannissaat pingaaruteqarpoq.

Aningaasat naleerukkiartornerat aningaasarsiatigullu ineriartorneq ukiut tamaasa aningaasanut inatsimmi akit aningaasarsiallu ineriartornerannut aalajangiisuusarpoq. Aningaasarsiat annikitsumik qaffariarnerisigut, taamaalillunilu aningaasat naleerukkiartornerata tatisinera akit akissarsiallu nikerarnerannut aningaasanut inatsimmi aningaasartuutit annikinnerannut peqataaqataassapput, taamaalillunilu aningaasat atorineqarsinnaasut amerlissallutik.

Pisortat nunatsinni sulisitsisut annersaraat, taamaammallu pisortat suliffeqarfiini akissarsiat ineriartornerat namminersortut suliffeqarfiutaanni akissarsiat ineriartornerannut naleraasarpoq. Pisortani akissarsiat qaffariaataasa appasitsinneratigut tamanna namminersortut suliffeqarfiutaannut sunniuteqartinneqarsinnaavoq, taamaalillunilu nunatta unammillersinnaassusaata pitsanngortinneratigut suliffinnik pilersitsisinnaanermut periarfissanut sunniuteqarluni.

Namminersorlutik ingerlatsisut inerikkiartornissaat qulakkeerniarlugu aammalu pisortat ingerlatsiviini aningaasartuutit annertusiartornerat unitsinniarlugu ukiuni aggersuni pisortat ingerlatsiviini akissarsianut aningaasartuutit tamarmiusut annikillisinnissaat pisariaqartinneqarpoq. Tamatuma nassatarisaanik ataatsimut isigalugu isumaqatigiissutinut tunngasuni akissarsiat qaffakkiartornerat annikillivoq, tamatumani pissutsit immikkut ittut pisariaqartilnngippassuk.

Pisortat ingerlatsiviini aningaasartuutit annertusiartornerat aqutsiviginiarlugu suliniutit kingunerisaanik Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu sulisorisat ingerlanerata qitiutillugu aallunneqarnissaat pissusissamisoorpoq, tassungalu ilanngullugu ingerlatsiviit ilaat inuiaqatigiit aqqissugaaneranni allannguutit kingunerisaanik sulisunik pisariaqartitsinerisa annertusinissaata naatsorsuutigineqarnera eqqarsaatigalugu. Tamatumani ilaatigut eqqarsaatigineqarpoq paaqqutarinninnermik ingerlatsiviit, soorluttaaq ilinniartitaanikkut annertunerusumik suliniuteqarneq ilinniartitsinermik ingerlatsivinni sulisut amerlanerulernissaanik nassataqarsinnaasoq. Akerlianik ilaatigut digitaliseerineq annertusisaq pisortat ingerlatsiviisa ilaanni sulisunik pisariaqartitsinermik annikillissutaasinnaavoq. Taamaattumillu Naatsorsueqqissaartarfik kommunillu suleqatigalugit aningaasaqarnikkut pilersaarusionermut atorineqartussamik pisortani sulisut ineriartornerannik ingerlaavartumik malinnaanissamut sakkussanik pitsaanerusunik Naalakkersuisut pilersitsiniarput.

1.4 Akitsuutit

Toqqaannangitsumik akileraarutit 2015-imi pitsaasumik ineriartornerat 2016-imi ingerlaannarpoq. Taamaalillunilu toqqaannangitsumik akileraarutit/akitsuutit 2016-imi 1.012 mio. kr.-inik isertitaqarfiupput, taakkulu 2015-imut sanilliullugu 110 mio. kr.-it missaannik amerlanerupput. Taakkunanit assersuutigalugu qaleralinnut nunami tunisassiorfinnut tulaanneqartunut akitsuutinit nutaanit, qummoroortartunut, sunoorsinut/sukuluunut akitsuutinit kiisalu avaleraasartuunut ammassannullu akitsuutinit nutaanit 40 mio. kr.-it missaat isertinneqarput.

Aningaasaqarnerup ineriartorneranut atatillugu ersiutit nalinginnaasumik innersuussutigineqartartut ilaat tassaapput naqissusiinermut akitsuutinit iluanaarutit. Iluanaarutit 2015-imi 25,4 mio. kr.-init 2016-imi 27,3 mio. kr.-inut qaffariaateqarput, tamannalu aningaasat nalingisa nikerarnerata pitsaasuuneranut takussutissaavoq.

2016-imi aningaasaqarnerup pitsaasumik ineriartorneranut takussutissaq alla tassaavoq qamutininik motoorilinnik eqqussuineranut akitsuut. Tassannga iluanaarutit 2016-imi 48,1 mio. kr.-iupput 2015-imi 33,2 mio. kr.-iusut, 45 %-imik qaffariaateqarnerannut naapertuuttut. Annertuumik qaffariaateqarnerannut nassuiaatissaq tassaasorinarpoq biiliutit pigineqartut taarserneqarnissaannik pisariaqartitsineranut ukiut kingulliit ingerlaneranni "ileqqaartoqarsimaneera".

Ataatsimut isigalugu eqqussuineranut akitsuutinit iluanaarutit 2016-imi 515,2 mio. kr.-iupput 2015-imi 467,0 mio. kr.-iusut, tamatumunnga pissutaalluni 2016-imi akitsuutit nutaat annikinnerunerat. Eqqussuineranut akitsuutit qaffiarnerannut pingaartumik pissutaapput qamutininik motoorilinnik eqqussuineranut akitsuut kiisalu tupamik tunisassianik eqqussuineranut akitsuut. Taamaalillunilu tupamik tunisassianik eqqussuineranut akitsuut 2015-imut sanilliullugu 20 mio. kr.-it missaannik qaffariaateqarpoq.

Pissutsit imaangillat inuit amerlanerit pujortaqqilersimasut. 2016-ip naalernerani uninngasuutit amerlisimasinnaapput. Taamaassimappat 2017-imi tupamik tunisassianik eqqussuineranut akitsuutinit iluanaarutit annikillisinnaanerit naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Imigassamik aalakoornartulimmik akulinnik tunisassianik eqqussuineranut akitsuutinit iluanaarutit, tassungalu ilanngullugu imigassamik aalakoornartulimmik akulinnut Kalaallit Nunaanni tunisassiarineqartunut akitsuutinit iluanaarutit 2016-imi 193,6 mio. kr.-iupput 2015-imi 188,1 mio. kr.-iusut.

Aalisakkanut raajanullu akitsuutit 2016-imi 269,0 mio. kr.-iupput 2015-imi 211,1 mio. kr.-iusut. 34,5 mio. kr.-inik qaffariaammut pissutaapput sinerissamut qanittumi qaleralinniarnermut, avaleraasartuunut ammassannullu akitsuutit nutaat.

2016-imi toqqaannangitsumik akileraarutinit iluanaarutinit tamarmiusunit aalisarnermit akitsuutinit iluanaarutit 26,6 %-iupput 2015-imi 23,5 %-iusut. Toqqaannangitsumik akileraarutinit iluanaarutinit tamarmiusunit aalisarnermit akitsuutinit iluanaarutissat saarullinut, suluppaakkanut, kuller-inut saarullillu ilaannut nutaamik akitsuutit kingunerisaannik qaffariaateqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

1.5 Akiitsut

Akiitsut tamarmiusut 2015-ip ingerlanerani appararnerisa kingorna ineriartoraluartut 2016-imi amerleriaqqippat 2016-imi januaarimi 875 mio. kr.-init 2017-imi 935 mio. kr.-inut qaffariaateqarmata, qaffariaat 7 %-it pallillugit annertutigisoq.

2016-ip ingerlanerani akiitsut ineriartornerat takussutissiaq 7-imi takussutissiarineqarpoq.

Immikkoortoq "akileraarutinit annaasassanut uninngasuutit"-niipput akileraarutinit A-nit, akileraarutinit akileqqitassanit, ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutinit, iluanaarutinit akileraarutinit assigisaannillu annaasaqarnissamut uninngasuutit.

Uninngasuutit Namminersorlutik Oqartussat kukkunersiuisuat avataaneersoq isumaqatigiissuteqarfigalugu aalajangersarneqarput. Akiligassat qanoq pisoqaatiginerat apeqqutaalluni akilersinniarneqartarnerat ajornakusoornerulersarpoq, taamaattumillu annaasassat naatsorsuutigineqartunut uninngasuutit amerlanerulernerannik nassataqartarluni.

Taamaalillunilu annaasat piviusunngortut pineqangillat, taamaattorli Namminersorlutik Oqartussat pissarsiassaannit annaasaqaataasussat naatsorsuutigisat pigineqarlutik.

Takussutissiaq 7: 2016-imi akiitsut ineriartornerat akiitsut suunerinu agguataarlugu

Eqimattat	Akiitsunik kinguaattoorutit suuneri	Januari 2016		Januari 2017	
		Suliat amerlassusiat	Akiitsunik kinguaattoorutit annertussusiat	Suliat amerlassusiat	Akiitsunik kinguaattoorutit annertussusiat
		Stk.	Kr.	Stk.	Kr.
1	Meeqqanut akilersuutit	72.800	344.267.248	76.314	360.397.572
2	Akilaraarutinu akiligassat	1.573	28.271.831	1.342	25.876.568
3	ESU	92	65.572.643	83	60.791.533
4	Akilaraarutit A-t	2.462	30.768.805	2.712	22.131.383
5	Ingerlatseqatigiiffinnut akilaraarut	65	2.137.707	37	720.390
6	Ineqarnermut akiliutit	6.358	68.771.213	6.559	78.415.646
7	Akilaraarutit erniaat	1.525	2.193.233	1.371	2.033.232
8	Kommuninu akiitsut assigiinngitsut	18.311	38.422.793	20.542	41.130.057
9	Ikorsiissutit taarsersugassat	5.581	26.223.801	5.639	27.093.737
10	Ilinniartut taarsigassarsiaat	956	13.325.626	1.029	14.511.478
11	Ulluunerani paaqqinnittarfiit	22.774	16.273.041	24.096	15.987.514
12	Eqqagassalerineq	100.273	29.997.122	103.275	31.195.129
13	Kommuninu inuussutissarsiutinu taarsersugassat	129	1.412.166	118	1.250.012
14	Namminersorlutik Oqartussanut akiitsut assigiinngitsut	5.606	25.758.883	8.889	26.277.298
15	Boligstøtte atorlugu taarsigassarsiat	242	13.570.409	175	11.605.574
16	Nammineq illuliornermut taarsigassarsiat	390	5.788.494	320	4.865.422
17	Innaallagiat/imeq	8.972	3.924.954	16.495	6.475.328
18	Angerlarsimaffiit avataannut inissinneqartut angajoqqaavisa akiliutaat	23.472	32.968.683	26.973	37.614.718
19	Nunat avannarliit akileqqusaat	1.225	18.038.871	1.191	14.392.301
20	Akiligassat allat	8.058	2.517.410	8.597	2.651.725
21	Akilaraarutinit annaasassanut uninngasuutit		105.000.000		150.000.000
	Katillugit	280.864	875.204.933	305.757	935.416.617

Malugalugu: Takussutissiaq 7-imi inissitikkat ukiut siuliini nalunaarsukkanut sanilliullugit allannguuteqarput, tamatumani akilaraarutinit annaasassanut uninngasuutit immikkoortumi "akilaraarutit A-t" ataannut inissinneqarlutik

Suliasaqqarfiit akiitsutigut annertuumik nikingassuteqarfiusut takussutissiaq 8-mi takuneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 8: 2016-imit 2017-imut akiitsut ineriartornerat procentinngorlugu

Akiitsunik kinguaattoorutit suunerat	Allannguut %	Allannguut 1.000 kr.-inngorlugu
Meeqqanut akilersuutit	4,7 %	16.130
Ineqarnermut akiliutit	14,0 %	9.644
Akilerarutinit annaasassanut uninngasuutit	42,9 %	45.000

2016-imi aningaasaqarneq pitsaasumik ineriartoraluartoq akiitsunik kinguaattoorutilinnik suliat akiitsunillu kinguaattoorutit amerlassusiat 2016-imi annertuseriarnerat ernumanartoqartinneqarpoq. Pingaartumik ineqarnermut akiliutitut tunngasutigut ineriartorneq immikkut ernumanartoqartinneqarluni.

Akiitsut pillugit siunnersuisarfimmik pilersitsinissamut siunnersuummik Inatsisartut suliarinninnerannut atatillugu ineqarnermut tunngasuni akiligassatigut kinguaattoorutitik erseqqinnerusumik misissueqqissaarnerup takutippaa ineqarnermut tunngasuni akiligassatigut kinguaattoorutit annerpaartaat inunnut ineqarnermut akiliutitik akiliisinnaagaluartunut akileerusussuseqanngitsunilli attuumassuteqartut.

Ukiut kingulliit ingerlaneranni aningaasaqarnerup pitsaasumik ineriartorneranut pingaartumik aalisarnermit, inuussutissarsiornermit sanaartornermilu isertitat sunnersimaneqartut nalilerneqarpoq. Taamaattumillu inuit isertitaat, taamaalillunilu akiliisinnaassusiat 2016-ip ingerlanerani taamaaqataanik pitsanngoriaateqarsimassasoq ilimagineqanngilaq.

Akiligassatigut kinguaattoorutitik suliat amerlassusiat sulianik 25.000-inik amerleriaateqarput, taamaalillunilu akiligassatigut kinguaattoorutitik maanna suliat 306.000-it missaanniillutik. Akiligassatigut kinguaattoorutitik sulianit eqqagassalerinermit tunngassutilinnik suliat 103.000-it missaanniippat imaluunniit akiligassatigut kinguaattoorutitik suliat 34 %-iisa missaannut naapertuuttut.

Eqqagassalerinermit tunngasuni akiligassatigut kinguaattoorutit tamarmiusut eqqarsaatigalugit annikkikaluartut taakku akiligassatigut kinguaattoorutitik suliat tamarmiusut pingajorarterutaasa sinnerpaat. Akiligassatigut kinguaattoorutit ataasiakkaat annertussusiat apeqquaatinnagu malittarisassat periutsillu arlallit malinneqartussaapput. Taamaattumillu eqqagassalerinermit akiligassatigut kinguaattooruterpassuit akiliisitsiniarnermi amerlavallaalernissaat aarleqqutigineqarpoq suliassa qarfinni allani akiliisitsiniarnissamut ajoqutaasumik.

2017-imi januaarimi nalunaarsukkap suliarineqartup; tassani akiligassatigut kinguaattoorutillit sumi najugaqarnera malillugu akiligassatigut kinguaattoorutit agguataarneqarlutik; takuneqarsinnaavoq suliat eqqagassalerinermit tunngassutillit 68 %-iisa missaat inunnut Qaasuitsup Kommuniiani najugalinnut attuumassuteqartut. Kisitsillumi taanna annertooujussuuvoq.

Suliassa qarfiup tamatuma siunissami inunnut ataasiakkaanut akiligassiinikkut imaluunniit akilerarutit aqqutigalugit toqqaannanngitsumik aningaasalersuinikkut aningaasalersorneqarnissaa naapertuunnerunersoq isumaliutigissallugu suli tulluarsorinarpoq.

Immikkoortut pingasut siuliani allassimasut 2016-imi oqaaseqaatit ataatsimut isigalugu assigaat, tassami akiligassatigut kinguaattoorutit eqqarsaatigalugit taakku suli attuumassuteqarmata.

2016-imi januaarimi akiligassatigut kinguaattoorutinit 875 mio. kr.-it missaanniittunit 192 mio. kr.-it missaat akilersinniarnerat iluatsinneqarpoq, akiligassatigut kinguaattoorutitut sulianut 54.500 missaannik amerlassuseqartunut agguataarneqartut. Suliat aammalu inuit tamaasa eqqarsaatigalugit

akiligassatigut kinguaattoorutit ikiliartorput tamatumanili pingaartumik akileraarutitut A-nut akiligassatigut kinguaattoorutit pineqarlutik.

2016-ip ingerlanerani katillugit 252 mio. kr.-inik aningaasartaqartunik akiligassatigut kinguaattoorutitut suliat nutaat 79.400-t missaat tiguneqarput.

Akiitsut pillugit siunnersuisarfimmik pilersitsinissaq pillugu siunnersuummik Inatsisartut suliaqarnerannut atatillugu 2016-imi ukiakkut isumasioqatigiittoqarpoq. Isumasioqatigiinnermi pingaarnertut sammineqartut ilaat tassaavoq ineqarnermut akiliutinik akiligassatigut kinguaattoorutit. Isumasioqatigiinneq tunngavigalugu iliussissatut pingaaruteqarluinnartutut Kommune Kujallermi misiligititut suliniummik aallartitsinissaq anguniarneqarpoq. INI A/S kommunilu peqatigalugit siunertarineqarpoq suleqatigiinnik inunnut/ilaqutariinnut ineqarnermut akiliutinik akiligassanik kinguaattoorutitinnut toqqaannarnerusumik attaveqartussamik ujarlertussamillu pilersitsinissaq. Tamatumani anguniarneqarpoq taakku iniminniiginnarnissaat qulakkeerniarlugu kommuni suleqatigalugu aaqiissutissanik nassaarniarnissaq. Inuit akiliisnaassuteqarpata iniminngaannit anisitaanissaq sapinngisamik pinngitsoortinniarlugu ineqarnermut akiliutinik akiliinissamut kajumissaasoqassaaq.

Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugu ataatsimut nassuiaammik ajornartorsiummik paasinarsitsisumik aammalu innuttaasut ilaatigut pisortanut akiitsuinik annikillitsinissamut kaammattuutinik arlalinnik imaqtumik Naalakkersuisut 2017-ip aallartinnerani isumasioqatigiinnerup kingorna naammassisaqarput.

1.6 Akiitsut ineriartornerat

Takussutissiami 9-mi tulliuuttumi pisortat ingerlataanni akiitsut ineriartornissaattut ilimagineqartut nalunaarsorneqarput, tassunga ilanngullugit aamma ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ilanngullugit.

Ataatsimut isigalugu pisortat ingerlatsiviisa akiitsui ukiup aningaasanut inatsiseqarfiusup tulliuuttup ukiunilu missingersuusiorfiusuni akuerineqartumik annertussuseqarnissaat nalilerneqarpoq aalajangiinerit ingerlanneqareersut ingerlanneqartussatullu naatsorsuutigineqartut tunngavigalugit.

Takussutissiaq 9: 2021-p tungaanut pisortat ingerlatsiviini akiitsut ineriartornissaannut naatsorsuutigisat

Akiitsut erniallit	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ingerlatseqatigiiffiit	3.462	3.432	3.168	3.834	3.584	3.611	3.795	4.012	3.838	3.362
Kommunit	22	18	-87	-153	56	59	49	20	14	12
Namminersorlutik Oqartussat	600	600	600	574	521	768	715	662	809	784
Katillugit	4.083	4.051	3.681	4.254	4.161	4.438	4.559	4.694	4.661	4.158
Ilanngaaseereerluni akiitsut erniallit										
Ingerlatseqatigiiffiit	2.504	2.617	2.290	2.582	3.119	3.183	3.370	3.688	3.516	3.056
Kommunit	-5	5	-87	-153	-276	-295	-309	-107	-88	-87
Namminersorlutik Oqartussat	-463	-539	-586	-719	-639	-100	-8	-22	7	-18
Katillugit	2.036	2.083	1.617	1.709	2.204	2.788	3.053	3.559	3.435	2.951

Najoqqutarisaaq. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Ingerlatseqatigiiffinni Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut akiitsuisa ineriartornerat ataatsimut isigalugu ukiuni kingullerni appariartorpoq. Tamannalu pingaartumik Royal

Greenlandimut tunngavoq, taassumami akiitsui ernialersukkat 2010-imi 2.281 million kr.-init 2014-imi 1.033 million kr.-inut appariarmata. Tamannalu ingerlatsinermi angusarissaarnermut kiisalu aktianik tunisinernik pissuteqarpoq.

Ataatsimulli isigalugu taarsersugassat qaffariartussaapput. Royal Arctic Line assartuutitut aningaasalersuinissamut 900 million kr.-it missarluinnaannik taarsigassarsivoq. Taassumalu saniatigut Tele Greenlandip imaatigut attaveqaammut taarsigassarsinissaa naatsorsuutigineqarpoq. Ingerlatseqatigiiffiilli akiitsui 2016-i aallarnerfigalugu appariartoqqilersussatut ilimagineqarput.

Aamma Royal Greenland kilisaatinut nutaanut aningaasalersuisinnaajumalluni aammalu Royal Arctic Line atlantikoq ikaarlugu angallassinissamut container-ersorluni umiarsuarmik nutaamik pisinissamut akiitsutit annertusissavaat. Taamaalillunilu ingerlatseqatigiiffiit akiitsui 2016-imi siunissamilu qaffariaateqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Kommunit 2014-imi ataatsimut isigalugu aningaasatigut tigorianaataat akiitsuinit annertunerupput. Aningaasat tigorianaataat ukiuni aggersuni annertusiartornissaat naatsorsuutigineqarpoq aammalu akiitsui erniallit 2018-ip tungaanut annikillartussallutik. Kommunit taarsigassarsissappata tamanna Naalackersuisunit akuerineqaqqaassaaq, tassami taakuummata naggataatigut akiligassanut qlarnaveeqquisiisussat.

Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat ingerlatseqatigiiffiisa pisussaaffii Naalackersuisut taarsigassarsinnaanermut periarfissaannut toqqaannartumik sunniuteqartarput, misilittakkat malillugit taarsigassarsiisut Namminersorlutik Oqartussat, kommunit aammalu pisortat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffii ataasiusutut isigisarmatigut. Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu taarsigassarsinerit tamarmik manna tikillugu akiitsunut aningaasalersuinernullu periusissiami aningaasaqarnikkut politikkip atasinnaassusianut ikorfartuisussaapput.

Nunatta Karsia 2016-ip naanerani 520 mio. kr.-inik akiitsoqarpoq aammalu 1.160 mio. kr.-inik tiguinnarianik aningaasaateqarluni. Akiitsut erniallit ukiuni aggersuni amerleriarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tamatumani Nukissiorfiup erngup nukinganik innaallagissiorfinnut aningaasalersuinissanut taarsigassarsitsinissaaq ilaatigut pissutigalugu.

Minnerunngitsumillu massakkuugallartoq pingaartumik Ilulissani, Nuummi Qaqortumilu mittarfiliassat ataatsimut aningaasalersornerat qanoq katiterneqassanersoq annertuumik nalornissuutigineqarpoq. Tamatumani pineqarput Nunatta Karsiata aningaasalersuutissaasa annertussusissaat aammalu Namminersorlutik Oqartussat taarsigassarsissaasa annertussusissaat. Piffissami missingersuusiorfiusumi Namminersorlutik Oqartussat taarsigassarsissaannut naatsorsuutigisat ukiakkut ataatsimiinnissamut tungaanut erseqqinnerusumik tagginneqassapput, aamma tak. immikkoortoq 4.1.1.

2 Naligiinneq annertunerusoq, oqimaaqatigiinneq pitsaanerusoq nalilinnillu ineriartortitsineq annertunerusoq

Innuttaasut inuuniarnermikkut atugaasa naligiinnerulernissaannik suliaqarnissaq ilaatigullu Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut imminut napatinnerulernissaanik qulakkeerinissaq naalakkersuisooqatigiinnermut isumaqatigiisummi pingaarnertut anguniagaapput.

Taamaattumillu atortussat assigiinngitsut atorlugit naligiinnerulertoqarnissaanut tunngavissanik pitsaanerusunik pilersitsinissaq pillugu sammisamik immikkut ittumik Aningaaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut ukioq manna imaqarpoq, soorluttaaq aningaasat nunatsinni kaaviiartinneqarnerunissaat pillugu immikkut immikkoortumik imaqartoq.

2.1 Naligiinneq annertunerusoq oqimaaqatigiisitsinerlu pitsaanerusoq

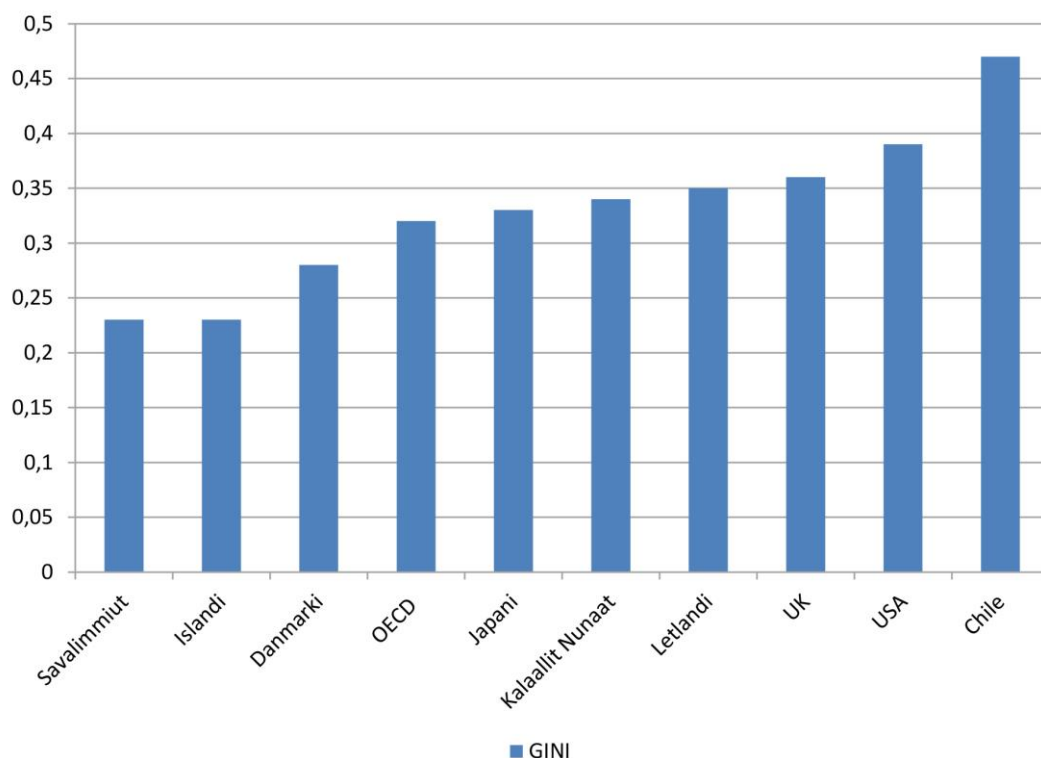
Nunatsinni aningaasaqarnikkut naligiinnginneq nunani avannarlerni nunanut allanut sanilliullugu annertuvoq.

Naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI atorneqarajuppoq, tamakkiisumilli takutitsisinnaanani tamatumani pineqarnerullutik aningaasaqarnikkut naligiittoqannginneq pineqartillugu kisitsisit anguniagaqarfiusut pineqarnerusarlutik. Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu uuttuut 0-imit 1-imit inissisimavoq. Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu assigiinngissut annertuppat annertuumik isertitaqarsinnaanermut periarfissaqarluarneranut takussutissiivoq. Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaaq GINI malillugu tamanna 0-ippat kikkut tamarmik assigiimmik isertitaqarnerannut takussutissaavoq. Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu 1 takussutissaavoq naligiinnginnerup annertunerpaaffianut tamatumani isertitat tamarmik inummut ataatsimut tuttarlutik.

Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaatip GINI-p atorneqarnerata qajassuartumik atorneqarnissaa siunertaavoq. Taamaalillunilu agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu annertusiartorneq takussutissaannaavoq inuit ilaat pissarissaarnerulersimasut tamatumalu peqatigisaanik inuit allat piitsuunerulernerannut takussutissaanani. Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaatip GINI-p taamaalilluni takutippaa annertuumik *naligiinngitsoqartoq* imaanngitsorli *naligiinngitsoqarluinnartoq*.

Nunanut OECD-mut ilaasortaasunut sanilliullugu Kalaallit Nunaanni agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat malillugu agguaqatigiisitsinermi annertunerulaarpoq, tak. Titartagaq 9.

Titartagaq 9. Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat malillugu Kalaallit Nunaanni nunanilu arlalinni 2014-imi naligiinnginnerup uuttortarneqarnera

Najoqqutarisat: OECD aammalu Nordisk Statistikbank.

Malugalugu naatsorsuinermi tunngavissat allaammata (nunat avannarliit: Tigusiffik: Kilde Nordisk Statistikbank, sinnerinut atatillugu OECD)

Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaatip GINI-p naligiittoqannginneranik uuttortaatitut atornerqarnerani eqqarsaatigisariallit

Agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat atorlugu naatsorsuinermi ilaatinneqanngillat pisortat akeqanngitsumik sullississutaat (atuarneq, peqqissutsikkut sullississutit) – imaluunniit atuisut akiliuteqarnissaannut killilersuutaasumik tapiissutit tapiissuteqatigiittarnerluunniit (innaallagialu/imeqarneq/kiassarneq, assartuineq il.il., ineqarnermut akiliutit). Tamatuma saniatigut innuttaasut amerlanerpaartaat pinngortitap pisassarititai aqutugalugit isertitaqartarput nalunaarsorneqarneq ajortunik.

Suliassaqarfinni taakkunani amerlasuuni nunanut sanilliunneqarsinnaasunut sanilliullugu agguataareqqinneq annertuneruvoq. Taamaattumillu agguataarinerup naligiinnginneranik uuttuut GINI atorlugu inernerit takutitaannit annertunerusumik Kalaallit Nunaanni naligiinnersoqarnissaa ilimanaateqarpoq. Taamaattumillu naligiinnginnerup qanoq annertutigineranut tamatumingalu uuttuinissamut apeqqutip allaanerusumik suliniutigineqarnissaa pisariaqartinneqarpoq, tamatumani agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu annertussuseq kisiat eqqartornagu. Tamannalu pissutigalugu apeqqutit taakku akissuteqarfiginissaat siunertaralugu piitsuussutsip killerpiaasaanik atuutsitsilersinnaaneq pillugu nassuiaammik Naalakkersuisut suliaqalersaarput.

Nunarsuarmi naligiinnginneq annertusiartornera

OECD 2015-imi nalunaarusialu saqqummiuppaat (*"In it together, why less inequality benefits all"*), tamatumani nunani OECD-mut ilaasortaasuni naligiinnginnerup annertusiartornera qitiutillugu sammineqarluni. Nalunaarusiami tikkuarneqarpoq naligiinnginnerup annertusiartornera

anigaasaqarnikkut inerikkiartornermut pitsaanngitsumik sunniuteqartartoq, taamaattumillu naligiinnginneq annikillisinneqarpat tamanna tamanut iluaqutaassasoq.

Aningaasaqarnikkut naligiittoqannginnera annikillisinniarlugu sakkussat makku OECD-mit ilaatigut erseqqissaatigineqarput:

- *Suliffeqarneq pillugu eqeersimaartumik politikeqarneq.* Tassungalu ilanngullugu suliffinnik patajaatsunik pilersitsinissap qitiutillugu sammineqarnissaa, tamatumani anguniagaqarneq imaluunniit piginnaanngorsaaneq aamma/imaluunniit immikkut ilisimasaqalerneq aqqutigalugit isertitat siuarateqarnissaannut periarfissat ersarissisillugit. (aalajaatsuuneq)
- *Ilinniaritaaaneq piginnaanngorsarnerlu.* Tassungalu ilanngullugu ilinniagaqarnissaaq eqqarsaatigalugu meeraanermit siusissukku ikorfartuinissaaq. Meeqqat ukiukinneranni iliuseqarfiginissaannut aningaasaliineq, tassungalu ilanngullugu atualinnginnermi pitsaasunik neqerooruteqarnissaaq ilikkarsinnaassusermut ineriartorsinnaassusermullu annertuumik pingaaruteqarput. Tamatuma saniatigut inuusuttuaqqat inuusutissarsiateqalernissamut piginnaanngorsaataasumik ilinniarnikkut angusaqartinnatik ilinniarunnaartartut ikilisinneqarnissaa qitiutillugu aallunneqarpoq. Ataatsimut isigalugu ilaqtariinnut meerartalinnut ikorfartuinissaaq eqqartorneqarpoq, taamaalilluni kikkulluunniit assigiimmik periarfissaqalersinniarlugit, tassungalu ilanngullugu ulluunerani ikorfartorneqarnissamut neqeroorut eqqaaneqarluni.
- *Akilerartarnikkut atugarissaarnikkullu periutsit naapertuuttut.* Periutsit akornanni pitsaasumik ataqatigiissitsineq agguataarinerup allanngortinneqarnissaanut periusissaavoq sukkanerpaaq. Isertitaqqortunerpaat annerpaamik nammataqartillugit aningaasaqarnerup inerikkiartorneranut sunniuteqanngitsumik naligiinnginnerup annikillisinneqarnissaanut akilerartarnikkut periuseq aqqissuulluagaq. Matumani ilaatigut aningasaatinit iluanaarutinut pisuussutinullu akilerarutit aammalu akilerarutitigut ilanngaait allanngortinneqarnissaaq annikillisinneqarnissaallu eqqaaneqarpoq. Tamatuma saniatigut ingerlatseqatigiiffinnut nunanit tamalaaneersunut akilerarutaasa annertusineqarnissaannut iliuseqartoqarniarpoq.

Inuiaqatigiit katitigaaneranni naligiinnginneq

Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut assigiinngissutsit kiisalu piitsuussutsip killeqarfissaa pillugu nalunaarusiamik kingusinnerpaamik UKA17-imi saqqummiussinissaaq pillugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut Inatsisartunit UPA2015-imi akuersissutigineqarpoq. Suliaq tamanna naligiinneq annertunerulersinniarlugu Naalakkersuisut anguniagaannut pissusissamisoortumik attuumassuteqassaaq. Naatsorsueqqissaartarfik nalunaarusiassami piitsuussutsip killeqarfissaanik aalajangersaanissamut periarfissat pillugu eqqartornera apeqqut pillugu akuliunneqassaaq.

Suliami ingerlanneqartussami ilaatigut aallaavigneqassapput Naatsorsueqqissaartarfiup misissuineri, tassannga saqqummersinneqartumi "Aningaasakilliortut"-ni 2016-imi decembarimeersumi takutinneqarluni nunatsinni nunap immikkoortuini naligiinnginneq assigiinngissuteqartorujussuusoq.

Taamaalillunilu kommunini sisamaasuni naligiinnginneq annertuumik assigiinngissuseqarpoq. Takussutissiaq 10-mi matuma kingulianiittumi takutinneqarpoq kommunit sinnerinut sanilliullugu Kommuneqarfik Sermersuumi naligiinnginneq annertunerujussuulluni nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermi appasinnerujussuusoq. Oqaatigissallugu pingaaruteqarpoq Qaasuitsup Kommuniani naligiinnginneq agguataarinerup naligiinnginneranik uuttorta GINI atorlugu uuttortaanikkut Danmarkimi inissisimaneq assigimmagu.

Takussutissiaq 10: Nuna tamakkerlugu agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu naligiinnginnerup kommunikkaartumik naatsorsorneqarneranut takussutissiaq

Nuna tamakkerlugu	0,339
Kommune Kujalleq	0,300
Kommuneqarfik Sermersooq	0,369
Qeqqata Kommunia	0,317
Qaasuitsup Kommunia	0,287

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Takussutissiaq 11-mi illoqarfiit assigiinngitsut naleqqiunneqarput. Tassani takuneqarsinnaavoq Nuummi naligiinnginneq assersuutigalugu Ilulissanut sanilliullugu annertunerujussuusoq. Kisitsisinik agguataarissummi 1-imi takuneqarsinnaavoq (10 %-it appasinnerpaamik isertitaqartut) Nuummi inoqutigiit Ilulissani inoqutigiinnut sanilliullutik 40 %-it pallillugit ikinnerusumik isertitaqartartut aammalu kisitsisinik agguataarissummi 10-mi (10 %-it isertitaqarnerpaasut) takutinneqarluni Ilulissani eqimattat amerlaqataannit 45 %-it sinnerlugit isertitaqarnerusut.

Takussutissami illoqarfinni allani ineriartorneq assinguvoq, Nuuk qullermiillunilu allermiipoq.

Narsami allerniittut 10 %-it Nuummi taamaaqatiminnut sanilliullugu 15 %-imik isertitaqarnerusut kiisalu Uummannami decil 1-miittut isertitaqarnerpaasut akerlianillu Uummannami decil 10-miittut appasinnerit tullianiillutik. Innuttaasut amerlasuut qaleralinniarnermi isertitaqarluarnerat nassuiaatissaavoq.

Takussutissiaq 11: decilimik isertitat, inoqutigiit, isertitat ilanngarneqanngitsut, Nuuk, Narsaq, Sisimiut, Ilulissat aamma Uummannaq 2015.

Decil	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	--- agguaqatigiissillugu isertitat ilanngarneqanngitsut kr. ---									
Nuuk	45.500	117.932	179.673	275.481	371.546	471.214	594.730	753.000	966.869	1.651.356
Narsaq	53.254	109.537	135.664	172.072	233.233	302.341	381.383	473.409	599.658	902.396
Sisimiut	57.673	119.198	163.947	230.944	310.088	388.651	489.752	629.863	814.272	1.338.480
Ilulissat	72.499	125.776	167.488	231.830	313.388	397.107	484.729	591.869	744.438	1.137.104
Uummannaq	77.725	132.801	180.484	235.862	305.260	387.244	472.981	560.078	676.296	971.591
	--- Nuummut sanilliullugu allaanerussutsit ---									
Nuuk	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Narsaq	15 %	-8 %	-32 %	-60 %	-59 %	-56 %	-56 %	-59 %	-61 %	-83 %
Sisimiut	21 %	1 %	-10 %	-19 %	-20 %	-21 %	-21 %	-20 %	-19 %	-23 %
Ilulissat	37 %	6 %	-7 %	-19 %	-19 %	-19 %	-23 %	-27 %	-30 %	-45 %
Uummannaq	41 %	11 %	0 %	-17 %	-22 %	-22 %	-26 %	-34 %	-43 %	-70 %

Issuaaffik: Naatsorsueqqissaartarfik

Innuttaasut siumut naatsorsorneqarnerata takutippaa Nuummi innuttaasut amerliartuinnassasut. Kisitsisit malillugit naatsorsuutigineqarpoq isumaginninnermut tunngasutigut iliuusissat nukittorsarneqarnissaat aammalu suliffissanik amerlanerusunik pilersitsinissaq pisariaqartinneqartoq, taamaalilluni innuttaasut amerliartornerat malillugu naligiinnginneq annertuseriaqqunagu. Kisiannili ilinniartut akissarsiakitsut amerlasuut Nuummi najugaqartut kiisalu illoqarfiit akornanni inoqutigiit annertussusaanni ukioqatigiiaallu agguataarneranni assigiinngissuseqarnerit naliliinermi ilaasariaqarput. Apeqqut tamanna aningaasaqarnikkut naligiinnginnermik piitsuunermillu annikillisaaniarneq pillugu nassuiaammi kiisalu piitsuussutsimut killigititaasinnaasussami sukumiinerusumik misissorniarneqassaaq.

Illoqarfiit anginerit ilaanni naligiinnginnerup annertunerulenera illoqarfimmi pisuni takuneqarsinnaavoq. Innuttaasut pitsaasumik isertitallit illoqarfiup ilaani sumiiffinni aalajangersimasuni katersuutilerput aammalu ulluunerani paaqqinnittarfiit atuarfiillu namminersorlutik ingerlataqartut atorineqarsinnaallutik.

Taama annertutigisumik naligiinngittoqartillugu innuttaasut avissaartuunnerulersinnaapput, taamaattumillu akunnerminni qanoq inuuneqarnerminnik paasisaqarnerat killeqalersinnaalluni. Taama paasinninnerup killeqarnerata inooqataanikkut nammaqatigiinnissaq inuiaqatigiinnilu ataqatigiinnissamat tunngavissat killilersinnaavai. Misissuinerup takutippaa inooqataanikkut kingornuttakkat qimannissaat tamatuma ajornakusoortilersinnaagaa, ilaatigut nammineq inooqatigisat akornanni maligassiuisoqannginnerata kingunerisaanik.

Ilinniartitaaneq suliffeqarnerlu

Annertooujussuarmik naligiinngittoqarneranut nassuiaatissat ilagaat aaqqissuusaaanikkut arlalinnik ajornartorsiuteqarmat.

Ilinniartitaanikkut kinguaattooruteqarneq

Ilinniartitaanikkut kinguaattooruteqarneq innuttaasut amerlasuut isertitaqarnerulernissaannik ajornakusoortitsivoq. Ilinniartitaanikkut kinguaattooruteqarnerup nassatarisaanik suliffissat amerlasuut innuttaasunit Kalaallit Nunaanni inunngorsimanningsunit inuttalerneqartarnerat.

Takussutissiaq 12 aamma 13-imi takutinneqarpoq ilinniagaqarnikkut tunuliaqutit sumi inunngorsimaneq malillugu naatsorsorneqartut aammalu angutit arnallu isertitaat tamarmiusut sumi inunngorsimaneq malillugu naatsorsorneqartut.

Takussutissiaq 12: Ilinniagaqarnikkut tunuliaqutit sumi inunngorsimaneq malillugu agguataarlugit 2015-imi.

	Kalaallit Nunaanni inunngortut	Kalaallit Nunaata avataani inunngortut
Meeqqat aturfiani 10. klassi	16.003	1.528
Ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinniarsimasut	1.062	241
Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanermik ilinniagaqartut	6.831	979
Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerni ingerlaqqiffiusuni sivikinnerni ilinniagallit	683	242
Bachelorit	146	139
Bacheloritut nangitsilluni ilinniagallit	1.674	664
Kandidatit	290	646
Kandidatitut nangitsilluni ilinniagallit	8	43
Ph.d. aamma doktor	10	26
	26.707	4.508

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik

Inuit pisortatigoortumik ilinniagaqarsimasut, inunnik taakkuninnga pisortatigoortumik pinnaatitaatitsisut, amerlassusaat takussutissiaq 12-imi takuneqarsinnaapput. Takussutissiali inuttaasut piginnaasavii suunersut takutinngilai. Pisortatigoortumik piginnaassutsit isigissagaanni takuneqarsinnaavoq, ilinniartitaanikkut katataasoqarsimasoq, pisortatigoortumik piginnaasalinnik piupaneqartunik tikisitsisoqarnissaanut pisariaqalersitsisumik.

Takussutissiaq 13: Ilinniakkat, sumi inunngorsimaneq suaassuserlu malillugit isertitat tamarmiusut.

	Isertitat tamarmiusut			
	2015			
	Kalaallit Nunaanni inunngortut	Kalaallit Nunaata avataani inunngortut	Kalaallit Nunaanni inunngortut	Kalaallit Nunaata avataani inunngortut
	Angutit		Arnat	
Atuarfik	179.339	422.982	132.786	198.580
Ilinniarnertuunngorniarmimmi ilinniagallit	228.339	539.008	161.078	379.406
Inuussutissarsiuutinut ilinniartitaanermik ilinniagallit	308.650	518.223	241.835	333.944
Ingerlaqqiffiusumik ilinniagallit	453.984	678.675	369.229	481.507

Najoqqutarisaaq: Naatsorsueqqissaartarfik

Takussutissiaq 13-imi takutinneqarput isertitat tamarmiusut eqimattani sisamani agguaqatigiissillugit. Kisitsisit takutippaat, ilinniagaqarneq aningaasaqarnermut iluaqutaasoq. Tamatumani suaassuseq sumilu inunngorsimaneq aoeqqutaanngilaq.

Akissarsiat takussutissiami takutinneqanngillat, takussutissiamittaaq allaqqanngillat eqimattani taakkunani sisamani akissarsiat agguaqatigiissinneri. Taamaasilluni inuiaqatigiit assigiinngitsut akornanni akissarsiatigut assigiinngissutsit pillugit inerniliinermut takussutissiaq atornerqarsinnaanngilaq. Isertitat tamarmiusut agguaqatigiissinneri inunngortut 15-inik ukioqalereersimasunut Kalaallillu Nunaanni najugaqartunut atuuppoq. Kisitsisitigut takussutissani soraarnerussutisillit, ilinniartut, suliffeqanngitsut, piniartut, angerlarsimaannartut, napparsimasutut nalunaarsorsimasut, ernereermermi sulinngiffeqartut Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut Kalaallit Nunaanni inunngorsimanngitsunit procentigut amerlanerujussuit allattorsimapput. Eqimattat taakku akissarsiai appasissuupput, taamaattumillu Kalaallit Nunaanni inunngorsimanngitsunut naleqqiullugit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut agguaqatigiissinnerannut appasitsitsillutik. Pissutsit taakku Kalaallit Nunaanni inunngorsimanngitsunut naleqqiullugu Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut isertitaasa tamarmiusut appasinnerunerannut annertuumik peqqutaapput.

Isertitat pillugit paasissutissanut akileraartarnermut pisortaqarfimmuut nammineerluni nalunaarsuiffiit atorlugit suliaavoq. Taamaalilluni inuit isertitaanut kisitsisitigut paasissutissat tamarmik akileraarutitut attuumassuteqarput akileraaruseriveqarfinnillu ilisimaneqarlutik. Isertitat akileraarutitut paasissutissanik imaqarneri pissutaallutik, suliffeqarfutitini sinneqartoorutit, ernianit isertitat, pisortanit akileraarutaasussamik ikiorsiissutit, ilinniagaqarnermusiat, siusinaarluni soraarnerussutisiat aamma utoqqalinersiat il.il., isertitat nalunaarsornerinut ilaapput.

Isertitat aningaasarsianut (sulinermi aningaasarsiat) assersuunneqarsinnaanngimmata kisitsisitigut paasissutissat atorlugit assersuutigalugu innuttaasut assigiinngitsut akornanni assigiinngitsunik aningaasarsiaqartoqarneranik inerniliisoqarsinnaanngilaq.

Isertitat pillugit paasissutissani qanoq isertitaqarsimaneq takuneqarsinnaanngilaq, taamaallaat takuneqarsinnaapput qanoq isikkoqarneri, qanorlu inissisimani. Isertitat pillugit paasissutissani inuit ukioq kaajallallugu Kalaallit Nunaanni najugaqarsimasut 15-inik ukioqalereersimasut pineqarput. Tassa inuit pineqartut tassaapput utoqqalinersiallit, ilinniartut, suliffissaaleqisut, piniartut, namminersortut, angerlarsimaannartut, napparsimallutik sulisinnaanngitsut,

meerartaarnerup kingorna sulinngikkallartut kiisalu inuit piffissaq tamaat imaluunniit piffissap ilaannaa sulisartut.

Akissarsiat appasinnerat aamma pitsaanerpaatut isertitat aalajangersimasut qaangerlugit akileraarutit

Appasinnerpaamik isertitaqartartut akissarsiaqqortussusiat appasingaatsiarpoq, tamatumalu peqatigisaanik qaffasissutsip tamatuma aammalu pisortanit ikiorsiissutit qaffasissusaata akornanni nikingassuteqalaarpoq.

SIK-mik isumaqatigiissut malillugu suliffilik akunnermut ataatsimut 90 kr.-it missaannik akissarsiaqarpoq. Ilaatigut *ilinniartitaanikkut kinguartooqqanerup* kingunerisaanik taakku amerlapput, taamaattumillu taakku suliffittaarnissamut periarfissaat killeqarlutik aammalu ukioq tamakkerlugu suliffeqartartut ikillutik. Akunnermusiallit amerlasuut suliffinni assigiinngitsorpasuarini suliffeqartarput aammalu laajaasutut suliffeqarnerusarlutik.

Inuit taakku pitsaanerumik atugassaqalernissaat qulakkeerniarlugu ukiut ingerlanerini atugarissaanikkut tunniuttakkanik arlalinnik pilersitsisoqarpoq, tassungalu ilanngullugit pilersinneqarlutik ulluunerani neqeroorutitut akiliutinut, meeqqanut tapiissutinut ineqarnermullu tapiissutinut tapersiissutit. Tunniuttakkat taakku ataatsimut assigiissutaat tassaavoq isertitat annertusiartortillugit taakku ikilisarneqartarmata. Tamatuma kinguneraa isertitat 1.000 kr.-inik amerligaangata sulinermit isertitanut akileraarummik akiliisoqartassammat aammalu ineqarnermut tapiissutit, meeqqanut tapiissutit akiliutinullu tapiissutit appartarmata. Taamaattumillu ataatsimut isigalugu aningaasat atorsinnaasat qaffariaataat annikitsuaraassaaq pisullu ilaanni nakkariaateqassalluni.

Inunnut taakkununga pitsaanerpaatut isertitat aalajangersimasut qaangerlugit

akileraarutit katitigaanerata pisut ilaanni ima qaffasitsigisarpoq sulinerunermut isertitat qaffannerisigut, sumiiffinnut suliffissagissaarnerusunut nuunnermit imaluunniit ingerlaqqiffiusumik ilinnialernissamit iluanaaruteqartoqanngilluinnartarmat. Tamanna inuit ilaasa sulinerunissamik, ingerlaqqiffiusumik ilinniarnissamik il.il. ujartuisannginnerannut taamaalillutillu isertitaminnik annertusisitsinnginnerannut peqataaqataasinnaavoq (*piitsuuneq*).

Sulisussaaleqineq

Annikitsumik akunnattumillu isertitaqartartunut pitsaanerpaatut isertitat aalajangersimasut qaangerlugit akileraarutit katitigaanerata qaffasinnerata saniatigut inuussutissarsiutini annertuuni aalisarnermi, sanaartornermi takornariartitsinermilu sulisussanik pisariaqartitsineq assigiinngiiaarpoq. Tamatuma nassatarisaanik piffissani aalajangersimasumi sulisussanik pissarsiniarneq ajornakusoorsinnaasarpoq nunatsinnilu sumiiffiit ilaanni ajornavissinnaasarluni.

Taamaattumillu sulisinnaasut ilarparujussui suliffissaqanngillat. Tamanna isertitanut pitsaanngitsumik sunniuteqarpoq aammalu naligiinngittoqarnerata annertuseriarneranut peqataaqataalluni. Suliffeqarnermi nuuttarsinnaaneq annertusigaluarpat naligiinnerup annertunerulersinneqarnissaanik anguniakkap anguneqarnissaanut peqataaqataasinnaavoq.

Pisassiissutit, akuersissutinik tunniussisarnerup sanaartornermullu aningaasaliinerit pitsaanerumik pilersaarusiortfigineqarnissaat

Aalisarnermik tunisassiorfinni sulisussat ataavartuunerunissaannut aqqutissat arlaqarput, tassungalu ilanngullugit

- Pisassiissutinik periutsinik naleqqussaaneq aammalu tunisassiassanik akulikinnerumik pilersorneqarnissaq qulakkeerniarlugu umiarsuarnik tunitsivinnik atuinissamut periuseqarneq,
- aalisakkap tamakkerlugu atorluarneqarnissaanut piumasaqaatit annertunerusut atugassarititaasullu pitsaanerusut

- suliffissanik pilersitsiniarluni suliffissanillu ataavartunik attassiniarluni sulisitsisut sulisullu akornanni kajumissuseqalernissamut aaqqissuussinernik pitsaasunik qulakkeerinissaq.

Tamatuma saniatigut saarullinnik qaleralinnillu sinerissamut qanittumi aalisarnissamut akuersissutinik pigisaqartut piffissap ukiunik pingasunik sivilissusillip ingerlanerani 2.200-nit 2.800-nut amerleriarput, naak pisuussutitigut tunngavissat ataatsimut isigalugu allannguuteqanngikkaluartoq. Tamatuma ilutigisaanik aalisarnermik tunisassiofinni pisortallu ingerlatsiviisa ilaanni sulisussanik amigaateqartoqarpoq – assersuutigalugu Qaasuitsup Kommuniiani eqqagassalerinermik sulisunik amigaateqartoqarluni. Tamanna inuiaqatigiinni isertitaqalernissamut pingaaruteqarsinnaavoq aammalu ilaatigut aalisarnermut suliffeqarnermullu suliassaqaarfiit iluini immikkoortumut pilersaarutit ataqatigiissaarnerunissaannik pisariaqartitsinermut takussutissaalluni.

Tamatuma peqatigisaanik sanaartorneq pisortallu sanaartornermut aningaasaliissutaat aaqqissuunneqarneruneqartariaqarput, taamaalilluni ukiup qanoq ilinerani suliffissat sulisinnaasullu eqqarsaatigineqarnerullutik. Ilisimaneqarpoq piffissat ilaanni sanaartornermik ingerlatsinerup iluani annertuumik suliffissaaleqisoqartarmat piffissallu ilaanni sulisussanik avataaneersunik tikisitsisoqartarluni.

Nutaamik agguataarineq

Akilaarusersuinikkut periuseq

Akilaarusersuinikkut periutsimi akileraartartut tamarmik assigiimmik akileraartussaataapput, tassa imaappoq ilanngaatip annikinnerpaaffissaanik akiliuteqartartut tamarmik suugaluartumilluunniit isertitaminnut akilaarummik assigiimmik akiliuteqarnissaat.

Isertitat amerliartuaarnerat ilutigalugu akilaarusersueriaatsip ilusaata isumaginninnikkullu ikiorsiissutit ikilisikkiartuaarnerisa akornanni sunniivigeqatigiinnermi ajornartorsiutit kinguneraat annikitsumik akunnattumillu isertitaqartartut pitsaanerpaatut isertitat aalajangersimasut qaangerlugit akileraarutit katitigaanerat annertusissammat. Akileraartartut tamarmik assigiimmik akileraartussaataanerata isumaginninnermi ikiorsiissutinut sunniuteqarnera eqqarsaatigalugit isertitat amerlanerujartuinnartillugit innuttaasut isertitaminnik tamanik annertunerpaamik pissarsiaqassammata. Tamanna naligiinngittoqarnerata annertunerujussuanut peqataaqataavoq. Taamaattumillu appassisumik akunnattumillu isertitalinnut akileraarutit appartinneratigut akilaarusersuinikkut periutsimik nutarterinikkut naligiinngissuseq annikillisinneqassaaq, pingaartumik sunniivigeqatigiinnermi ajornartorsiutit annikillisinneqarnissaannut tapeeqataasumik periuseqarluni iliuuseqarfigineqarsinnaappat, aamma tak. immikkoortoq 3.4.1.

Pisortanit ikiorsiissutit appasinnerusut

Isertitat appassisut innuttaasullu suliffissaaleqinerat isumaginninnermi ikiorsiissutinut tatisipput.

Tamakku ikiorsiissutinit isertitat (siusinaartumik pensionisiat, pisortanit ikiorsiissutit, suliffeerunnermi ikiorsiissutit) aammalu ikiorsiissutinit isertitat allat annikinnerusumik annertusineqaraluarpata tamanna sulinerup – aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu – imminut akilersinnaannginneranik kinguneqarsinnaapput. Imaluunniit innuttaasut sulilluartut aningaasat atorsinnaasamik pisortanit pilersorneqarnermit ikinneruppata sulinermik akilerluarneqannginneranik misigippata.

Ikiorsiissutinit isertitat nunani avannarlarni allani ikiorsiissutinit ikinnerungaatsiarput aammalu naligiinnginnermik uuttortaanerme agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu naligiinnginnerup annertuneranut peqataaqataallutik. Taamaattumillu akilaarusersueriaatsip pisortanillu ikiorsiissutinit isertitat akornanni sunniivigeqatigiinnermi ajornartorsiutit kingulliullugu taaneqartut annikillisinneqarnerisigut aaqqiivigineqarsinnaanngillat taamaattorli isumaginninnikkut

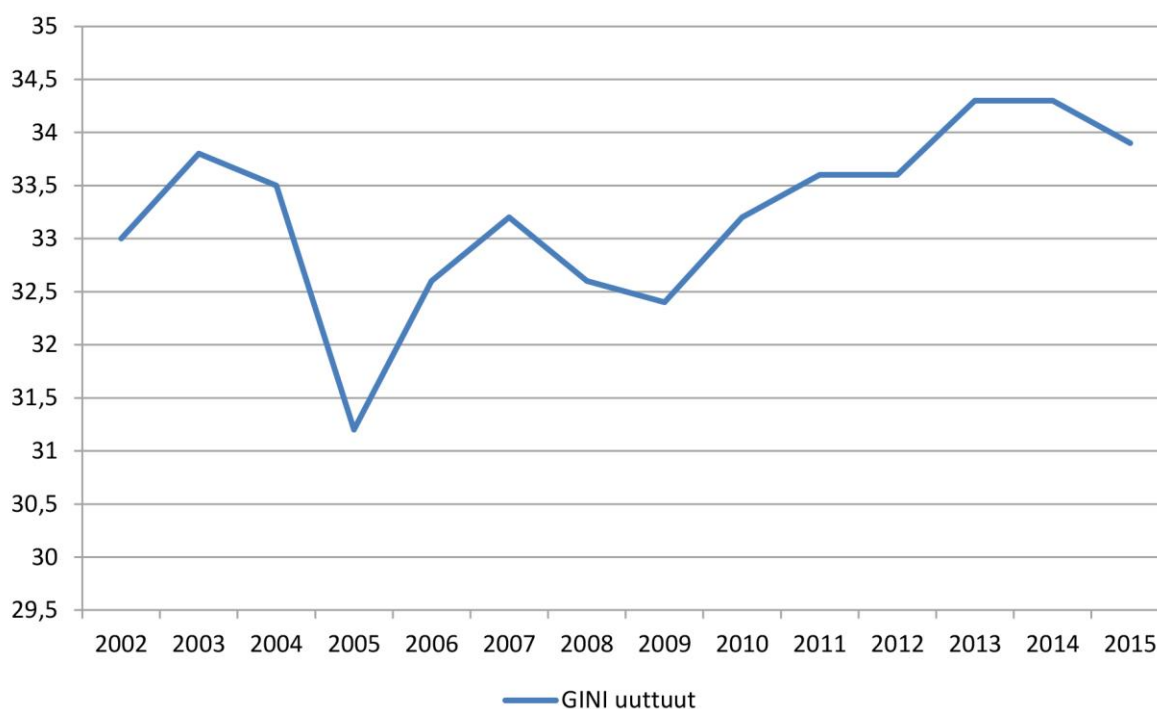
ikiorsiissutit ikilisarlugit allangortinnerisigut akileraarusersueriaatsillu allangortinneratigut sulinermit isertitat appasinnerpaat annertusarnerisigut aaqqiiviginiarneqarsinnaallutik.

Naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu ineriartorneq aammalu Naalakkersuisut anguniagaat

Titartagaq 10-mi takutinneqarput naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu 2002-mit 2016-imut ineriartorneq. Titartakkami ilaatigut takutinneqarpoq:

- Piffissami 2002-2009-mi naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu annertuumik nikerartoqartoq, taamaattorli ataatsimut isigalugu appariartorneqartoq. 2005-imi ilanngaat qaffanneqarpoq akileraarutaasartorlu qaffanneqarluni. Tamanna GINI-mi ersarissumik takuneqarsinnaavoq.
- Naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu uuttortakkat 2009-mit 2013-ip tungaanut annertuumik appariaateqarput.
- Naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaat GINI malillugu 2013-imit 2015-imut appariaateqartoqarpoq, taamaalillunilu naligiinnginneq piffissami appariaateqarluni.

Titartagaq 10. Naligiinnginnermik uuttortaanermi agguataarinerup naligiinnginneranik uuttortaaq GINI naapertorlugu uuttortakkat. Kalaallit Nunaat 2002-2015.

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Ineriartorneq Naalakkersuisut uummaarissumik suliffeqarnermut politikkimut, ilinniartitaanermut kiisalu ilaqtariit meerartallit atugaasa pitsanngorsarnissaannik aallussinerannut naapertuuppoq, tamannalu isertitatigut naligiinnginnermut peqataaqataassaaq.

Suliffeqarnermi ilanngaattissaaq meeqqallu tapiissutaannik kiisalu ineqarnermut tapiissutinik nutarterinikkut, isertitakitsut akunnattumillu isertitallit aningaasat atorsinnaasaasa annertusarnissaat Naalakkersuisut anguniagaraat, aamma takuuk immikkoortoq 3.4.1. Tamatuma saniatigut aningaasanik iluanaarutisianik akileraaruserinerup annertusisinnissaa kiisalu ernianut

ilanngaatip allanngortinneqarnissaa Naalakkersuisut pilersaarutigaat, taamaaliornikkut isertitakitsut akunnattumillu isertitalit iluaquserneqarsinnaaqullugit. Aningaasatigut naligiinngineq annikinnerulissappat, suliniutaasussat OECD-p kaammattuutaanut naapertuupput.

2.2 Aningaasaqarnikkut imminut napatinneruneq

Naalakkersuisooqatigiinnermi isumaqatigiissut naapertorlugu, Naalakkersuisut manna tunngaviusumik aningaasaqarnikkut politikkeraat: "suliat tamarmik ingerlanneqassasut nunatta aningaasaqarnikkut imminut napatilernissaa siunertaralugu – suliniutigineqartullu sunniuteqarluarnissaat qulakkeerniarlugu ataqatigiissaarneqassasut."

Namminersorlutik oqartussat kommuninullu missingersuusiortarnerat naatsorsuusiortarnerallu pillugit inatsisit Inatsisartut UKA 2016-imi akuersissutigaat, taannalu imm. 3.3.1 naapertorlugu patajaatsumik aqutsinissamut toqqammavissiivoq. Nunatta karsiata immikkut ittumik isertitanut aningaasaateqarfimmik pilersitsineq inatsit naapertorlugu pivoq, taamaaliornermi isertitat taamaattut aningaasaliinernut siunissaq ungasissoq isigalugu pitsaanerpaamik iluanaaruteqarfiusinnaasunut atorineqarlutillu, aningaasaateqarfiup aningaasaatai inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasa sapinngisamik pitsaanerpaamik atorineqarnissaat qulakkeerniarneqarpoq.

Aningaasatigut imminut napatinnerneq aningaasallu nunatsinni annertunerusumik kaaviiartinneqarnissaannik anguniagaqarneq, ilaatigut attaveqarnikkut aningaasaliissutaareersutigut, siunissamilu aningaasaliissutaajumaartutigut siuarsarniarneqarpoq.

Inuussutissarsiutini siuariartortuni, soorlu aatsitassarsiornermi, takornariartitsinermi aalisarnermilu aningaasarsiorneqarnikkut siuariartornissaq Naalakkersuisut pingaartippaat, ilaatigut sinaakkutitut inatsit kiisalu ineriartortitsinermik suliniutit anguniakkamik tassannga ikorfartuisut ilanngullugit, aamma imm. 3.2 takuuk.

Tamatuma saniatigut immikkoortut akimorlugit nunamik pituttuilluarnerullutillu nunanik allanik niueqateqarnermut sinaakkusiilluarnerusinnaasunik suliniuteqartoqarpoq:

- Nalunaarasuarnikkut attaveqaatinik inerisaanermi aningaasaliinerit, nunatsinni innuttaasunik suliffeqarfinnullu amerlanernik attaveqaatinik sukkasuunik periarfissiisut, aamma
- Mittarfinnik pioreersunik allilerineq kiisalu nutaanik sanaartorneq mittarfeqarfinnik ataqatigiinnerusunik pisariinnerusunillu aqqissuussisoq.

Taamattaarluni ilinniartitaanerup qaffassarnissaani aningaasaliinerit suliffeqarnermilu pilersaarummi suliniutit suliffeqarnermik aalaakkaanerusumik ataqatigiinnerusumillu pilersitsissaaq, taannalu aningaasaqarnermut imminut napatinnerusumut tapersiissaaq. Tassanissaaq siunissami siuariartornerit suliffiillu amerliartorneri sulisartunik nunaqavissunik atuilluni suliffeqarfinnullu nunatsinniittunik toqqammaveqarluni pissaaq. Taasamullu kingullermut tunngatillugu tamanna ingammik aatsitassaqarnermut tunngasuni ilaatigut ilisimasanik aarlerinaateqarsinnaasunillu aningaasaliinissamut pilerilersitsiniarluni suliffeqarfiit avataaneersut suleqatigalugit pissaaq.

Nalunaarasuarnikkut attavigissaarneruneq aamma assersuutigalugu telemedicinip annertunerusumik atorineqarneranut pitsaasumik toqqammavissiissaaq. Tamannalu nunarput tamakkerlugu innuttaasut peqqinnissamut tunngatillugu pitsaanerusumik sullinneqalernerisa saniatigut, nunatsinni nakorsat akornanni kiisalu assersuutigalugu Rigshospitalimi nakorsanik annertunerusumik suleqatigiinnermik periarfissiissaaq. Tamanna aqutugalugu misissuinerit katsorsaanerillu siusinnerusukkut Kalaallit Nunaata avataani pisarsimasut ilaasa, nunami maani ingerlanneqartalernissaat periarfissinneqassaaq.

Naalakkersuisutaaq ilaatigut siusinnerusukkut aningaasaqarnermut inatsit pillugu isumaqatigiissutaasut toqqammavigalugit, pisortat sullissinernik pisiarisartagaat allat aamma aalluppaat. Tamannalu ilaatigut makkununga tunngatillugu pivoq:

- Suliariumannittussarsiuussinermut inatsisissap piareersarneranut atatillugu, tassani inuiaqatigiit aningaasaqarneranni eqqummaariffiqeqartussat suliarinnittussanngortitsinermi ilaatinneqartalissapput, takuuk imm. 3.3.2.
- Siunnersortinik atuinerut appartinneqarsinnaanera, ilaatigut makku aqputigalugit
 - ataatsimoortumik pisiortornermik politikeqarnermut atatillugu nunanit allanit sullissisutunik atuinermi erseqqinnerusunik malittarisassiornissaq,
 - maani nunami pisortanik suliffeqarfinnillu sulianik ingerlatsinerup annertunerup nunatsinnit ingerlanneqalersinnaaneranut periarfissanik misissueqqissaarneq, aamma
 - siunnersortit nunani allaneersut atornerqarnerannut atatillugu maani nunami aqqissuussaasumik ilisimasanik katersineq.
- Namminersorlutik Oqartussani sillimasiinermik pitsanngorsaaneq, 2017-imi aningaasanut inatsimmi namminersorlutik oqartussani sillimmatini nammineq matussusigassat oqaasertaliinikkut annertusineqarneratigut annertuunik sipaaruteqartoqareerpoq. Oqaasertaliineq nunatta karsiani "nammineq matussusigassanik aningaasaateqarfittut" namminersorlutik oqartussanuinaq atuuttussatut iluseqarpoq. Aqqissuussinerup taassuma ukiuni aggersuni annertusarneqarsinnaanera Naalakkersuisut sulissutigeqqissavaat.

Immikkoortunut pilersaarutit pitsaanerusut ersarinnerusullu, aamma immikkoortoq 3.3.2-mi nassuiarneqartut, nunatsinni namminersorlutik inuussutissarsiortuni pisortallu pisortallu suliffeqarfiini nunatta nammineq pisuussutaanik atuilluarnerunermik toqqammavissiiinermi tapersiissapput.

Maanna Kalaallit Nunaata avammut niueqateqarnermini aningaasatigut oqimaaqatigiissitsinera pillugu naatsorsueqqissaarneq pilersinniarlugu suliaqartoqarpoq. Taanna aqputigalugu Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaata nunarsuullu sinnerani akiliutigineqartut malinnaaffiginissaanut toqqammavissiiinissamik siunertaqarpoq. Niuernermi aningaasatigut oqimaaqatigiinermik naatsorsueqqissaarneq, nunatsinnut tamarmut naatsorsuutit peqatigalugit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit aningaasarsiorneranni ineriartorneq pitsaanerusumik ataavartumillu malinnaaffiqeqarsinnaalissaaq

3 Napatitsinnermut Siuariartornissamullu pilersaarusiarnut malitseqartitsineq

2016-imut Aningaasqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiaq, Naalakkersuisuusimasut ungasinnerusumut sammisumik napatitsisinnaanermut siuariartornissamullu pilersaarusiarnik, Qallunaat Nunaannit ataatsimoortumik tapiissutinik pinngitsuuisinnaannginnerup kigaatsumik annikillartortinneqarnissaanut, pisortat aningaasaqarnerannik attanneqarsinnaasumik kiisalu namminersorlutik inuussutissarsiortuni sulisorineqartut amerlisarneqarnissaat pillugu, pingaarnertut aningaasaqarnikkut siunertamut ikorfartuisuusussamik imaqarpoq. Pilersaarut 2016-imi Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni tapersersorneqarluarpoq.

Pilersaarut aqqissuusseqqinnissamik sammivinnik sisamanik aallaaveqarpoq, taakkulu aamma 2017-imut aningaasanut inatsit pillugu Inatsisartuni partiit amerlanerit peqataaffigisaanni isumaqatigiissuteqarnermi ilanngunneqarput. Immikkoortuni tullerni aqqissuusseqqinnermi sammiviit siuariartornerat nassuiaatigineqassaaq, taakkulu makkuupput:

1. Ilinniartitaanerup pitsanngorsarnera.
2. Annertusaanermut aningaasatigullu arlalinnik isumalluuteqalernerumut ikaarsaariarnerumut iluaqutissat.
3. Pisortat ingerlataqarfiinik nutarterineq.
4. Atugarissaarnissamut ikiorsiissutinik, akileraartitsisoqarfimmik ineqarnermullu suliaasaqarfimmik iluarsaqqinnikkut annertusisamik imminut pilersorneq.

3.1 Ilinniartitaanerup pitsanngorsarnera

Atualertussat meeqqallu atuarfiat

Kalaallit Nunaanni meeqqat pingajorarterutaasa missaat ulluunerani neqeroorutininik atuisuunngillat. Taamaammat meeqqat suli atualinngitsut sapinngisamik amerlanerpaat ulluunerani paaqqinniffimmi inissamik, perorsaaniikkulluunniit ineriartuutaasumik neqeroorummik allamik neqeroorfineqartarnissaat Naalakkersuisut suli sulissutigiumavaat. Taamaammat Naalakkersuisut nunaqarfinni ullumikkut ulluunerani neqerooruteqarfiunngitsuni neqeroorutininik inerisaanissaq sulissutiginiarpaat, peqatigisaanillu angerlarsimaffinni ulluunerani paaqqinnittartut nutaat pioreersullu piginnaanngorsarlugillu ilaqtariit perorsaanermi isumassuinermilu sakkussaannik inerisaaviginiarpaat.

Meeqquerivitsialaap meeqqat ataasiakkaat suli atualinngitsut sapinngisamik pitsaanerpaamik ikorfartorneqarnissaannik qulakkeerinninissaq siunertaraa, taamaalilluni meeraq peqqinnartumik imartuumillu ineriartornissamik qulakkeerunneqassaaq. Tunngaviusumik piginnaasat ilinniarusussutillu ineriartortillugulu ikorfartorneqarneratigut atuarfimmut ikaarsaaneq pitsaasoq isumagineqassaaq, kiisalu meeraq inooqataanikkut nalinginnaasumillu piginnaasanik pissarsillunilu ineriartornissaanut isummersorneqassaaq.

Naalakkersuisut meeqqanut suli atualinngitsunut ilinniartitaanermi anguniagassat piviusunngortinnissaat suliniutigaat. Taakku ilaatigut makkuupput:

- suli atualinngitsuni perorsaaniikkut tarnillu pissusaatigut ilisimatusarnermik aallartitsineq,
- meeqqanut ulluunerani neqeroorutininik nutaanik ineriartortitsineq, tassunga ilanngullugit nunaqarfinnut naleqqussakkanik meeqqanut ulluunerani neqeroorutit allaanerusut,
- perorsaasunik ilinniartitsinerit, tassunga ilanngullugit sumiiffik qimannagu ilinniartitsinerit,
- perorsaanermik sulisorisanik ilinniartitseqqinnerit aamma
- ilinniarsimannngitsunik piginnaanngorsarfiusumik ilinniartitsinerit.

2015-imi meeqqat atuarfiannik 2016-imilu Ilinniarfissuarmik naliliinermi 2002-mi inatsisitigut suliniutit (Atuarfitalak pillugu inatsit) meeqqallu atuarfiat pillugu inatsit 2012-imeersoq,

pingaarutilitsigut meeqqat atuarianni sulit atuatilersinneqarsimanngitsoq erseqqissumik paasineqarpoq.

Ullumikkut atuartitsinerup pitsaassusaa atuartullu atuartinneqarnerminnit pissarsiaat politikikkut anguniagaasumit ungasipput, soorluttaaq perorsaanicikkut peruserineqartut arlalippassuartigut inatsimmik taassumaluunniit siunertaanut naammassinninngitsut. Atuartut tamarmik sumi najugaqarnertik inuuniarnikkulluunniit atukkatik il.il. apeqqutaatinnagit, piginnaasatik pisariaqartitatillu naapertorlugit pitsaasumik ilinniartinneqarnissaannik anguniagaq angoqqajarneqanngivippoq. Tamannalu inuusuttut inuusuttut ilinniarfiinut inuussutissarsiutinulluunniit ilinniarfinnut ingerlaqqittarnerannut tunngatillugu erseqqinnerpaamik takuneqarsinnaavoq. Inuusuttut amerlasuut meeqqat atuariannit anigaangamik sulit tunngaviusumik piginnaanernik amigaateqartarput, ingammik takornartat oqaatsitigut matematik-imilu. Peqatigisaanillu ingammik nunaqarfinni isorliunerusunilu ilinniartitsisunik ilinniarsimasunik atorfinitsitsiniarneq sulit ajornakusoorpoq.

Naak annertuumik akisoqisumillu piginnaanngorsaasoqaraluartoq, taamaattoq piginnaanngorsaanerit meeqqat atuarianni atuartitsinerup isumassuinerullu pitsaassusaanut ilimagineqartutut sunniteqarsimanngitsoq, naliliinerni taaneqartuni marlunni tikkuarneqarpoq. Ilinniartitsisunngortut meeqqat atuarianni pisariaqartitanik ikorfartuisunik pitsaasumik atuartitsinissamut ilinniakkatigut pisariaqartunik piginnaaneqanngitsut Ilinniarfissuarmik naliliinerup takutippaa. Ilinniartitsisunngorniarluni ilinniartitaanerup annertuumik sukumiisumillu nutarterneqarnerata saniatigut, pikkorissarnerit, ilinniaqqinnerit kiisalu minnerunngitsumik atuariannik inerisaalluni suliniutit nutaamik eqqarsaatigineqarlutillu sukumiisumik siunnerfilersorneqassapput.

Peqatigisaanillu meeqqat atuariannik naliliinerup kommunini atuarianni oqartussaasut, tassani atuarianni pisortat ilanngullugit, aqutsinermi, atuartitsinermi ulluinnarnilu sulinermi inuiaqatigiit muteerniusut meerartatsinnut inuusuttortatsinnullu ilinniartitaanicikkut inuttullu piginnaasani atuartitaanermi naammattumik pilersillugillu ikorfartorsimanngikkaat malunnarpoq. Taamaammat atuariannit pisortaat suliniuteqarfigissallugit pingaartuupput, taakkulu pineqartut pisariaqartitaat piginnaanerilu aallaavigalugit inerisaavigineqarlutillu nukittorsarneqassapput.

Naak kommunit ilaasa politikikkut allaffissornikkullu pilersaarusiornernik atuariannilu ineriartortitsinernik suliniutinik aallartitsisimagaluartut, taamaattoq takorluukkanit anguniakkanillu perorsaanicikkut ineriartortitsinermut suliniutinut sukumiisunut, atuartitsinermut kiisalu meerartatta inuusuttortattalu atuartinneqarnermikkut pissarsiaannit ungasissorujussuarmik inissisimasoqarpoq.

Meeqqat atuariata ingerlanneqarnera kommuninit oqartussaaffigineqarlunilu akisussaaffigineqarpoq. Inatsisartut Naalakkersuisullu inatsisit aqutugalugit atuariannit anguniakkat sinaakkutillu aalajangersarsinnaavaat. Taakkulu aamma ikorfartuutininik, soorlu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik Ilinniarfissuarlu kommunit ineriartortitsinissamik anguniagaannut naapertuuttumik ullutsinnullu naapertuuttumik suinnersuisussat ilitsersuisussallu aamma pilersitsinnaapput. Naalakkersuisulli Inatsisartullu kommunit ulluinnarni atuariannik ingerlatsinerannut toqqaannartumik akulerussinnaanngillat, tassunga ilanngullugit qanoq iliorluni qanorlu annertutigisumik atuarianni atuartitsinermik nukittorsaanermik.

Taamaammat Naalakkersuisut suleqatiginneriaaseq nutaaq siunniuppaat, taamaaliornermi Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup suliai annertunerusumik kommunit pisariaqartitaannit aqunneqassapput. Tamatuma malitsigisaanik kommunini atuarfeqarnermut oqartussaasut namminneq suliniutigisatik pisariaqartitatillu aallaavigalugit Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmut suliniutinik tullerriaarinerinut kissaatinik sukumiisunik saqqummiussinissartik annertunerusumik akisussaaffigilissavaat, tassunga ilanngullugit ilaatigut kommunit pineqartuni immikkoortunut

pilersaarutaat aallaavigalugit suliniutit assigiinngitsut kommunini ataasiakkaani meeqqat atuarfiinik piginnaasaqarfimmik annertussutsit, ilutsit periutsillu.

Taamaammallu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup aaqqissuussaananermik allannguineramik suliaq aallartippaa, taamaaliornikkut aqutsisoqarfik atuarfinni kommuninilu pisariaqartitsineranut samminerusunik atuisunullu qaninnerusumik neqerooruteqassaaq. Peqatigisaanik aqutsisoqarfiup Ilinniarfissuaq suleqatigalugu pikkorissaananermik ilinniartitseqqinnermillu iliusissaq, kommunit pisariaqartitaannik naammassinninniarnermik siunertaqartumik inaarsaallutik suliaqaleruttorput.

Peqatigisaanillu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, ilinniartitsisunik pisortanillu isumassarsitsinissaq siunertaralugu attaveqatigeeriaatsimik ilisimasanillu misilittakkanillu ilinniartitsisunut atuarfinnullu siaruartitseriaatsimik suliaqarpoq. Pineqartumi iliuusissamut qinersineranut missingiut pigineqareerpoq, tassani ilaatigut nittartakkakkut qupperneq Facebookilu aqqutigalugit siunnerfilimmik attaveqarnerit ilaapput.

Taamattaarlun Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup Digitalinngorsaananermullu Aqutsisoqarfiup aqutsisoqarfiit akimorlugit suleqatigiissitat suligasuurtussaq apriliip aallartinnerani digitalimut tunngasuni qarasaasiat atorlugit ilinniartitsinerne, ungasianit ilinniartitsinerne, qarasaasiatigut ilinniartitsissutinik kiisalu qarasaasiat atuartitsinerne atornerarnerat pillugu ataatsimut iliuusissamik kaammattuutinillu saqqummiussisussaq pilersinneqarpoq.

Suleqatigiissitat kommuninut atuarfinnullu misilittakkat ilanngutissavai, suliarlu pineqartuni immikkoortuni tamani tulleriarinerne iliuusissatullu pilersaarummik piviusorsiorturnik inerineqassaaq. Tamatuma saniatigut Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik ilinniartut ilinniartitsisullu Ilinniusiorfiup saqqummersitaanik qarasaasiakkut isersinnaanerannut periarfissamik pilersitsiniarluni angusaqarluareerpoq. Periarfissaq taanna ukiumi atuarfiusumi 2017/18-imi piareersimassaaq.

Naalakkersuisullu tamatuma saniatigut suliniutit suliniuteqarfiillu pingarnerit makku suliniutigaa:

- Immikkut ilisimasallit nunanit assigiinngitsuneersut pilersinneqarput.
- Meeqqat atuarfiat pillugu inatsimmik nutarterineq, tassunga ilanngullugu atuartitsinerne anguniagassat kiisalu inaarutaasumik misilitsinnerit nalilersuinerillu pillugit nalunaarut
- Atuarfiit illutaasa kommunimit isumagisassanngortinneqarnerat.

Immikkoortumi pilersaaruserneq – kollegiat illutallu

2017-imut Aningaasanut inatsimmi ukiumi aggersuni kollegianik amerlisaanissamut annertuumik aningaasalersuisoqarnissaanut toqqammavissiisoqarpoq. Sanaartorneq Illuut A/S-imit isumagineqassaaq, taannalu Namminersorlutik Oqartussat nalinginnaasumik kollegianut sinaakkutaat toqqammavigalugit kollegianik sanaartussaaq, kingornalu Illuut A/S-imut iluanaarutaanngitsumik Namminersorlutik Oqartussanut attartortissallugit.

2016-imi ilinniartut illoqarfinni allaneersut kollegiani inissaqartikkumallugit nuna tamakkerlugu namminersortunit inissianik attartornermut 14 mio. kr-it missaat atornerarput. Aningaasat taakku 2017-imut Aningaasanut inatsimmi immikkut konto 40.90.15 Ilinniartut ineqarfiinik attartorneq immikkoortillugit inissinneqarput, taakkulu ukiumi aggersuni kollegianut Illuut A/S-ip ataani sanaartorneqartunik attartornermut akiliutigineqartassapput.

Kollegianut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut illoqarfinni ilinniarfiusuni ataasiakkaani pisariaqartitat ineriartornerannut ataavartumik nalimmassarneqartarpoq. Kollegianik amikkittoornerit ullumikkut Nuummi annertunerpaapput, Qaqortorlu tulliulluni. Taamaammatt illoqarfinni taakkunani marlunni kollegianik nutaanik sanaartorneq salliuinneqarpoq.

Ilinniartitaanermut immikkoortumi illuutinik nutaanik sanaartornissamut aningaasaliisoqanngilaq. Taakkunani pingaarnersiunerit, tassunga ilanngullugit taakkununga aningaasanik illikartitsinerit

Nuummiit illoqarfinnut allanut ilinniarfinnik nuussinissatut ilimagineqartuni suliniutinik pilersaarusionsornerup inerneriumaagaanut utaqqineqarpoq. Taakku toqqammavigalugit politikikkut aalajangerit ukiuni aggersuni sanaartornissamat pilersaarutit annertuumik sunniuteqassaaq.

Ilinniarnertuunngorniarfinnut tunngatillugu maannamit annertusaanissat pisariaqartinneqanngillat. Inuussutissarsiornermut ilinniartitaanermut tunngasuni sanaartorneqarsinnaasuni inuussutissarsiuutinik ilinniartitaanernik aaqqissuusseqqinnissaq, inuusuttut 18-it inorlugit ukiullit inuussutissarsiuutinik ilinniartitaanernik aallartitsisinnaanerannik ajornannginnerulersitsisussaapeqqutaassaaq. Tassunga ilanngullugu inuussutissarsiuutinik ilinniartitaanerit aaqqissuussaanerat sukumiinerusumik misissorneqassaaq, taamaaliornikkut ilinniartuuffissanik amigaataasunik ajornartorsiutit annertuumik annikillisinneqarsinnaaqqullugit. Ilinniarfissanik qulakkeerinissaq pillugu inatsisissatut siunnersuutissatut pilersaarutigineqartoq, inuussutissarsiuutitigut ilinniartitaanermut sammitinneqartunik sanaartugassanik pingaernerutitsinissamik pisariaqartitsissaaq, takuuk imm. 3.1.2.

Ataatsimut isigalugu ilinniartitaanermut tunngasuni sanaartugassat pisariaqartitanut naapertuunnerat pingaartuuvoq. Naalakkersuisut ilinniartitaanermut iliuusissat naapertorlugi suliniut ilinniartitaanerit iluanni naammassinnittartunik annertunerulersitsivoq, taamaattoq sanaartugassani tunngasuni annertusaanissamik pisariaqartitanik annikilliliilluni. Taamaammat naammassinnittarnernik suliniutit ineriartortillugillu iluatsittumik atuuttusanngortinneqarnissaat Naalakkersuisut nangittumik suliniutigaat.

3.1.1 Sungiusarfissat amerlanerusut inuusuttullu suliniuteqarfigineqartut

Ilinniagaqarumasut sungiusarfissanik nassaarnissamat periarfissagissaarnerulernissaat Naalakkersuisut kissaatigaat, taamaalilluni suli amerlanerusut inuussutissarsiornikkut ilinniartitaanernik naammassinnissinnaaqqullugit.

Inuussutissarsiuutitigut ilinniartitaanermik aaqqissuusaaq tatineqarpoq. Ikippallaat meeqqat atuariannit toqqaannartumik ingerlaqqillutik ilinniakkamik naammassinnittarput, amerlanerpaallu ilinniakkamik naammassinnikkaangamik inersimasuusarput. Ilinniartut amerlavallaartut illoqarfimmi najukkaminnit ilinniarfimmuut praktikkerfimmullu ungasissumut angalasarput. Tamatumalu saniatigut inuussutissarsiornermik ilinniartitaanermut tunngasuni, ilinniarnernup ilinniarfimmiinnermi praktikkernermilu nooqattaarfigisartagaani, naammattumik ilinniartut sungiusarfissaqartinniarnerat unammillernartitat ilaagaat. Unammillernartitaq taanna ingammik piffissani suliasakiffiusuni ersarittarpoq, taamaattoqarnerani suliffeqarfiit ilinniartunik suliasaqartitsiniarnerat ajornakusoornerusarpoq. Naak suliasat ukiuni kingullerni amerlisimagaluartut, taamaattoq inuussutissarsiuutini pineqartuni sungiusarfissat taamatulli amerleriaateqanngillat. Taamaalillutik inuussutissarsiuutinik ilinniarfiit qinnuteqartut piginnaaneqartut tiguneqartullu praktikkerfissaaleqinerup nassatarisaanik ilinniarnerminnik aallartitsisinnaannginnerat nalaattarpaat.

Akimmerarfik siuliani taaneqartoq iliuuseqarfiginiarlugu 2016-imi ineriartorneq ilinniartullu, ilinniarfiit suliffeqarfiillu praktikkerfiusut suleqatiginnerat aallunneqarpoq. Niuernermik Ilinniarfik 2016-imi novembarimi namminersorlutik inuussutissarsiorunit, ilinniartunit ilinniarfinnillu saqqummiisoqartitsillutik ilinniartut praktikkernermilu pissutsit pillugit isumasioqatigiissitsivoq. Isumasioqatigiinnermi akuusut sukumiisumik suleqatigiinnissaasa pingaaruteqarnerat erseqqissarneqarpoq. Ingammik ilinniartut, ilinniarfiit suliffeqarfiillu suleqatigiinnerat oqallisigilluarneqarpoq. Ullumikkutut itsillugu Majoriaq pingasuulluni oqaloqatigiinnermi akisussaasuvoq. Majoriaq piffinni ilisimasaqarneraavoq, taamaalillunilu piffimmi suliffeqarfinnik kollegiami inissaqarfiusinnaasumi ilisimasaqartussatut inissisimalluni.

Majoriaq-llu ilinniartitaaneq pillugu ilisimasanik amigaateqarsinnaanera, ilinniartunillu suliffeqarfinnillu ilinnarfinni ilinniarnissamillu pilersaarutini assigiinngitsuni ilitsersuisinnaanera unammillernartuusinnaavoq.

Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik tassunga tapiliullugu soqutigisaqartunik pingaarutilinnik aaqqissuusseqqinnissat, sungiusarfissaaleqinermut ajornartorsiuteqarnermut atatillugu aaqqissuussaanermut tunngasinnaasut pillugit ataatsimeeqateqarpoq. Ulluni marlunni workshopertoqarnerani ilaatigut sulisitsisut akornanni ilinniartut ilinniartunngornerminni inersimasut salliutittaraat paasinarsivoq. Maanna ilinniartitaanerup aaqqissuunneqarneranni ilinniakkat assigiinngiiaartut annertuumik pisariaqartinneqarput, tamatumalu nassatarisaanik 15-inik 18-nut ukiullit Majoriaq-mi ilinniarnissaq ilinniarfissaqannginnissarlunniit qinigassarissagaat tamatuma nassataraa. Ajornartorsiutip matuma aaqqinneqarnissaa isumaqatigineqarpoq, taamaalilluni inuusuttut meeqqat atuarfiannit aninerminni toqqaannartumik inuussutissarsiutitigut ilinniarnermik aallartittarnissaat maannakkumit ajornannginneruleqqullugu. Inuussutissarsiutitigut ilinniartitaanermik aallartinermi tunngaviummik ilinniartitaanerup/ilinniarfimminnerup sivilisnerusup, soorlu ukiut marlunnik sivilisussullip periarfissanngorluni ingerlanneqartalernissaa ataatsimut isumaqatigiissutigineqarpoq, taamaaliornikkut inuusuttuaqqat kiisalu ilaqutariit ukioqqortunerusut meerartallit ilinniarnermik nalaani nuuttarneq pinngitsoortinniarlugu.

Ajornartorsiutit siuliani taaneqartut Naalakkersuisut nangittumik sulissutigissavaat, tassani maanna ilinniartitaanernik nikerartunik ilinniartuuffinnik piumasaqarfiusut, inuussutissarsiornernilu ilinniartitaanernik atuagarsornerusunik akusinnaanerannik periarfissiisut. Taamaalilluni ilinniartuuffissatut pisariaqartitsinerit aporfiusut annikillisinneqarsinnaanerit naatsorsuutigineqarpoq.

UKA2016-imi Inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerit aamma inuussutissarsiutinik ilinniartitsinerup iluani pikkorissaanerit pillugit Inatsisartut inatsisaata allanngortinneqarnera akuersissutigineqarpoq. Inatsisinik allannguneq taanna ilaatigut sinaakkutinik ersarissaallunilu ilinniarfimmi sungiusarnermik ingerlatsisinnaalernerneq inatsisitigut toqquamavissineqarpoq. Tassunga ilanngullugu ilinniartunngornermi isumaqatigiissutini ilinniartuunermiluunniit isumaqatigiissutini, ilinniartitaanermi sungiusarnermik ilinniarfinniinnernillu tamani imaqartassapput, tassunga ilanngullugit aamma svenditut allagartartaarniarluni misilitsinnerit. Brancheskolit imaluunniit inuussutissarsiornermik ilinniarfimmit qinnuteqarneq naapertorlugu, ilinniarfik ilinniarfimiiginnarluni sungiusarnissamut pisariaqartinneqartunik atortussaqqarpat, ilinniartullu sungiusarnissamut amigaatini ilinniarfimmi sungiusarluni ingerlassinnaappagu, Naalakkersuisut immikkut akuersisinnaapput.

Naalakkersuisut inuussutissarsiornermik ilinniarnermut tunngasuni suliat ingerlataat suliniutaallu ukiut tamaasa brancheskolit ataatsimut siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiinneranni saqqummiunneqartarput, tassani branchit siulersuisuini siulittaasut aamma peqataatinneqartarput. Ataatsimut siunnersuisooqatigiinni ataatsimiinnerni oqallisereernerni suliat suleqatigiissitani suliarlugit aallartinneqartarput, tassani suliniutit imarisassaat immersorneqarlutillu inaarutaasumik suliniutinut atatillugu iliuusissatut pilersaarutit nassuiaasiorneqartarput.

Inuusuttut ilinniartitaanerannut, ingammillu inuussutissarsiutinik ilinniartitaanermut suliniummut maanna ingerlanneqartumut tapiliussatut, inuusuttut maanna 10. klassiusumit atuareernerminni ilinniarnermik sivilisnerusumik ingerlatsinermiiginnartinneqarnissaat pillugu Naalakkersuisut suliniutit suli misissoqqissaarpaat. Taakku tassaasinnaapput:

- 11. klassimik efterskolemi periutsit atorlugit pilersitsineq, ilinniakkamik aallartitsinngitsunut sammitinneqartoq,

- Meeqqat atuarianni ukiut naammassiffiusut inuusuttunullu ilinniartitaanerit pioreersut taakkunungaluunniit assingusut annertunerusumik ataqatigiissinneqalernerat.

Inuusuttunut atuagarsornikkut sanngiitsunut 10. klassip kingorna neqeroorutaasut, taakku meeqqat atuarianni sinaakkutinik sungiusimasaannit allaanerunissaat Naalakkersuisut ataatsimut isigalugu pingaartippaat. Innuttaaqatigiit taakku siuariartinneqassagunik taakku nukittuffiinik ikorfartuisunik ilinniagaqarnerminni atugassaqaarnissartik misigissavaat, tamakkulu inuusutissarsiornermi piginnaangorsaaiviusumik ilinniagaqarnermik ingerlatsilernissamut iluaqutigalugit.

Naalakkersuisut suliffeqarneq pillugu periusissiaat naapertorlugu nunatsinni Majoriaq-t suliniummik "Inuusuttut suliffissaaleqinerat annertuumik appartinneqassaaq"-mik qulequtserlugu suliniummik allartitsippat. Suliniummi inuusuttunut 30-it tikillugit ukiulinnut ilitsersuinermik paasiniaanermillu, fagini pingaarutilinnik piginnaangorsarnermi, ilinniarfissamik naleqquttumik nassaarnissamut ikiuinissamik, sungiusarfissamik suliffissanillu ikiuunnissaq siunertarineqarpoq.

Majoriaq-p neqeroorutai 2015-imi inissanik allanik 100-nik, 2016-imilu inissanik allanik 150-inik amerlineqarput. Taamattaarlu UPA2017-imi "16-init 29-inut ukiullit suliffissaaleqisutut nalunaarsorsimasut suliffittaarnissaat ilinniarfissarsinissaalluunniit siunertaralugu immikkut ittumik suliniuteqaarnissamut periusissiaq" saqqummiunneqassaaq.

3.1.2 Ilinniartut sungiusartullu atorfinitsinnerini suliffiit pisortanilu oqartussat inuiaqatigiinni akisussaaffeqarnerat pillugu inatsit nutaaq

Siuliani suliniutit saniatigut ilinniartut sungiusartullu atorfinitsinnerini suliffiit pisortanilu oqartussat inuiaqatigiinni akisussaaffeqarnerat pillugu Inatsisartut inatsisissaannik UPA 2017-imi saqqummiussinissartik Naalakkersuisut naatsorsuutigaat.

Suliffiit pisortanilu oqartussat ilinniartunik sungiusartunillu atorfinitsitsinermikkut inuiaqatigiinni akisussaaqataanerisa siuarsarnissaat siunnersuummi anguniarneqarpoq. Taamattaarlu nunaqavissunik ilinniartunik sungiusartunillu atorfinitsitsinertigut Kalaallit Nunaanni suliffiit amerlisarlugillu piginnaasanik qaffassaanissaq siuarsarniarneqarpoq. Siunnersuutip pilerinarsaarutaat siunissami qanittumi ungasinnerusumilu inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut ineriartornermut pitsaasumik sunniuteqaarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Inuiaqatigiit isumalluutitigut patajaatsut imminnullu napatittut qulakkeerniarlugit namminersorlutik inuusutissarsiorlut pisortallu oqartussaasut kalaallinik sulisartunik ilinniartutut sungiusartutullu atorfinitsitsinikkut suliffeqartitsisarnerisa siuarsarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Siunissami qaninnermi ungasinnerusumilu nunaqavissut ilinniartut sungiusartullu amerlanerusut atorfinitsinnerisigut inuiaqatigiinni piginnaasat, ilinniarsimassuseq ilisimasallu qaffassarneqassapput. Tamanna namminersorlutik inuusutissarsiorluni pisortanilu naammassisinnaasat annertusinerannik pilersitsissaaq. Siunnersuutip akuersissutigineqarnera inuiaqatigiinni kalaallini ineriartornermut pitsaasumik sunniuteqassaaq, piffissallu ingerlanerani Kalaallit Nunaanni atugarissaarnerup qaffanneranik nassataqarlunilu nunaqavissut annertunerusumik suliffeqarlutillu ilinniagaqarnerannut qulakkeerinnissinnaalluni.

Siunnersuutip nassatarisaanik ilinniarfigisat sungiusarfigineqarsinnaasullu 2019-imit 2022-mut ukiut sisamat ingerlaneranni sunniukkiartulissapput. 2019-imit ukiumut ilinniarfissat sungiusarfissallu 140-nik amerlanerusut qulakkeerneqassapput, siunnersuutillu ataatsimut sunniutissaa 2022-imi tamakkiisungussasutut ilimagineqarpoq, taamanikkut ukiumut ilinniartut 418-iussapput.

Siunnersuut inuiaqatigiinni ilinniarfiit sungiusarfissallu ikippallaarnerannik kiisalu ilinniartut sungiusartullu ikippallaat suliffeqarfanni pisortaniluunniit sulisitsisuni ilinniarnerminnik sungiusarnerminnillu naammassinnittarnerannik unammillernartup aaqqiiviginissaanut ilapittuutaassaaq. Siunnersuut suliffeqarfii pisortallu unammillernartup aaqqiiviginissaanut

peqataallutik inuiaqatigiinni akisussaannermik ilapittuinissamut pilerinerulersitsissaaq. Inatsisissatut siunnersuutip akuersissutigineqarneratigut sanaartornissamut pilersaarutit ilinniarfiit illutaannik kollegianillu tunngatillugu nalimmassarneqartariaqarnerannik pisariaqartitsilerneramik nassataqarsinnaavoq.

3.2 Aningaasarsiornikkut siuarsaaneq aningaasaqarnikkullu arlalinnillu isumalluuteqarneq

Namminersorlutik inuussutissarsiortuni aningaasarsiornikkut sulisoqarnikkullu siuariartorneq, siunissami atugarissaarnermik pigissaarnermillu qulakkeerinissamut pingaaruteqarpoq. Aningaasarsiornikkut sulisoqarnikkullu siuariarneq inuussutissarsiummi ataasiinnarmi pilersinneqarani, inuussutissarsiutini assigiinngitsuni pilersinneqassaaq. Tamanna aqqutigalugu Kalaallit Nunaat avammut tunisat ineriartorneranni, ullumikkut aalisarnermit, allanngornerni qajannaannerusumik inissisimalissaaq. Namminersorlutik inuussutissarsiortut sunniteqarnerusumik innuttaasunut atugarissaarnerulersitsissapput, aningaasanillu kaaviiartitsinerunermik suliffinnik amerlanernik pilersitsiffiullunilu inuiaqatigiit isertitaqarnerulernerannik kinguneqassaaq.

Inuussutissarsiutitigut amerlanernik sukaqalerneramik ineriartorneq nunatsinni oqimaqatigiinnerusumi ineriartulernissamut periarfissiissaaq, suliffeqartitsinermilu aningaasanillu kaaviiartitsinermi allanngornermut aarlerinaammik annikinnerulersitsissalluni. Inuussutissarsiutit ineriartornerat pisariaqartinneqartoq immineerluni takkukkunnangilaq. Taamaattoqarnissaanik nutaanik aningaasaliinerit unammillersinnaassutsillu patajaallisarnissaa siunertaralugu sinaakkutinik aqqissuussaasumik pitsanngorsaaneq pisariaqarpoq.

Taamaammat Naalakkersuisut ukiuni kingullerni siunissami ineriartornissaaq, aningaasaqarnikkut siuariartornissaaq atugarissaarnerlu qulakkeerniarlugu, namminersorluni inuussutissarsiornermik ingerlatsinermi sinaakkutit nutarsarlugillu pitsanngorsarnerat annertuumik sulissutigaaq. Tamanna pineqartumi inatsisit maleruagassallu arlallit, soorlu inuussutissalerineq pillugu inatsisip pisariillisarnerisigut pivoq. Unammilleqatigiinneq pillugu inatsisip nutaap kiffaanngissuseqarnerusumik unammillernerulernissap qulakkeernissaa siunertaraa, taamaalillunilu suliffeqarfinnut atuisunullu pitsaaneruseq atugassaqaalernissaaq siunertaralugu.

Aammattaaq Naalakkersuisut ukiuni arlalinni aningaasalersuinissamut periarfissat pitsanngorsarnissaat sulissutigaaq. Taamaammat kalaallit suliffeqarfii (juulip aallaqqaataa 2016 aallarnerfigalugu) Eksportkreditfondimit, Vækstfondimit, Den Nordiske Investeringsbankimit kiisalu Den Europæiske Investeringsbankimit aningaasaliivigineqarsinnaanerat qulakkeerneqarpoq.

Taamattaaq Naalakkersuisut kalaallit suliffeqarfiisa sapinngisamik pitsaanerpaamik iilitserorneqarlutillu siunnersorneqarnerannut suliniutip patajaallisarnissaa nangittumik suliaaraat. Taamaammat Naalakkersuisut inkubatorordningimik taaneqartumik pilersitsinissaaq suliniutitaat, tassuunakkut aallarnissaasut suliniutiminnik inerisaanermi ikiorserneqarsinnaapput.

Aallarnissaasut suliffeqarfinnik nutaanik aallartitsinerminni siunnersuineramik ikiorneqarnermillu taamaallaat pisariaqartitsineq ajortut nunani allani misilittakkat takutippaat. Suliffeqarfiit aallarterlaat ineriartornissaat aningaasaqarnikkullu siuariartornissaat qulakkeerniarlugu aallussinerusumik sivisunerusumillu suliniuteqarnikkut suliffeqarfiup anguniagaqarfiusumik ikiuinikkut aarlerinaatilimmik aningaasaliisartunit ikiorneqarnissaa pisariaqarpoq. Suliffeqarfinnut assigiinngitsunut siunnersueqatigiiffiusumik attaveqarnermillu avatangiisinik pilersitsineq periusaasinnaavoq, taamaalilluni taakku ineriartornerannik patajaallisarneqarlutik suliffeqarfiit ineriartorteqqinnissaannut aningaasaliinissamut piukkunnartunngorteqqullugit.

Inkubatorordningi Nunami inuussutissarsiutinut tunngatillugu inuussutissarsiornermik siuarsaaneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 3. december 2012-meersumik toqqammaveqartoq, nunatsinni

namminersorlutik inuussutissarsiortut ineriartornerisa patajaallisarnissaannik siunertaqarpoq. 2016-imi upernaakkut ataatsimiinnermi aallarnisaasunut inkubartorimik ingerlatsinerup pisinnaalerneranik inatsisip allannguutaa Inatsisartunit akuersissutigineqarpoq.

Inkubatorimik ingerlatsineq 2016-imi ukiakkut suliariumannittussarsiuunneqarpoq, suliariumannittussarsiuussinermilu ajugaasoq suliniummi pilersaarummik peqataasut tamarmik ataasiakkaarlutik ineriartornissaannik siunertaqartumik imartuumik suliaqarpoq. Inkubartorordningi taamaalilluni aallarnisaasunut nutaanut ingerlallualereersimasunullu sammitinneqarpoq.

3.2.1 Suliffeqarfiit akileraarutaat

Niuerfiit ataatsimoorneruleriartornerat nunarsuarmilu niueqatigiinnerup annertusiartornera ilutigalugu suliffeqarfiit akileraarutaat annertuumik unammillernartoqartitsivoq.

Norge-mi 2014-imi nunarsuarmi aningaasarsiornermi aningaasanik iluanaarutisianik akileraarusersuineq pillugu qulaajaaneq (NOU 2014:13) suliarineqarpoq. Qulaajaanullu pingaarnermut inerniliussat nunatsinnit isigalugit aamma soqutiginarpoq.

Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup qanoq aqqjissuunnissaa unammillernartuni annerpaavoq, taamaalilluni taanna aningaasaqarnikkut siuariarnermut iluaqutaallunilu sukkasuunngortillugu, aammali suliffeqarfiit aningaasallu eqaatsumik, attuumassuteqanngitsumik akileraarusersornerat qulakkeerlugu. Attuumassuteqanngitsumik akileraarusiineq matumani akileraarusiinertut suliffeqarfiit aningaasanillu piginnittut aningaasaliinissamik aalajangernertut il.il. atatillugu ajornarnerulersitsinngitsaq.

Norskit qulaajaaneranni suliffeqarfiit aningaasallu akileraarusersorneqarnerat unammillernartinneqarneranut aningaasat sinneqartoorutillu nunamit nunamut akileraarusiinikinnermut ajornanngitsumik nuunneqartarnerat patsisaatinneqarpoq.

Nunat arlallit – matumani soorlu nunat Kalaallit Nunaata sanillersuuffigisartagaasa – qisuariaatitut suliffeqarfinnut aningaasanillu iluanaarutisianik akileraarusiisarnertik appartippaat. Taamalu suliffeqarfinnut akileraarusiinermik appartitsisarluni atugassatigullu unammillilerneq nassataraa. Qulaajaanerutaaq pisariinnerpaamik akileraarusiinerit aningaasaliisartut aningaasaliinissaminut aalajangertarnerannut sunniuteqartarnera takutippaa. Pisariinnerpaamik akileraarusiinerit nalilersorneqarneranni nunap nalikilliliisarnermut maleruagassai, ilanngaatigitanullu malittarisassai aamma annertuumik pingaaruteqartarput.

Norskittaaq qulaajaanerata, Norge-p nunatut pisariitsumik akileraarusiisarnermik ingerlatsisinnanani, nunat sanilerisaminit qaffasinnerungaatsiartumik inissisimianera inerniliutigaa. Siunissami inuussutissarsiortunut akileraarusiinermi malittarisassanik allannguinnissami pisariitsumik akileraarusiinermik aamma Kalaallit Nunaanni nalilersorneqartariaqarpoq.

Nalikilliliisarneq pillugu malittarisassanut inatsimmik, 2012-imi pisumi, allannguinnermi Naalakkersuisut naliliinernik suliaqarput.

Inatsisip allanngortinneqarnerani suliffeqarfinnut namminersorlutillu inuussutissarsiortunut nalikilliliinermi malittarisassat, nalikillinerit akileraarusiisarnikkullu nalikilliliinerit ataqatigiinnerutikkumallugit sukateriffigineqarput. Allannguinnikkut suliffeqarfiit namminersorlutillu inuussutissarsiortut akileraarusersorneqarnerat annertusineqarpoq.

2012-imi inatsimmik allannguinnerup kinguneranik suliffeqarfiit aningaasaliisarnerisa malunnartumik apparianerat nassatarisimangilaa. Inatsimmik allannguinnikkut siunertarineqartutut ingammik namminersorlutik inuussutissarsiortut akileraarutitigut nalikilliliinerit aqutigalugit akileraarummut akiliinissamik kinguartitsinissamik periarfissaat annikinnerulersinneqarput.

Kalaallit Nunaanni akileraartarnikkut malittarisassani arlalinnik unammillernartoqarpoq. Akileraartarnikkut malittarisassat maanna atuuttut, inuussutissarsiortunik ingerlatsisunik ullumikkut ilisimasatsinnit, inuussutissarsiutinik nunarsuarmi nunanut allanut samminnginnerusunik toqqammaveqarput. Ullumikkut suliffeqarfiit nunat killeqarfii akimorlugit aaqqissuussaapput. Tamatumalu akileraartarnermut tunngasunik pitsaanagerusumik pilersaarusiornermut periarfissittarpai. Akileraarnissamut pilersaarusiornermi isertitat aningaasartuutillu pisariillisarnerat pingaaruteqartuuvooq, taamaalilluni aningaasartuutit nunani qaffasissumik akileraarfiusartunut inissinneqartarput, illuatungaagullu isertitat nunanut appassissumik akileraarfiullutilluunniit akileraarfiunngitsunut inissinneqartarlutik.

Ajornartorsiut alla tassaavoq akileraartarnermik aaqqissuussinerup *nammineq aningaasaatit atorlugit akiitsunik* aningaasalersuinermik pingaarnerutitsinera. Taarsigassarsiat atorlugit aningaasalersuinnikkut suliffeqarfik ilanngaataasinnaasunik ernianut aningaasartuuteqassaaq, akerlianilli suliffeqarfik nammineq aningaasaatit ileqqaakkanik aningaasaliisoq taamatut ilanngaateqarnissamik periarfissaqassanani. Suliffeqarfiit nammineq aningaasaatiminnik aningaasaliisut naggataagut assigiimmik aningaasaliinermi sakkortunerusumik akileraarusiivigineqassapput. Akiitsoqartunik salliutititsineq taamaattoq inuiaqatigiit isigalugit siunertaqanngilaq pitsaasuunanilu, akiitsumi sinneqartoorutinik nunamit annissuinermut sakuupput pitsaalluinnartut.

Nunarsuarmi ineriartornerup kalaallit akileraartarnikkut malittarisassaat sunnissavaat Suliffeqarfiit akileraarusersuinnikkut periusissiaat iliuuseqarfiginiarlugit OECD-p G20-illu ataanni ukiuni kingullerni assigiinngitsunik suliniuteqartoqarpoq. Suliniutini akileraarfimmik neriuineq sinneqartoorutinillu nuussinerit (Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)) sammineqarput. Suliniut taanna periutsumik isumaqatigiissuteqartumik⁴ maleruagassanullu allannguutissanut kaammattuutinik arlalinnik, nunat peqataasut akileraartarnikkut maleruagassaannut marloqiusamillu akileraartarneq pillugu isumaqatigiissutaannut ilanngunneqarsinnaasunik inerneqarpoq. Kaammattuutit il.il. sinneqartoorutit piffimmi pisussutit pilersinneqarfianni akileraaruserneqartarnissaannik pingaarnertut siunertaqarput.

Ineriartorneq tamanna aamma Kalaallit Nunaannut sunniuteqassaaq. Pisariaqarfiatigut nunat tamalaat akornanni kaammattuutit il.il. marloqiusamik akileraaruteqartarneq pillugu isumaqatigiissutitsinni inatsisitsinnilu ilanngunnissaat pisariaqassaaq. Suliamissaaq nunatsinni akileraarusersueriaatsip sakkortuumik akileraartarnikkut periuseqarnermut qajannassusaa annikillisinneqassaaq.

Taamaattaarlu maleruagassanik allannguinerit Kalaallit Nunaata ullutsinnut naapertuutinningsunik akileraartarnikkut inatsiseqarnini pissutigalugu nunanit allanit akileraarnaveersaarfittut isigineqalinnginnissaa qulakkeerniarlugu pisariaqassapput. Nunatut akileraarnaveersaarfittut isigineqalernerneq, Namminersorlutik Oqartussat nunarsuarmioqatigiit akornanni akileraartarnermut tunngasunik suleqatigiinnissami nunatullu aningaasaliiffigissallugu patajaatsutit isigineqarnissamut periarfissaannut pitsaanngitsumik kinguneqarsinnaavoq.

Taamaammallu suliniutit sukumiisut arlallit aamma Kalaallit Nunaannut naleqquttuupput:

- Global Forum, nunarsuarmioqatigiit akornanni suliniaqatigiiffik tatigisaasoq 139-inik ilaasortaartoq, OECD-mullu ilaasoq, akileraartarnermut tunngasuni ersarissumik

⁴ Periutsumik isumaqatigiissut: OECD-p ataani nalinginnaasumik isumaqatigiissusiaapput. Periutsumik isumaqatigiissut nalinginnaasumik nunat tamalaat akornanni marloqiusamik akileraarusersuineq pillugu kaammaattuutinik pitsaasunik imaqartarpoq. Periutsumik isumaqatigiissut marloqiusamik akileraarusersuinermik paasinninnermut aamma annertuumik pingaaruteqarpoq.

ingerlatsinissamut paasissutissanillu avitseqatigiittarnermut tunngatillugu nunarsuarmit akornanni periutsinik aalajangersimasunik atuutilersitsinissamik qulakkeerinnissamik siunertaqarpoq. Nunat ilaasortaasut suleqatigiinnermut atatillugu akileraarusersueriaasii sukumiilluinnartumik misissorneqartarput. Tassani aamma Global Forumip nunat ilaasortat akileraarusersuinermi ersarissuunissamik paasissutissanillu avitseqatigiinnermi ataatsimik periutsinik atuuttuulersitsinerat alaatsinaattarpa. 2017-ip upernaata ingerlanerani Kalaallit Nunaata Global Forumimut ilaasortanngornissaa Naalackersuisut isummerfigissallugu naatsorsuutigaat.

- Peqatigisaanillu EU-kommissionip Kalaallit Nunaat suliniummi makkuninnga misissuinnissami peqataanissaanut qaaqquaa
 - Kalaallit akileraarusersueriaasiat nunat tamat akornanni naapertuuttumik akileraarusiisuunersoq, aamma
 - Malittarisassat nunat tamat akornanni akileraarnaveersaarnermut naammaginnartumik qulakkeerisuunersut.
 - Suliniut tamanna 2017-ip ingerlanerani aallartinneqarlunilu naammassineqartussatut naatsorsuutigineqarpoq.

3.2.2 Aalisarnerup ineriartornera

Aalisarnermut inatsimmik nutarsaaneq aalisarnermilu pisuussutinik atuinermi akiliisarneq pillugu inatsit

Naalackersuisut aalisarnermut politikkiat pingaarneq tassaavoq suliffeqarfiit inuiaqatigiillu aalisarnermik nungusaataangitsumik toqqammaveqartumit sapinngisamik annerpaamik iluanaaruteqarnissaat. Aalisarnerup imminut akilersinnaasumik ingerlanneqarluni ineriartornissaanut pisortat pitsaasumik sinaakkusiinissaq isumagisassaraat.

Aalisarnermik inussutissarsiornermi ingerlatsinermilu sinaakkutitut atugassarititaasut sapinngisamik patajaannerpaassapput, ungasissumillu isigisumik peqassutsip nungusaataangitsumik attattuarnissaanut pisariaqartitanik ikorfartuisuussallutik. Taamaakkaluartoq aalisarnermut inatsit maanna atuuttoq, inuussutissarsiornerlu pillugu aalajangersakkat tassunga attuumassutilit aqqissuuteqqinneqarnissaat pisariaqarpoq.

Aalisakkanik pisuussutinik atuinerup eqaallisarneqarnissaa, assigiinngitsunillu piginnaasat naapertuuttut inuussutissarsiutip ineriartortsinnissaanut ilapittuisumik akuliunneqarnissaat, ungasinnerusoq isigalugu Naalackersuisut kissaatigalugulu siunertaraat. Tamatumani ilaatigut pisaqarnermit atuisup tungaanut naleqarnerulersitsinissaq pisariaqarpoq, tassunga ilanngullugit Kalaallit Nunatsinnut iluaqutaasumik pisuussutit iluaqutigineqarneranni naleqarnerulersitsineq.

Ataatsimut siunnersuutit 2017-imi politikikkut suliarineqarnissaat pissasoq massakut naatsorsuutigineqarpoq, peqatigisaanillu aalisarnermi pisuussutinik atuinermi akileraarusiinermi inatsit aamma suliarineqassaaq. Kingullertut taaneqartoq ilaatigut naalackersuisooqatigiinnermi inatsimmit aallaaveqarpoq, ilaatigullu aalisarnermi pisuussutinik atuinermi akileraarusiisarnerup naapertuunnerusumik aqqissuunneqarnissaanik pisariaqartitsinermik aallaaveqarluni. Aqqissuusseqqinnissamik suliniutit taakku marluk piffissami imarisatigullu sapinngisamik ataqatigiissinneqarnissaat siunertaavoq. Massakut pisuussutinik atuinermi akileraarusersuinermi ajornartorsiutit sukumiisumik misissoqqissaarneqarput, taakkulu 2017-imi ukiup affaani siullermi naammassineqartussatut ilimagineqarput.

“Raajanut qaleralinnullu licensit killeqanngitsumik piffissalerlugit pigineqartarnerisa Aalisarneq pillugu inatsisartut inatsisaat nr. 18, 31. oktober 1996-imeersoq-mi § 14 atorlugu, ukiunik tallimanik sioqqutsisumik ilimasaaruteqarnikkut killilerneqartalersinnaanerit aningaasaqarnikkullu kinguneqaatissat ilanngullugit - Naalackersuisut UKA2015-imi saqqummiussassamik misissueqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.”-mut

tapiliullugu Naalakkersuisut raajarniarnermi qaleralinniarnermilu akuersissutit piffissami killiligaanngitsut atorunnaarsillugit, piffissami killilikkamik taakku taarsernissaasa sunniutai misissorpaat.

Matumani aalajangerneq annertuumik sunniuteqarsinnaasorinartoq pineqarmat, ilaatigut piffissami killiligaanngitsumi akuersissutit atorunnaarsinneqarnissaannut inatsisitigut toqqammaviit sukumiisumik misissorneqarnissaat pisariaqartinneqarlunilu, ilaatigut aalisarnermi inuussutissarsiortut, nunamilu inuiaqatigiit aningaasarsiorterannut sunniutissat sukumiisumik misissorneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq.

Inatsisitigut misissuinerup inernera 2017-imi marsip qaammataani naammassissasoq ilimagineqarpoq. Inatsisitigut misissuinerup inernera aningaasaqarnermut tunngasunik kingorna misissuinissanut toqqammavissaaq.

Naalakkersuisut tassunga ingiaqatigitillugu aalisarnerup ilaani, ullumikkut aalisarnermik pisuussutinik amigaateqarfiusuni, aningaasaqarnerup pitsanngorsarneqarnissaanut periarfissat allat misissulersaarpaat. Tassunga ilanngullugu ilaatigut avataasiorluni sinerissallu qanittuani raajarniarnermi pisassat agguarsimanerat naapertuuttuunersoq qissimissallugu pissusissamisuussaaq.

Peqatigisaanik Naalakkersuisut pisassiissutit ullumikkornit akuusunut amerlanerusunut siaruarnissaasa misissornissaat kissaatigaat. 2016-imi misileraalluni raajarniarnerup ingerlanneqarneratut, akuusut nutaat avataasiorluni aalisarnermut isertinneqarnissaannut pitsaasumik toqqammavissiiinissaq Naalakkersuisut kissaatigaat.

Ikerinnarsiortunik aalisarneq

Inuiaqatigiinni tamani, taamatullu aalisarnermi, isertitassatut toqqammavissat annertusarnissaat Naalakkersuisut pingaarnertut politikikkut anguniagaraat. Taamaammallu immikkoortuni nutaani aalisakkat nutaat pioreersullu iluaqutigineqarnissaat annertunerusumik aallunneqassaaq. Inuussutissarsiutinik ingerlatsisut nunallu sanilerisat suleqatigalugit suliap tamatuma aallunneqarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat.

Aalisakkat nutaat iluaqutigineqartut tassaanerupput aalisakkat ikerinnarsiortut, soorlu ammassassuit, saarullernat avaleraasartuullu. Taakku ingerlaartuupput piffissallu kittaarlugit nunat assigiinngitsut imartaanni imavinnilu nalliussimaartarlutik.

Avaleraasartoorniarneq 2011-mi aallartippoq. 2011-mi 2012-imilu annikitsuinnarnik pisaqartoqarpoq. 2013-imit 2016-imut ukiumut 30.000 tonsit 78.000 tonsillu akornanni annertussusilinnik nunatta imartaani avaleraasartuut pisarineqartarput. Ukiuni kingullerni sisamani agguaqatigiissillugu ukiumut avaleraasartuut 50.000 tonsit pisarineqartarput. Avaleraasartuut amerlasuut piffissap ilaani nunatta imartaaniittarnerat uppernarsarneqareerpoq.

Tamanna tunuliaqutaralugu Kalaallit Nunaata oktober 2016-imi avaleraasartuunut atatillugu nunatut sinerialiunini nalunaarutigaa. Siunissami nunarput Savalimmiut, Norge, EU Islandilu assigalugit peqassutisimik ataatsimut aqutsinerni peqataasassaaq.

Kalaallit Nunaat 2015-imi 2016-imilu kalaallit avaleraasartoortassatut aaliangiunneqartut iluaqutiginissaannut ikerinnarsiortunut aalisarnissamut suli naammattunik aalisariuteqanngilaq. Pisassat ilarpassui aalisariutinut nunani allaneersunit, kalaallit aalisartitseqatigiiffiinit attartorneqartunit aalisarneqarput. Tamatumalu aalisarnerup Kalaallit Nunaanni killilimmik suliffissaqartitsillunilu naammassisinnaasanik ineriartortitsinera kinguneraa. Aalisariutinik nunani allaneersunik, nunani aallaneersunik inuttalinnik atuinerup akileraarutitigut isertitat killilimmik annertusinerat aamma kinguneraa.

Aalisakkanik ikerinnarsiortunik aalisarnerup ineriartorneranut ilutigitillugu, Kalaallit Nunaat nunat Savalimmiunik isumaqatiginninniarnerni ukiuni kingullerni marlunni Savalimmiut imartaanni saarullernanik 13.000 tonsinik pisaqarnissamut periarfissinneqarpoq. Tamatumalu saniatigut Naalakkersuisut Norge-mik Islandimillu 2003-mi ammassassuit pillugit isumaqatigiissutip nutarternissaanik isumaqatiginninniarnernik aallartitsivoq. Kalaallit Nunaata siunissami ataatsimut ammassassuartassanit annertunerusumik pissarsisinnaanera toqqammavissaqartut nalilerneqarpoq.

Ammassassuit sivikitsuinnarnik uumasupput, ammassassuartassanullu TAC ukiumit ukiumut allanngorarpoq. Ammassassuartassanik TAC 0-mit 1 mio. tonsimut nikerarpoq. Ukiuni kingulliunerusuni ammassassuartassat 0 aamma 300.000 tonsit missaanni nikerarput. Ukiumi pisassaqaqarnissamut 2016/2017 Islandip, Kalaallit Nunaata Norge-llu pisassaat 299.000 tonsinut qaffanneqaqqammerput. Taakkunanga Kalaallit Nunaat 11 procentinik pissarsissaaq, tassa 32.890 tonsit. Ammassassuartassanilli isertitassamaatit mianersortumik missingersuusiunneqassapput.

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik aalisarnermik ingerlatsisut, kattuffiit Aningaasaqarnermullu Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugit aalisakkanut ikerinnarsiortunut ataatsimut pilersaarummik ineriartortitsivoq. Aalisakkanik ikerinnarsiortunik iluaquteqarneq suli aallartisarneqarmat, apeqqutit suli akissutissarsineqanngitsut akissutissarsiniagassaapput. Taakkunungalu makku ilaapput:

- Isumalluutit qanoq ililluni nunatsinni naapertuunnerpaamik agguataarnissaat,
- Aalisariutinik nunanit allaneersunit attartortarnerup annikilliarortinneqarnera,
- Kalaallit ikerinnarsiortunik aalisariutaasa ukioq tamaat suliaqartinniarnerat.
- Piffissap aalisarfiusup sivitsorneratigut suliffeqarnermut, aalisariutit isaatitsinerannut inuiaqatigiillu aningaasarsiornerannut iluaqutsiina.

Nunat tamat akornanni suleqatigiinnermi periarfissat tamarmik atorluarneqarnissaat, peqatigisaanillu Kalaallit Nunatta nunat tamat akornanni pisussaaffimminik malinninnissaa pingaaruteqartuuvooq.

Sulinerup ingerlaqqinnerani aalisakkat nuaat annertussusaat siaruarsimassusaallu pillugit misissuinikkut paasissutissanik pissarsinissaq toqqammavissaaq. 2016-imit 2019-imit aningaasanut inatsimmi avaleraasartuunik aalisakkanillu aalisarneqarsinnaasunik allanik, soorlu saarullernanik, ammassassuarnik ammassanillu peqassutsimik misissuinissanut aningaasaliisoqarpoq. Misissuinerit taakku inernerit pisassaareersut siunissamilu pisassiissutissat pillugit nunat tamat akornanni Kalaallit Nunaata inissisimanerata patajaallisarneranut peqataaqataasinnaavoq. Nutaatut kalaallit angallataat islandimiut ilisimatusarnermi angallataat peqatigalugit ammassaqassutsimik misissueqataapput.

3.2.3 Takornariartitsinerup ineriartortinnera

Takornariartitsinerup Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutini pingaarutilimmik inissisimalernissaa Naalakkersuisut takorluugaraat. Tamatuma ilaatigut tikikkuminarnerulernikkut, misigisassatigut sammisassatigullu periarfissat amerlanerulernerisigut kiisalu namminersortut aningaasaliinissamut kajuminnerulernerisigut pissaaq. Tamanna inuiaqatigiit aningaasarsiorneranni annertunerusumik kaaviartitsinermik suliffissaqarnerulernikkut kinguneqassaaq, takornariartitsinerinnaanngitsumi, namminersorlutilli inuussutissarsiortut amerlasuut akornanni.

Tamanna Namminersorlutik Oqartussanit, kommuninit minnerunngitsumillu namminersorlutik ingerlatsisut iluanni, Kalaallit Nununaanni periarfissat annertuut annertunerusumik atorluarneqarneranni siunertaqartumik pisariaqartumik suliniuteqarnissamik pisariaqartitsivoq.

Periusissiami nutaami 2016-imit 2020-mut atuuttumi sinaakkutissatut atugassarititaasut takornariartitsineri periarfissanik atuilernissamut pisariaqartut ineriartortinneqarnissaat

sammineqarpoq. Rambøllimit Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernernullu Naalackersuisoqarfimmut misissueqqissaarneq suliarineqartumi (2015) *Takornariartitsineq, Mittarfiit ilusaasa allangortinneqarnerisigut ineriartorneq siuarsarnerlu* Kalaallit Nunaanni mittarfiit ilusilersornerisa aningaasartuutitut, taamaalillunilu billettit akiinut, nunarsuarmi allami ingerlaarfimmut sanilliullugu qaffasinnerujussuunerat takutipppaa.

Assersuutigalugu Nuummi Ilulissanilu mittarfinnik tallilernerit aningaasartuutikillisaanerinnakkut ilaasunut nunanit allaneersunut 30 procentit tikillugu billettit akiinik appartitsissasoq misissueqqissaarnerup takutipppaa. Missingiummi tassani mittarfinnik pilersitsinermit aningaasalersuinerit aningaasartuutit unammillernerulernerulluunniit sunniutai ilanngunneqangillat.

Umiarsuarnik takornarianut sinaakkutit pitsanngorsarumallugit akitsuutinik aqqissuussinermit allannguinerup kingunerisaanik akitsuutit annertuumik apparneqarnerisa saniatigut nunamut ikaartarfiit sammineqarput. Umiarsuarnut takornariartaatitut ikaartarfiit nammaginangilluinnartut misissueqqissaarnerup takutipppaa. Pissutsillu tamakku ukiuni aggersuni annikitsuinnarmik aningaasaliinikkut misinnartumik pitsanngoriartinneqarsinnaapput. Tamanna piffinni pineqartuni ilaasut amerlanerit nunamut ikaarnissamik toqqaanerannut ilapittuissaaq. Pitsanngoriaatissatut siunnersuutit sukumiisut arlallit umiarsualivinnut immikkoortumi pilersaarutissami ilanngussuunneqassapput. Suliniut tamarmiusoq amerlanerusut nunamut niusarnerannik tikittartullu procentinngorlugu amerlinerannik nassataqassaaq.

Takornarianut misigisassanik sammisassanillu tunisassiat pitsaanerulernissaat qulakkeerniarlugu, namminersorlutik inuussutissarsiortunut pilersitsineq patajaallisarneqassaaq. Takornariartitsartut misigisassarsiornermit tikeqqaarnermilu atortunik, soorlu asimi hotelinik, aqqissuussanik aalisartitsillunilu piniariartitsilluni tammaarsimaffinni, qaqqani sisorartitsinerit il.il. annertuumik amigaateqarpoq. Sumiiffinni nunami aalajangersimasumi takornariartitsinermit akuersissuteqartarnissaq pillugu Inatsisartut inatsisaata nr. 19, 3. december 2012-imeersup allangortinneqarnera pillugu Inatsisartut inatsisaata nr. 15, 3. juni 2015-imeersup atortuulersinneqarnerata piffissami periusissiorfimmi ineriartorneq taanna ikorfartussavaa.

Namminersortut ingerlatsisut inuussutissarsiummi aningaasaleerusussusaat siuarsarumallugu, taamaalillunilu nioqqutinik pitsaanerit pilersitsisoqarnissaa siunertaralugu, akuersissuteqarfimmit pilersitsinikkut nioqqutit pitsaanerusut pilersinniarneqarput.

Suliniut alla tassaavoq nunap immikkoortuini sumiiffinni takornarianut sullissivinnik pilersitsineq, taakku pisortat namminersortullu suleqatigiinnerisigut aningaasalersorneqassapput. Sumiiffinni takornarianut sullissiviit takornarnersuni annertuuni ineriartorneq sunniuteqarluartut taamaalillutillu misigisassarsiortut pilersitsinnerannut amerlineqarnerannullu pingaaruteqartut nunarsuup sinnerani misilittakkat takutipppaat.

Taamaamat Namminersorlutik Oqartussat kommunit suleqatigalugit nunap immikkoortuini arlalinni takornarianut sullissivinnik pilersitsinissaq sulissutigaaq. Matumani misiligut Ilulissani Isfjordscenterimik pilersitsinermit 2018-imi atulersussatut ilimagineqartumi pivoq. Ukiumut akiliillutik takuniaasut 17.000-it 24.000-illu akornanniinnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Takussutissiaq 14-imi Isfjordscenterip missingersuutai takutinneqarput. Isfjordscenterip aningaasalersornera Realdania, Namminersorlutik Oqartussat Qaasuitsullu Kommuniata suleqatigiinnerisigut pivoq. Taakku saniatigut saqqummersitassanut atatillugu aningaasaateqarfimmit aningaasaliisoqarnissaa sulissutigineqarpoq.

Takussutissiaq 14: Isfjordscenterip missingersuutai

Isfjordscenterip missingersuutai	DKK
Sanaartorneq, 800 kvm	52.000.000
Sanaartortitsisup sillimatai	10.000.000
Saqqummersitat ingerlatsitsinerillu	10.500.000
Sanaartorfigisaaneq pilersuinerlu	15.000.000
Pilersaarusiorneq – sanaartorneq unammisitsinerlu	16.500.000
Illoqarfimmut attavik	2.000.000
Akunniliulluni sullissineq nunallu tikikkuminarsarnera	2.000.000
Katillugit	108.000.000

Issuaaffik: Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Nuna tamakkerlugu nunallu immikkoortuini annertunerusumik suliniuteqarnikkut misigisassarsiornerit amerlanerusut pilersinneqassapput, taakkulu takornarianik amerlanerusunik pilersitsissapput. Tikikkuminassutsimut, pitsaassutsimut misigisassanullu aallussinerup Kalaallit Nunaanni takornariartitsinerup inuussutissarsiutinut pingaartunut ikaarsaariarneranut iluaqutsiisaaq.

Siuliani qulequttat taneqartut 2016-imit 2020-imit periusissiami toqqammaviupput. Kaammattuutit malineqarpata nunamut takornariat maanna 26.000-imit 2040-mi 61.000-imit, umiarsuarnullu takornariartaatinut ilaasut maanna 20.000-imit missaannit 2020-imi 28.500-nut amerlinissaat pivusorsiuungitsutut oqaatigineqarsinnaassanngilaq.

Periusissiami takuneqarsinnaasutut tamanna 2040-mi ukioq kaajallallugu suliffinnik 332-inik amerleriarnermik nassataqassaaq, nunamilu inuussutissarsiortut 184 mio. kr-inik kaaviiartaqarnerulissallutik taamatullu 2020-imi umiarsuit atorlugit takornariartitsinermi ukioq kaajallallugu suliffiit 33-nik amerlillutillu aningaasat kaaviiartitat 18,5 mio. kr-inik qaffariaateqassapput.

Kaaviiartitsinerulernermit suliffissallu amerleriarnissaannut periarfissat taakku takornariartitsinermi namminersorlutik inuussutissarsiortunut sinaakkutinik pisariaqartunik qulakkeerinikkut, nunattalu immikkoortuini tamani misigisassarsiorluni sammisassaqartitsillunilu takornariartitsinerup annertusarneqarneratigut suli pitsaanerulersinneqarsinnaavoq. Tamanna inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut iluanaarutinik nunamut tamakkiisumik siaruaassaaq, takornariartitsinerlu Kalaallit Nunaanni inuppassuarnut pingaarnertut aningaasarsiorfiulerluni.

3.2.4 Aatsitassarsiornermik ingerlatsisut ineriartornerat – aatsitassarsiorfinnik nutaanik pilersitsineq

Takussutissiaq 3-mi takuneqarsinnaasutut 2017-imi aatsitassarsiorfiit minnerpaamik marluk ingerlatsilernissaat ilimagineqarpoq. Matumani Qeqertarsuatsiaat eqqaanni rubiinisorfik, 2017-ip aallartinnerani qalluilluni aallartittoq Kangerlussuullu avannaata tunginnguani anothorsitimik qalluiffii, sanaartorlugu 2016-imi aallartinneqartoq pineqarput.

Ironbark 2016-imi decembarimi Citronen Fjordimi aqerlumik aatsitassarsiorfiliornissaminni qalluisinnaanermut akuersissummik tunineqarput. 2017-imi Ironbarkip sanaartornermut aningaasaliissutissat pisariaqartut, 3,4 mia. kr-inik annertussuseqartussatut ilimagineqartut, pissarsiarinissaat sulissutigissavaa. Tamatuma saniatigut 2017-ip ingerlanerani aatsitassarsiorfiup ammaneqarnissaanut matuneqarnissaanullu pilersaarutit Ironbarkimut isumaqatiginninniutigineqassapput. Tamatumalu kingorna sanaartornerup ukiunik marlunnik sivilissuseqartussap 2018-imi aallartinnissaa maanna ilimagineqarpoq.

Qalluinissamut akuersissutit arlallit tunniunneqarput, massakkuugallartorli qaqugu qalluinerit aallartinnissaat aallartissanersulluunniit nalorninarpoq. Ilaatigut London Mining Greenland A/S-ip Isukasiani saviminissamik qalluinissamik suliniutaa, Nalunami kuultisiorfik kiisalu Maarmorilimmi zinkimik aqerlumillu qalluinissamik suliniutit matumani pineqarput.

Qalluinissamut akuersissummik tunniussineq aatsitassarsiorfimmik ammaanermik tamatigut kinguneqarneq ajortoq misilittakkat takutippaat. Aatsitassarsiornermik inuussutissarsiorneq Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut namminiilernissaanut annertuumik iluaqutinngussappat, ataavartumik annertuumik ingerlatsisoqarnissaa pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkut aatsitassarsiornermik suliniutit piviusunngortinneqanngitsoortarnerat attanneqarsinnaanngoqqullugu, assersuutigalugu nunarsuarmi akit appariartornerat, qalluinerimi aningaasartuutit qaffasinnerat imaluunniit aningaasaliinariermi aningaasaliisussarsiornermi ajornakusoortitsinerit pissutaallutik.

”Kalaallit Nunaanni uuliamut aatsitassanullu periusissiaq 2014-2018” 2014-imi saqqummerpoq. 2013-imi periusissiamik suliarinninnermi toqqammavigisat pissutsillu, pissutsinit ullumikkut atuuttunit allaanerujussuupput.

Uuliasiorneq aatsitassarsiornerlu aatsitassat nunarsuarmi akiinut atatillugu annertuumik tatisimaneqarput. Tamatuma aatsitassarsiornermik ingerlatsisut aatsitassanik ujaasinermut qalluinerimullu piumassusaat periarfissaallu annikillisippaa. Naak akit qaffariartoqqileruuartut, taamaattoq ukiut arlallit qaangiuppata aatsaat pissutsit 2010-mit 2012-imut akit qaffasinnerpaaffigisaannut aatsaat uteqqissasut ilimagineqarpoq.

Periusissiamik nutaamik suliaqarneq suli aallartinneqanngilaq, periusissiamili nutaami suliffeqarfiit aatsitassarsiorlut sinaakkutissatut atugassarititaat Kalaallit Nunaata pineqartumi unammillersinnaassusia, taamaalillunilu aningaasaliisussanik pilerilersitsisinaanera pitsanngorsarumallugu qanoq ililluni pitsanngorsarsinnaaneranut siunnersuutininik imaqassaaq.

3.2.5 Suliffissaqartitsineq nukittorsarniarlugu aaqqissuussaaniikkut nutarterineq

Naalackersuisut ukiuni kingullerni suliffissaaleqinerimik akiuiniarluni pilersaarut annertoq ”Suliffeqarneq toqqissisimanartoq” piviusunngortippaat. Pilersaartut suliniutinik 16-inik sukumiisunik imaqarpoq.

2014-ip kingorna ilaatigut nuna tamakkerlugu suiffissaaleqinerimik akiuinissamik pilersaarutip kingunerisaanik suliffissaaleqisut ikiliartorput. Tamanna takussutissiaq 15-imi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 15: 2013-imit 2016-imut suliffissaaleqisutut nalunaarsorsimasut amerlassusiisa ineriartornerat

Aasaanerani suliffeqanngitsut	Juli 2013	Juli 2014	Juli 2015	Juli 2016
Amerlassusaat	3.382	3.360	2.986	2.433
Ukiuunerani suliffeqanngitsut	Januar 2014	Januar 2015	Januar 2016	Januar 2017
Amerlassusaat	4.954	4.402	4.031	3.915

Issuaaffik: Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernerimut Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisoqarfik.

Naalackersuisut suliffeqarnermik aaqqissuusseqqinnissamik pilersaarutaat ilaatigut makkuninnga imaqarpoq:

- Suliffeqarnermut sammititalinnik suliniutit piginnaanngorsaanernik pikkorissartitsinerinillu suliniutit aqqtigalugit, namminersorlutik inuussutissarsiorlut piginnaasanik ujartugaannik imaqassasut.

- Nunatta inuusuttaasa ilinniagaqalerlutik pitsaasumik sulinermi inuuneqarnissaannik isumaginninneq
- Suliffissarsiortunik ikiuinermi inuup ataatsimut isigalugu sullinneqarnissaannik, pitsaasumik ilitserorneqarnissaannik, pikkorissarneqarnissamut periarfissaqarneranik naapertuuttumillu aningaasatigit ikiorsiivigineqarnissaannik qulakkeerinninneq.
- Avataanit sulisartunik tikiortortitsinerup sakkortusisamik nakkutigineqarnerata ingerlatiinnarneqarnera.
- Ilinniartitaanerit qaffasissusaannik qulakkeerinninneq, tassunga ilanngullugit PKU-mik pikkorissartitsinerit aqqutigalugit piginnaasanik qaffassaaneq.
- Nuuttarsinnaaneq piukkunnarsarneqarnerlu.
- Aaqqissuusaanikkut suliniutit pilerilersitsinernullu sammititanik aaqqissuussinerit.

Aaqqissuusaanikkut suliniutinut pilerilersitsinerminullu sammititanik aaqqissuussinerit tunngatillugu Naalackersuisut suleqatigiissitamik ilaatigit sulisoqarnermi illuatungeriinnit, kommuninit naalackersuisoqarfinnillu arlalinnit ilaasortaqaqartumik pilersitsipput. Tassani suliat immikkoortoq 3.4.1-imi sukumiinerusumik nassuiarneqarput.

3.3 Pisortat ingerlatsiviannik nutarsaaneq

Pisortat ingerlatsiviata angissusaa aaqqissuussaneralu tamat soqutigisaraat, pisortammi ilaatigit innuttaasut aningaasaataannik akileraarutit akitsuutillu aqqutigalugit tunngaviumik ingerlatsisuullutillu, sulianik arlalinnik assigiaartumik innuttaasunik sullissinissaq inuuniarnikkullu naammaginatsumik oqimaaqatigiissumik ataatsimoorluni aaqqiinissaq isumagisarivaat.

Immikkoortut tulluittuni pisortat ingerlatsiviannik nutarsaaniarluni suliniutaasut arlallit maanna ingerlanneqartut nassuiarneqarput, taamaalilluni suliassamik aaqqiineq tassangalu aaqqissuussineq aningaasatigit naammassisinnaasanut naapertuulluni, innuttaasunut qanilluni suliassanillu pisariaqartunik aaqqiineq naammaginartooqqullugu.

3.3.1 Naalackersuisut aningaasaqarnikkut politikkianni anguniakkat periutsillu

UKA 2016-imi pisortat ingerlatsiviinut ataatsimoortumik missingersuutinut naatsorsuusiornermullu inatsisip nutaap akuersissutigineqarneratigit, Naalackersuisut aningaasaqarnikkut politikkianni anguniakkat periutsillu nalimmassarneqarput, taannalu aamma 2016-imi naalackersuisooqatigiit nikinneranni attanneqarpoq. Tamanna ilaatigit makkununga atatillugu:

- Immikkut ittumik isertitat passunneqarnerannut atatillugu nunatta karsiani aningaasaateqarfimmik pilersitsineq
- Pisortat taarsigassarsisarneranni periutsit nutaat.
- Pisortat ingerlataannik kukkunersuiinermi periutsinik pitsaasunik atulersitsineq.
- Aningaasaqarnerup attanneqarsinnaasumik ineriartornissaa ukiunilu nalinginnaasuni pisortat aningaasartuutaasa ineriartornerat, ilaatigit aningaasaqarnermut inatsimmi kommunillu missingersuutaanni IS-ip inerneranut ukiuni arlalinni oqimaaqatigiissumik anguniakkanut sinaakkutaasartuq qulakkeerumallugu aalajangersimasumik anguniagaqarneq.

Inatsit toqqammavigalugu inatsisip atuutsinneranut erseqqissunik malitassaqaqtitsiumalluni, inatsimmut atasunik nalunaarutininik suliaqartoqassaaq. Taakkunani arlalinnik piareersaasiornit kommuninik oqaloqateqarluni ingerlanneqassaaq. Tamanna assersuutigalugu immikkoortunut pilersaarutit sinaakkutaat pillugit nalunaarusiornermut atatillugu, aamma takuuk imm. 3.3.2.

Kalaallit Nunaanni Aatsitassanut aningaasaateqarfik pillugu inatsisip allanngortinneqarnissaanut siunnersuutip piareersarnera

Inuiaqatigiit pisuussutinut nutartertuunngitsunit pisunik isertitaasa illersorneqarnissaat aatsitassanut aningaasaateqarfiup siunertaraa, taamaalilluni isertitat taakku aamma kingulissanut iluaqutaasinnaangooqqullugit.

Kalaallit Nunaanni Aatsitassanut aningaasaateqarfik pillugu inatsisip UKA 2017-imi allanngortinneqarnissaanut siunnersuut Naalackersuisut piareersaraat. Tamanna aalajangiiffigisassatut siunnersuutip UKA 2015 / 120-ip akuersissutigineqarneranik aallaaveqarpoq. Tassani Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuummik aningaasaateqarfimmi ileqqaakkanit iluanaarutisiat atorineqartarnissaat pillugu ersarinnerusunik sinaakkusiisussamik suliaqaqqullugit peqquneqarput.

Taamaammat inatsimmut allannguutissatut siunnersuut inatsisip ersarinnerulernissaanik, qaqugukkut aningaasaateqarfimmit aningaasanik tunniussisoqarsinnaanera kiisalu aningaasaateqarfiup siulersuisussaanic pilersitsinissami toqqammaviit suut naammassineqarsimanissaat pillugu siunnersuut imaqqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Pisortat ingerlatsiviini pitsaaneruseqarneranik aningaasanik aqutsineq kiisalu EU-mut tunngasuni suleqatigiinneq

Pisortat ingerlatsiviisa nalinginnaasumik suliaminik pisariitsumik naammassinninnerminut atatillugu piumasaqarfigineqarnera annertusiartorpoq. Pisortat isumalluutaannik pisariitsumik iluaquteqarneq politikikkut tulleriiaarinnermut atugassanik pilersitsinnermut peqataaqataassaaq; eqaallisaaneq pisortat ingerlatsiviini sulisut akornanni ataatsimut isigalugu aaliangersimasunilu piginnaasat qaffanneqarneranik pisariaqartitsissaaq.

Ukiuni aggersuni tamanna aningaasaqarneranik aqutsinnermi naatsorsuuserinnermilu immikkut malunnaateqassaaq. Tamatumani aningaasaqarnermik naatsorsuutinillu atortorissaarutissap iluaqutiginneqarnissaanut atatillugu piginnaasanik qaffassaasoqarnissaa patsisaavoq. Atortorissaarut ERP systemimik ateqarpoq 2018-imi 2019-imi pisortat ingerlatsiviini tamani atuutilersinneqassaaq.

EU kommissionip EU-mi iliuusissatut pilersaarutip *'PFM Action Plan 2015-2016'*-ip 2017-imit nutaanik anguniagassalerlugu suliarineqarnissaa Namminersorlutik Oqartussanut qinnutigaa. Iliuusissatut pilersaarut nutartigaq 2017-imi apriliip qaammataani piariissaaq. Pilersaarutip nutarternera taanna 2017-imi aningaasalersuinissaaq pillugu EU-mik isumaqatigiissutip atsiorneqarnissaanut missingersuutinullu tapiissutit namminersorlutik oqartussanut tunniunneqarnissaanni toqqammavissaaq. Aningaasalersuinissamik isumaqatigiissutip 2017-ip aasaanerani atsiorneqarnissaa siunertaavoq.

2017-imi makkunani anguniakkat nutaat maanna suliarineqarput: Kommunit aningaasaqarnerat, akileraarutit, pisiortorineq, namminermi nakkutilliineq missingersuutinillu malitseqartitsineq.

Pineqartuni taakkunani anguniagassanik nutaanik ivertissuineq 2018-imit 2020-imit iliuusissatut pilersaarummik nutaamik, nutaamik anguniagalimmik suliaqarnermik malitseqartinneqassaaq, suliarlu taanna 2017-ip naanerani naammassineqassaaq.

Aningaasartuutininik misissueqqissaarneq

Pisortat aningaasaataasa aningaasartuutinit tatiartorneqarneranni, pisariitsumik atorineqarnissaannut aningaasallu aningaasanut inatsimmi kommunillu missingersuutaanni immikkoortut akimorlugit erseqqissumik tulleriiaartarnissaannut periarfissanik piumasaqarfiupput. Innuttaasut katitigaanerisa nikinnerisigut immikkoortut ilaasa iluanni aningaasatigut sinaakkutit annertusinissaasa pisariaqalerumaanera ilimagineqarpoq.

2017-imi aningaasanut inatsimmut isumaqatigiissummut ilagitillugu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfiup ataani immikkoortumik aningaasartuutininik pisariillisaanernillu misissueqqissaarnermik suliaqartussamik pilersitsisoqarpoq. Suliniut Naalackersuisut Napatitsinissamut Siuariartornissamullu pilersaarutaata ilagaa,

misissueqqissaarnerillu ukiut tulliuuttut sisamat ingerlaneranni Naalackersuisoqarfiit immikkoortuini tamani ingerlanneqarnissaat ilimagineqarpoq.

Misissueqqissaarnerni pisortat ingerlatsivianni pisariillisaanerit sullissinerullu pitsanngorsarnissaat pingaarnertut siunertarineqarpoq. Misissueqqissaarnertigut aningaasanik pingaarnertut suliassanut atugassanik kiisalu immikkoortuni misissorneqartuni ataavartumik pitsanngorsaallunilu nutarterinissamut periarfissiisoqassaaq. Taamattaq aningaasaqarnermik aqutsineq paasinarsisinneqassaaq.

Misissueqqissaarnerit Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu pitsaasumik pisortat aningaasaqarnerannik aqutsinerup annertunerusumik aallunneqarnera peqatigalugit ingerlanneqassapput. Pitsaasumik aningaasaqarnikkut aqutsinermi suliat assigiinngitsorpassuarnik isumagineqarsinnaanerannik, taakkulu peqatigisaannik sulianut isumalluutinullu tunngasunik aalajangerit assigiinngitsunik aningaasaqarnikkut kinguneqaateqartarnerat naliliinermik imaqarpoq. Taamattaarlu aningaasaqarnikkut qinigassat passunnissaannut assigiinngitsunik sakkussaqartoqarpoq.

Taamaalillutik misissueqqissaarnerit avataanit nutaanik isumassarsisitsissapput. Taakku immikkoortumi sulisut immaq takujuminaatsissinnaasaannik pitsanngoriaatinik nutaaliornernillu tikkuussissapput. Nammineq suliassaqaqfimmi periutsinik akikinnerusunik nutaanik nassaarniarnissaq immikkut pisariaqartitsivoq, misissueqqissaarnernilu anguniagassaaq – pitsanngoriaatissatut siunnersuutit sukumiissut saqqumiunneqartut saniatigut - pitsaanerpaaq tassaasinnaavoq Namminersorlutik Oqartussat sulisuisa akornanni sipaggarissutsimik eqqarsartaatsimik pilersitseqataaneq.

Aningaasartuutininik misissuinermi apeqqutit pingaarnarpaat suliat inernerillu ataqatigiinnerannik kiisalu *ajunngitsumik pitsaasumik iliortarnissaq* imaqassapput. Apeqqutillu attuumassutillit tassaasinnaapput: Aningaasartuutit suuppat?, Aningaasartuutit sunit ingerlatinneqarpat?, Suna sunnersinnaavarput qanorlu?, Piffissaaq qanoq siviutigisoq qaangiuppat sunniutit malunnarsissappat – sunniutillu qanoq annertutigissappat?

Suliamilu tassani immikkoortut ataasiakkaat makku nassuiaatigisinnaassagaat naatsorsuutigineqarpoq:

- Tunngaviusumik suliat, ataatsimut aningaasartuutit ilanngullugit qanoq akeqarpat kiisalu anguniakkanik uuttorneqarsinnaasunik suussusiineq.
- Tunngaviusumik suliat pisariaqartitsinerit kiisalu aningaasanik atuinermut uuttuullugit.
- Tunngaviusumik suliat sunniutaat; tassa taakku suliaat sunik inerneqassappat.
- Paasissutissanik toqqammaviit siuliani taaneqartuni uppernarsaasiinissamik malitseqartitsisinnaanermillu ajornarunnaarsitsisut.
- Tunngaviusumik suliat qanoq periutsini, suliani, missingersuutini malitseqartitsinerinilu pingaarnertut sammeneqartarnerat.

3.3.2 Immikkoortuni pilersaarutit nunalu tamakkerlugu pilersaarusioner

Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu missingersuutininut naatsorsuusionermullu inatsit nutaaq toqqammavigalugu immikkoortuni pilersaarusionerimi maleruagassanik erseqqinnerusunik Naalackersuisut aalajangersaassapput. Nalunaarusiassami Namminersorlutik Oqartussat kommunillu immikkoortut suli Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersorneqartut kiisalu immikkoortunut kommuninut nuunneqartut pillugit periutsit nalunaarusiassami aalajangersarneqassapput. Kommunit piffinni ataasiakkaani periutsinik ilisimasaqarnerannik pisortani aqutsinermi aqqissuusseqqinnermi periutsit aallaaviussapput, tassa atuarfiit, eqqakkanik passusiviit il.il. qanoq amerlatigisut sumilu pisariaqartinneqarnerisut.

Missingersuutit pillugit inatsimmut nassuiaatini § 13 pillugu ilaatigut ima allassimasoqarpoq:
*“... Immikkoortunut pilersaarutitigut immikkoortup pineqartup iluani periusissiat sukkulluunniit
atuuttut nassuiarneqartarput. Tassa immikkoortunut pilersaarut aqutigalugu immikkoortup iluani
naalackersuinikkut toqqarneqarsinnaasut mininneqarsinnaasullu takutinneqarput aamma
immikkoortunut pilersaarutitigut suliniutissat nutaat naalackersuinikkut akuerineqareersut
nassuiarneqarput. Immikkoortunut pilersaarutit ingerlaavartuupput, tassa piffissamut ungasissumut
atuuttuupput ukiullu tamaasa nutarterneqartarlutik.”*

Pilersaarusionerq aamma nunaminertat atorneqarnerat pillugu inatsisartut inatsisaanni
Naalackersuisut:

- nuna tamakkerlugu pilersaarusionertik kommunit pilersaarusionerannut ataqtigiississagaat,
- nuna tamakkerlugu pilersaarusionermit siunertat imarisaalu pillugit tamanik oqallinnermik
pilersitsinissaq siunertarlugu paasititsiniaanermik aallartitsissasut, aamma
- innuttanut pilersaarusiortunullu nuna tamakkerlugu qarasaasiakkut nunami sumiiffinnut tamanut
paasissutissanik katersiffimmik atugassiinissamut pisussaataapput (NunaGIS).

Takussutissaq 16-imi nunamut tamakkiisumikt immikkoortunik pilersaarutit suliat killiffii
takussutissiorneqarput.

Takussutissiaq 16: Nuna tamakkerlugu immikkoortunut pilersaarutit killiffiannik takussutissiivik, marts 2017

Immikkoortoq	Sanaartugaq	2016-ip naanerani immikkoortumi pilersaarutit killiffiat
Takornariartitsineq	Takornariaqartitsinermit sullissivik	
Aatsitassat	Soqanngilaq	Nutarterineq siulleq aallartinneqarpoq
Aalisarneq	Soqanngilaq	Aallartinneqassaaq
Piniarneq	Soqanngilaq	Aallartinneqassaaq
Nunalerineq	Soqanngilaq	Aallartinneqassaaq
Silaannakut angallanneq	Mittarfiit Helikopterit mittarfii	2016-imi suliffimmi tusarniutigineqareerluni, 2017-imi upernaakut tamanut tusarniaassutigineqarpoq
Umiarsualiviit	Umiarsualiviit Umiarsualivimmi atortut	2015-imi tamanut tusarniaassutigineqarpoq, 2016-imi suliffimmi. 2017-ip aallartinnerani Naalakkersuisunit akuersissutigineqassasoq ilimagineqarpoq
Tele	Telep atortui Søkabeli	Tele suleqatigalugu aallartinneqarpoq, 2017-imi
Inissiat	Inissiat	Kommuninut tunniussinissaq sioqqullugu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa qanoq issusiannik nalunaarusiaq 2017-imi inaarsarneqassaaq
Eqqakkat	Eqqaavissuit Ikuallaaviit Eqqakkanik tigooraaviit Anartarfinit eqqakkanik passussiviit	Kommunini immikkoortuni pilersaarutini anguniakkanut ivertissunneqartussanut atatillugu nutarterneqassaaq
Nukissiuutit	Erngup nukinganik nukissiuutit Kiassaateqarfiit	Siunnersuut 2017-imi ukiup affaani siullermi tusarniutigineqartussat ilimagineqarpoq
Imeq	Imiliorfiit Imernik saliiviit Imerk katersuiffiit	Imerk pilersuineq nukissiaq pillugu immikkoortumi pilersaarummi ilaavoq, taannalu 2017-imi ukiup affaani siullermi tusarniutigineqartussat ilimagineqarpoq
Atualerneq sioqqullugu aamma meeqqat atuarfiat Meeqqat atuarfiat	Meeqqeriviit Meeqqat atuarfii Atuartut angerlarsimaffii	Kommuninit ingerlanneqarpoq, illuutilli Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersorneqarput. Ilinniartitaanermut Pilersaarut II, kommunilli tigusinissaat pillugu kommuninik isumaqatiginninniarnit inaarsarnissaat amigaataavoq
	Kollegiat	2017-imi immikkoortumi pilersaarummi immikkoortunngortinneqarpoq
Ilinniartitaaneq	Inuussutissarsiutinik ilinniartitaanerit Ilinniarnertuunngorniariit aamma Ilisimatusarfik	Ilinniartitaanermut Pilersaarut II, qanoq issutsimik nalunaarusiat sanaartornissamullu immikkoortumut pilersaarut amigaataapput
Kulturi, Eqqumiitsuliorneq ilagiillu	Oqaluffiit	Amigaataavoq
	Timersortarfiit	Timersortarfiit qanoq issusaat pillugit nalunaarusiaq pariilivippoq
	Kulturimik ingerlatsiviit	Amigaataavoq
Peqqinnissaqarfik	Napparsimavik Peqqissaaviit Peqqissartut inaat	2017-ip aallartinnerani tusarniaassutigineqassaaq
Utoqqaat	Utoqqaat illui	Utoqqaat illuisa qanoq issusaat pillugu nalunaarusiaq 2017 septembari
Ulloq unnuarlu angerlarsimaffiit	Meeqqanut inuusuttunullu sulliviit	Deloittep neqeroorutit / pisariaqartitsinerit pillugit misissuunera, april 2016
Innarluutilit	Innarluutilinnut sulliviit	Aallartinneqassaaq

Issuaaffik: Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Takussutissiivik 16-imi takuneqarsinnaasutut immikkoortut akimorlugit immikkoortuni pilersaarutini pingaarutilinni suliat ingerlalluarput:

- Mittarfiit pillugit immikkoortumi pilersaarut kiisalu umiarsualiviit pillugit immikkoortumi pilersaarut akuerineqangajalerpoq.
- Ineqarnermut tunngasuni inissiat namminersorlutik oqartussanik pigineqartut qanoq issusii pillugit nalunaarusiortoqarpoq. Taakku Immikkoortunut pilersaarutitut, illoqarfikkaartumik suliarineqartunut toqqammaviupput. Immikkoortunut pilersaarutit ilaat massakkut Naalakkersuisunit akuerineqareerput. Namminersorlutik Oqartussat ilaqutariinnut amerlasuunut inissiaataat pillugit immikkoortunut pilersaarutit tamarmiusut 2017-imi inissiat kommunitut tunniunnissaat sioqqullugu isumaqatiginninniannnginnerni naammassineqartussat naatsorsuutigineqarput
- Tele Greenlandip periusissiaa nutaaq aqputigalugu nalunaarasuarnermik attaveqaatit pillugit immikkoortumut pilersaarut sinaakkuserneqarpoq.
- Ilinniartitaanermut atugarissaarnermullu immikkoortumi kollegiat immikkoortillugit immikkoortumi pilersaarusiorfissatut avissaartinneqarput.
- Peqqinnissamat immikkoortoq pillugu immikkoortumut pilersaarut 2017-ip aallartinnerani pariissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Nukissiuuteqarnermut tunngasuni nukissiuutit pillugit immikkoortumi pilersaarut suliaralugu aallartinneqarpoq. Immikkoortumut pilersaarut 2017-ip upernaani piareersimasussatut naatsorsuutigineqarpoq. Naalakkersuisooqatigiinnermi isumaqatigiisummi erngup nukinganik innaallagissiornermik pingaartitsinissaq Naalakkersuisut immikkoortumi pilersaarummi annertuumik aallutissavaat. Taamattaarlu nukissiuuteqarneq pillugu immikkoortumi pilersaarut siunissami nammaqatigiittumik naapertuuttumillu innaallagissamat, imermut kiassarnermullu akeqartitsinissaq pillugu misissueqqissaarnermik imaqassaaq, soorluttaaq aalisakkanik tunisassiorfiit immikkut akimik appassisumik annertunerusumik atugassaqartinnissaat pillugu kinguneqaatissat misissorneqassasut.

Pilersaarutit taakku aqputigalugit attaveqarnermut inissianullu tunngasut, tassa Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermut aningaasaliissutaasa annerpaartaat, matussuserneqassapput. Immikkoortuni pilersaarutit taakkulu tunuliaqutaat qanoq issutsimillu nalunaarutit killiffillu kommunitut tunniussinissami kommunitilluunniit immikkoortut tunniunneqartut pillugit oqaloqatiginninnermi toqqammavissatut pingaaruteqartuupput.

Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermut aningaasaliissutaasa 2/3-ii 2017-imi immikkoortunut pilersaarutit akuerisanik matussuserneqassasut ilimagineqarpoq.

Pilersaarusiornerup ersarinnerulernissaanik kissaatigineqartoq qulakkeerniarlugu suliniutit arlallit aallartinneqarput:

- NunaGIS-p nutarternissaanut 2017-imut aningaasanut inatsimmi aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq, taannalu immikkoortunut pilersaarutitut ilanngunnissami muteerniusumik atortorissaarutaassaaq.
- Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik immikkoortunut pilersaarutitut immersuiffissaq nutartissavaa, taamaalilluni immikkoortut akimorlugit assigiiartuunissaq qulakkeerneqarluni, killiffimmik nassuiaasinnaangorlugit (issuseq politikikkullu tulleriarinerit), iliuuseq, iliuuseq (immikkoortumut periusissiat, sanaartornermik suliniutit nungusaataanngitsumillu toqqammaveqarnermik naliliineq) kiisalu malitseqartitsineq (naliliinissamat pilersaarut ataavartumillu malinnaanissaq).

2017-imut Nuna tamakkerlugu pilersaarut pillugu nassuiaat

Nuna tamakkerlugu pilersaarut pillugu nassuiaat (LPR17) UPA 2017-imi agguanneqartussatut naatsorsuutigineqartoq Naalakkersuisut piareersarpaat, tassanilu qulequttat makku sammineqarnerupput:

- Inatsisartut 2016-imi upernaakkut ataatsimiinneranni oqaatigineqartutut nuuttarneq pillugu misissuineq annertoq.
- Inoqarfeqariaatsit, inoqarfitta tamarmik assigiiaartumik toqqammaveqarluni nassuiarneqarnerat. Ingerlatsisut amerlasuut suleqatigalugit ineriartortitsineq pivoq, tassunga kommunit ilaallutik.
- Nuna tamakkerlugu immikkoortunut pilersaarutit taakkulu kommunini immikkoortuni pilersaarutitut ataqatigiiffii pillugit killiffiinik siuariarnerannillu sukumiinerusumik nalilersuineq.
- NunaGIS-ip immikkoortunut pilersaarusionermeri ersarinnerulersitsinissap patajaallisarnissaanut sakkutut nutarterlugulu ineriartortinnerata patajaallisarnerata killiffia.

Ukiuni kingulliinerusuni pilersaarusiortarneq pillugu inatsisip pilersaarusionermeri innuttaasunik akuliutsitsinissamik piumasaqaataa naapertorlugu, pilersaarusionerup iluani sulinerup ilaatut aqqissuussinerit arlallit suliarineqarput. Akuliutsitsineq taanna LPR17-imut piareersaasionerup ilaatut nanginneqarpoq. Ilaatigut februarip qaammataani pisortat ingerlatsivii akimorlugit kommuninit, namminersorlutik oqartussanit soqutigisaqartunillu avataaneersunik peqataaffigineqartumik isumasioqatigiittoqarpoq. Taamattaarlu LPR2017-ip piareersarneqarneranut atatillugu kommunalbestyrelsimi ilaasortanngorlaat ataatsimeeqatiginissaat pilersaarusioneruparpoq.

Kommunip avinneqarnissaa pillugu aalajangerup malitseqartinnera

Inatsisartut 2016-imi ukiaanerani ataatsimiinnerminni ” Kommunini suliasaqarfiit aqqissuuteqqinneqarnerata allanngortinneqarneranik Inatsisartut inatsisaattut siunnersuut” akuersissutigaat.

Qaasuitsup Kommuniani ikaarsaariarnermut ataatsimiititalianut marlunnut ulloq 4. april 2017 qinersisoqarpoq. Qinersineq taanna kommuninut qinersisarnermut inatsit atuuttoq naapertorlugu ingerlanneqarpoq. Akerlianilli Qaasuitsup Kommuniani kommunalbestyrelsimut qinersisoqanngilaq, maannalu kommunalbestyrelsimi ilaasortaasut atuuffissaat ulloq 31. december 2017-ip tungaanut sivitsorneqarpoq.

Ulloq 1. maj 2017-imit ulloq 31. december 2017-imi ikaarsaarnermi Qaasuitsup Kommunian marlunnik ikaarsaarnermut ataatsimiititaliaqarlunilu ataatsimik kommunalbestyrelseqassaaq.

Ulloq 1. januar 2018 kommunit nutaat marluk pilersinneqassapput, ikaarsaariarnermilu ataatsimiititaliat marluk kommunalbestyrelsinngussapput.

2017-imut aningaasanut inatsimmi kommunit taakku marluk nutaat pilersaarusionnissaannut aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq, soorluttaaq Naalakkersuisut ilaatigut nalunaarusiornikkut Qaasuitsup Kommuniata kommuninut namminersortunut marlunnut allanngortinneqarnissaannut pitsaasunik sinaakkusioqataassasoq.

3.3.3 Pisortat pisiortornerat pitsaasoq

Namminersorlutik Oqartussani nioqputissanik sullissinernillu pisineq ullumikkut Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik allaffeqarfissuani taasumalu taani suliffeqarfinni nioqputissanik sullissinernillu pisineq pillugu ulloq 24. september 2010-mi kaajallaasitamit maleruagassiorneqarpoq.

UPA 2017-imi aalajangiiffigisassatut siunnersuut, UPA2015/118, neqeroortitsinermeri inatsimmut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussinissaannik peqqusisoq saqqummiunneqarpoq. Inatsisartut siunnersuut akuersissutigisaat ima qulequtaqarpoq:

”Naalakkersuisut pisortat pisiortorneranni inatsisitigut, teknikikkut aammalu niuernerpalaarneq eqqarsaatigalugu neqeroortitsinermi atorineqartartussamik inatsisissatut siunnersuummik saqqummiussinissamut pisussaaffilerneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiussassaattut siunnersuut. Inatsisissatut siunnersuutip qulakkiissavaa pisiffigisat assigiimmik pineqarnissaat, neqerooruteqartitsinermi pisiffissat toqqarneqarneranni sinaakktissat ersarissuunissaat aammalu neqerooruteqartoqartillugu maalaaruteqarfiusinnaasumik pilersitsisoqarnissaa. Inatsisissatut siunnersuummi aamma pisiffissat toqqarneqarneranni inuiaqatigiit aningaasaqarnerat tamakkiinerusumik qanoq isiginiarneqartassanersut pillugit maleruagassiortoqarnissaa ilaatinneqassaaq.”

Neqerooruteqartitsisarneq pillugu inatsisissatut siunnersuut UKA 2017-imi saqqummiunneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Neqerooruteqartitsisarneq pillugu inatsit, 2017-imi aningaasaqarnermut inatsit pillugu isumaqatigiisummi toqqammavigitinneqartut, aallaavittut pisortat suliffeqarfiinut tamanut atuutissaaq. Neqerooruteqartitsisarneq pillugu inatsit Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu atortinneqassaaq. Taamaammat inatsisissatut siunnersuummik suliarinninnermi kommunit akuliutsinneqassapput.

3.3.4 Digitalinngorsaaneq

Tamakkiisumik isigalugu Digitalinngorsaaneq pilersaarut atuuttoq malillugu suliaq ingerlavoq. Pilersaarutip annersaat atuutsinneqalereerpoq sinneralu suliatut ingerlalluni Digitalinngorsaaneremullu pilersaarutip piffissarititaata iluani suliaq piariissalluni. Suliniutit ataasiakkaat aallartisaareersimassapput piffissarititaasorlu qaangiutereernerani aatsaat naammassissallutik. Piffissamik sivitsuutit arlalinnik peqquteqarput, peqqutilli annersaat tassaapput inatsisit naammangimmata kiisalu sulisunik naammattunik piginnaasalinnik sulititsiniarnerit ajornakusoorsimammata.

Qulequtaq 1 – Interneteqarneq annertuneq akikinnerlu

Suliniutit annermik TeleGreenland-imit aquneqarput. Suliniutitut pingaarnertut saqqummiunneqarsinnaasut tassaapput:

- Interneteqarneq annertuneq. Digitalinngorsaaneremut pilersaarut pinngormalli nuna tamakkerlugu sukkassusia piginnaasaalu annertuninngorsimavoq. Avannaani immap naqqatigut kabeleqarneq suliniutigineqalerpoq pilersinneqarlunilu. Nordvest programimik taagugaq 2017 naanerani piviusunngortinneqassangatinneqarpoq. Tamassuma Nanortalimmiit Upernavimmut illoqarfiit nunaqarfiillu sukkanerusumik interneqalersimanissaannik kinguneqassaaq. Sattellitikkut attaveqaat atorunnaartoq sattelit aqqutigalugu interneqartunut sukkanerulersitsissaaq, taamaalillunilu nuna tamakkerluni sukkanerusumik internetikkut attaveqalissalluni.
- Piginnaasanik atorluaaneq. Internetikkut attaveqartitsisut arlalinningsimapput taamaalilluni TeleGreenland nunatsinni internetikkut attaveqaatinik tuniniaasutut kisimiikkunnaarluni. Tamanna unammillerneremik nassataqarpoq innuttaasunut akinik pitsanngortitsisinnaalluortoq. Immap naqqatigut kabeleqarnerup pissutsinut iluaqutaanissaa naatsorsuutigineqarpoq

Qulequtaq 2 – Tunngaviusumik paasissutissaqarfiup nutarterneqarnera

Digitalinngorsaaneremut suliap nanginnerani inuiaqatigiinnilu pitsanngorsaaneremut tunngaviusumik paasissutissaqarfeqarneq pingaaruqarlunnaarpoq, inerisaaneq, atugarissaarneq inuiaqatigiinnilu ineriartortitsineq pissappat taakkumi nunami imminut napatissinnaasumi pisariaqarput.

Tunngaviusumik paasissutissat tassaapput paasissutissat aaliangersimaqqissaartut innuttaasunut sullissiviit atoqattaarsinnaasaattut tunngavilliisut. Assersuutigalugu innuttaasut, suliffeqarfiit, najukkat sumiiffiillu pillugit paasissutissanik allattorsimaffiit, imaappoq digitaalimik allattorsimaffiit.

Digitalimik atortulersuutit aqqutigalugit tunngaviusumik paasissutissaqarneq isumannaarneratigut sullissinerit kiisalu suleriaasit amerlasuut pitsanngorsarneqassapput, suleriesullu pisariaqanngitsut

annikillissallutik. Tunngaviusumik paasissutissiisarfeqarnerup siunertaa pingaarneq tassaavoq tunngaviusumik paasissutissat allattoqarfimmi ataasiinnarmi nalunaarsorneqarlutillu nutarterneqartassasut. Taamaalilluni arlalinnik nalunaarsuinerit sorliillu eqqortuunerinik nalorninerit piissapput.

Tunngaviusumik paasissutissiisarfeqalernerup isumaa tassaavoq paasissutissat akeqassanngimmata – imaappoq atuisut, suliffeqarfiit, kommunit Namminersorlutillu Oqartussat ajornanngitsumik paasissutissanik aalleriaannaalissallutik.

Tunngaviusumik Paasissutissaqarfeqarnerup suliarineqarnera siulleg januaarip aallaqqaataani 2018-mi naammassimassangatinneqarpoq. Tassani naammassineqarsimasussat tassaassapput:

- Kalaallit Nunaanni najukkanik allattorsimaffik siulleg (najukkanik nalunaarsuiffik) Kalaallit Nunaanni najugaqarfinnik paasissutissanik assigiinnik nalunaarsuiffik, kiisalu nalunaarsuiffiup siunissami nutarternissaanut ilitsersuut.
- Kalaallit Nunaanni BBR-imik allattorsimaffik siulleg (BBR-imik nalunaarsuiffik) Kalaallit Nunaanni najugaqarfinnik paasissutissanik assigiinnik nalunaarsuiffik, kiisalu nalunaarsuiffiup siunissami nutarternissaanut ilitsersuut.
- Paasissutissanik agguataarfik CPR, najukkat, nunamullu nalunaarsuiffinnut isersinnaasoq.
- Kalaallit Nunaanni Suliffeqarfinnut allattorsimaffianiit (GER) suliffeqarfiit paasissutissaat Qitiusumik Suliffeqarfiit nalunaarsuiffianut (CVR) nuunneri taamaalilluni GER-ip atorunnaarsinneqarnera.
- Paasissutissanik agguataarfiup suliniutillu pisortatigullu ataatsimoorussap ERP-p ataatsimoorneri. ERP aallaqqaammut CPR-inik najukkanillu paasissutissanik tigooraasuusaaq.
- Sullissivik.gl-ip najukkanillu nalunaarsuiffiup ataatsimoortinneri.

Qulequtaq 3 – Pisortaqaqfik ajornanngitsoq, pitsaasoq ataqaatigiittorlu

Qulequttami suliniutinik pitsaasumik piviusunngortitsineq innuttaasunut suliffeqarfinnullu iluaqutaasussamik pisortaqaqfinni annertuumik sipaarutaassaaq.

Imminut kiffartuussinermut pilersaarut

Pisortatigut imminut kiffartuussineq qanoq iluseqassanera pilersaarusionerqarnikuuvoq. Pilersaarusiaq Sullissivik.gl atuutileramili iluatsilluarsimasooq toqqammavigalugu inerisarneqarsimavoq. Innuttaasut pisortani assigiinnerusumik ataavartumillu imminnut kiffartuuttalernissaat anguniarlugu pilersaarusiaavoq.

IT-ni niuernerit pitsaanagerusut

Susassaqtut amerliartorput digitalinngorsaanermi ataatsimut suleqatigiinneq atuleraluttuinnarpaat, Digitaliseringsstyrelsep ingerlataa. Pingaartumillu ukiuni kingullerni IT-nik niuernerq annikilleriangaatsiarsimavoq. Tamassuma kingunerissavaa teknikkinut (IT-nut pisoqalisimasunut) akiitsut qitiusumi allaffeqarfimmi annertuut annikilliertorsinnaassammata.

Sulilu takkuttussaqqarpoq. Susassaqarfiit arlallit suli nammineq servereqarlutillu teknikkikkut atortoqarput, taakkuli iluatsilluartumik marloqiusanik allaffissornerit pinngitsoortikkumallugit ataatsimoortinneqarsinnaapput. Aningaasartuutilli allanut atorluarsinnaanerit anguniarlugu ataatsimut suleqatigiissitsilernissaq ujartorneqartariaqqarpoq.

Suliat allakkallu qarasaasiakkoortinneri

Namminersorlutik Oqartussat nutaalamut ullutsinnut naleqquttumut ESDH-mut ikaarsaarsimapput, ESDH-milu allakkatigut suliat tamarmik isumannaatsumik toqqorneqartarput. Maannakkut kommunit arlallit ESDH-p atuutsilernissaanut ikaarsaarnissamut suliniuteqalereersimapput.

Pappiliarsornerit allakkallu ikinnerit

2016-imi NemPost atuutilerpoq. Qarasaasiakkut digitalimik allagarsisarneq digitalimi qarasaasiakkut innuttaasut atortoreriigaanni ingerlanneqarput inatsisillu toqqammavigalugit ingerlanneqarluni. Suliap iluatsinneranut pisariaqartut peqqutaqaataasullu tassaapput marlussunnik oqaatsinik ingerlanneqarnera najugaqarfinnilu atuutsinneqarnera. 2017-imi naatsorsuutigineqarpoq Inatsisartuni inatsisissatut siunnersuut akuerissappassuk inatsisunik toqqammavilimmik aalajangiinerit digitalimik nassiuinneqarsinnaalissapput.

Suliani videokkut ingerlatsisinnaaneq demokratiskimillu oqaloqatigiinnerit annertusarneri

Kommunini arlaliusuni sullissinermi video-t aqqutigalugit misiligummik ingerlatsisoqarpoq. Ulluinnarni ESDH atornerulernerini tamassuma annertunerulernissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq pikkorissaanerit ataatsimiinnerillu streamingseance-mik taaneqartartut atorlugit digitalikkut malinnaavigineqarsinnaasut ingerlanneqartut amerlialuttuinnarput. Taamaalillutik innuttaasut, sulisut susassaqtullu internetikkut attaveqarunik avataaniik malinnaasinnaallutik. 2016-imi 100 ataallugit streamingseance aqqutigineqarsimapput tamannalu 2017-imi annertusimassasoq naatsorsuutigineqarluni.

Digitalikkut nutserinerit

2017-imi Aningaasanut Inatsimmi digitalikkut nutserinernik piviusunngortitsinissaq ukiut arlerlugit suliniutit aningaasalerneqarput. Tassani suliniutaareersut tulleriissarneqarlutillu pingaarnersiorneqassapput. Suliap pitsaasumik atuutsinneqalernerata nutserinerit, agguataarineq pitsaassuserlu qaffassassavai. Suliniummi susassaqtartut soorlu Oqaasileriffik, Namminersorlutik Oqartussat Kommunillu nutserinikkut suliaqarnerminni ataqatigiissumik suleqatigiinnissaat pingaaruteqarluinnarpoq.

Qulequtaq 4 – Digitalikkut ilinniarnert piginnaasallu

Tamakkiisumik digitalikkut ilinniarnert piginnaasallu unammillernarsimapput, digitalikkut ilinniarnert pisariusarmata aamma suleqatigiiaani suliamik pingaartitsineq assigiimmik ingerlanneqartariaqartarmat. Suliap nikeriarluarnissaa 2017-imi naatsorsuutigineqarpoq.

Qarasaasiakkut ilinniutit angujumallugit Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik Digitalinngorsaanermullu Aqutsisoqarfik qanimut suleqatigiilersimapput suliniummi pitsaasumik nutaaliortumillu pilersaaruserumallutik. Qarasaasiakkut ilinniartitaanerit pitsaasunngornissaa atuutsilernissaalu anguniarneqarput. Ilinniartitaanikkut sakkussat aqqissuussallu pioreersut atorlugit suliniummik atuutsitsilissagaanni suliniummi suleqatigiissitap kommunit Ilinniarfissuarlu qanimut suleqatigissavaat. Naatsorsuutigineqarportaaq attaveqatigiinnermi suleqatigiilersimasut kommunini suliniutit paasissutissallu sinerissamut siammartersinnaalissagaat.

Innuttaasut, E-learning aamma qarasaasiakkut piginnaasat

2016 naanerani pisortatigut qarasaasialerisut aqutsisui (FOIS) ilinniarfik toqqammavik nutaaq toqqarpaat atuutsilernissaanullu aningaasaliillutik. E-læring aqqutigalugu Digitalimik ilinniarfik 2017-imi suliffeqarfinnut innuttaasunullu Sullissivik.gl-kkoorlugu neqeroorutinnngornissaa naatsorsuutigineqarpoq. Ilinniarfiup pikkorissarnermik neqeroorutai ataavartumik suliffeqarfinniit annertusarneqarlutillu amerlisarneqassapput, pikkorissaanerillu arlalinnut piukkunnaateqarpata ilinniarfimmi ataatsimoorunneqarsinnaassallutik.

Ilinniartitaanermut isaariaq

Ilinniartitaanermut isaariaq 2016 aallartilaaraa ammarpoq. Isaariaq nutaaq (iserasuaat.gl) ilinniartunut ilinniartitsisunullu atortussat tamaasa ataatsimut katersortarpaat. Iserasuaat taamaalilluni meeqqat atuarfiannut, aalajangersimasumik ilinnarfinnut, ilinniarnertuunngorniarnut Majorissamullu tunngasunik paasissutissaqarfiulluni. 2017-imi

ilinniarnermut paasissutissat ilinniartumut isissutissat assigiinngitsunut nittartakkakut isissutissat ataatsimuulersimassapput ilinniartumut isissutissat assigiisitaarnerulerniassammata.

Qulequtaq 5 – Tamanut peqqinnissaaq

Qulequttami uani suliniutit tamarmik Peqqissutsimut Pinaveersaartitsinermullu Aqutsisoqarfimmiit aqunneqarput. Suliniutit tamangajammik naammasseriinngikkunik suliarineqarneri ingerlanneqarput.

Napparsimanerup ingerlarnganik qulaajaalluarnerusinnaalerneq

(EPJ) Napparsimavimmi uninngasut allattorsimaffii digitalit Dronning Ingrid-p Napparsimaviani, Dronning Ingrid Sundhedscenter-imi, Region Disko, Region Kujataa, Region Qeqqa, Kalaallit Peqqissaaviani kigutileriffinnilu tamani atorneqalersimapput. Peqqinnissaqarfimmiittut sinnerisa september 2017-iutinnagu atulersimassavaat.

Telemedicin siammarterlugu

Dronning Ingrid-p Napparsimaviani piffinni arlalinni telemedicin atulersimavaat. Misissuinerit takutippaat atulersinnera iluatsilluarsimasoq pingaartumik Danmarkimi nakorsaanerit suleqatiginerini. Nakorsariaaseq nutaaq innuttaasunik tigulluarneqarpoq. Telemedicin nakorsiararneq pitsanngorsarpaa peqqinnissaqarfimmilu aningaasartuutit ikilinngillat angalanerit sulisullu suli aningaasartuutaagamik.

Napparsimasut pillugit paasissutissat pitsaanerusut

Peqqinnissaqarfimmut pitsaaliuinerimullu aqutsisoqarfiup data-nik nalunaarsuutininik paarlaasseqatigiinnissamut Danmarkimi regionit arlallit suleqatigilerpaat, soorluttaaq emailit isumannaatsut pilersinneqareersut. Peqqinnissaqarfimmut pitsaaliuinerimullu aqutsisoqarfiup inunnik allattorsimaffiit isumannaallisarneri EU-mi inunnut paasissutissanut inatsisit malinnissaat qulakkeerniarlugit danskit regionit peqatigalugit sulissuteqarput.

Digitalimik sullissivimmi Aqutsisoqarfiup Nunani isumannaatsuni pingajuattut akuerineqarnikkut inissimalernissaaq sulissutigaa. Tassani inatsisip akuerineqariarnerani inissinnissaaq utaqqineqaaqarsimavoq, ataani allaqqasoq takujuk.

Peqqinnissaqarfik nittartagaq

Peqqinnissaqarfimmut pitsaaliuinerimullu aqutsisoqarfiup peqqinnissaqarfikkut nittartagaq peqqik.gl iluatsilluarlugu atuutsilerpaat. Nittartagaq paasissutissat malillugit ineriartortinneqarpoq innuttaasunut apuussassat aallaavigalugit.

Qulequtaq 6 – Nutaaliorneq aningaasaliinerillu

Qulequttami suliniutit tamakkiisumik isigalugit tamarmik suliarineri naammassineqareerput. Digitalimik sullissivimmi Aqutsisoqarfiup suliassarititai arlallit suli suliarineqarlutik ataasiakkaat ingerlapput.

Suliffeqarfinnut nittartagaat

Nittartagaq una ammareerpoq ataavartumillu suliarineqartarluni. Kommuninut assigisaanullu nittartakkap atorlualernissaaq qulakkeerniarlugu suli at ingerlassapput. Digitalimik sullissivimmi Aqutsisoqarfiup nittartagaq aquppaa.

Sulisussarsiornermut nittartagaq ataatsimoortoq

Suli.gl 2016 aallartinnerani ammarneqarpoq suliffeqarfinnillu atorneqarnera annertusiartuinnarpoq. 2017 aallartinnerani kommunini sulisussarsiornermut tunngasut aamma ikkussorneqarlutik aallartippat, pisortatigoortumik sulisussarsiornerit ataatsimoornerulernissaat anguniarlugu.

E-faktura

ERP suliniummut atatillugu E-faktura suliffeqarfeeqqanut atuutilerneqassaaq. Nittartagaq 2017-ip ingerlanerani ammarneqassangatippoq suliffeqarfeeqqat aningaasaqarnikkut systeminik atuinngitsunut sammiveqassaaq, qarasaasianut programinik aalleqqaanngikkaluarluni digitalimik akiligassiisalersinnaanissaannut periarfissanik tuniniarlugit.

Inunnut paasissutissanut inatsit atuutsilernissaa

Nalunaarsuisarnermut Inatsisit nutaanngilisimasut taarserlugit Inatsisartut Kunngikkormiut innersuussaat inunnut paasissutissanut inatsit (PDL) decembarip 1-ni 2016-imi atuutsilernissaa akuersissutigaat.

Inunnik paasissutissanik atuisarnerup nutarterneqarnissaa akuersinermut tunuliaqutaavoq, nunanimi allani suleqatigisatsinni tamanna digitalinngorsaannerup naleqquttoq atuutilerneqalereersimavoq.

Inunnut paasissutissanut inatsit annertuumik imaqarpoq susassaqarfiit tamaasa pisortanut namminersortunullu tamanut tunngagami. Atuutsinneqarnissaalu pitsaasumik qulakkiissagaanni pisariaqarpoq pisortani aqutsisoqarfinnilu allallu nuna tamakkerlugu sullisinnikkut suliallit atuutsilernissaanut pilersaarusiameq peqataatinnissaat,

Digitalimik sullissivimmi Aqutsisoqarfiup inatsimmik atuutsilernissamut pilersaarutaat ilaatigut imaapput:

- Ataatsimiinnerit tamanut ammasut
- Pikkorissaanerit aalajangersimasut pisortanut aqutsisunullu siunnersuisarneq. Inatsimmut pikkorissarnerit siunnersuisarnerillu saniatigut oqartussani inatsimmik Inunnut paasissutissanut inatsit malillugu atuutsisoqalernissaa qulakkeerneqassaaq.
- Inunnik sullissisut inunnut paasissutissanik mianersuussassanik suliaqartut kommunini tamani pikkorissarneqassapput *"Inunnik sullissilluarneq qarasaasiakkullu paasissutissalerineq paasissutissalerineq"-mik qulequtalimmik.*
- Kommunini ataasiakkaani pikkorissaanerit sumiiffinni assigiinngitsuni 2-3-ni ukiup affaata iluani pingasoriarlutik ingerlanneqassapput

Inunnut paasissutissanut inatsit tamakkiisumik atuuttoq ima nassataqassaaq:

- Naalackersuisut nutarsaannerup digitalinngorsaannerup anguniagaat piviusunngorsinnaalissapput,
- Kalaallit Nunaat nunat tamalaanni pissutsinut malinnaalissaaq.
- Siunissami nunat isumannaatsut pingajuattut inissisimalernissaaq anguneqarsinnaalissaaq, tamannalu niuernikkut suleqateqarnermullu naleqarluarpoq.
- Inuiaqatigiit tamakkiisumik nutaaliaallutik digitalinngorsaqqanissaannut inatsisit toqqammaviuvoq.

Inunnut paasissutissanut tunngatillugu innuttaasut illersorneqarnerat pisinnaatitaaffiilu annertusissapput, inuiaqatigiinni digitalinngorsaannerup atuutsinneqarnerani tamanna pinngitsoortittussaammagu.

Nunat assingisa paasissutissaallu nalunaarsorneri

2014-imiit 2017-imut Kalaallit Nunaanni sumiiffiit sisamat Danmarkip angissusaata ataaseq affarlu anginerusoq nunataa paasissutissaasalu nalunaarsorneqarnissaat 'A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal'-imiik 5 millioninik aningaasaliiffiqarpoq.

Qarasaasiakkut Paasissutissaqarfik Pitsanngorsaaveqarfillu (qallunaat aqutsisoqarfiat siornatigut nunanut qarasaasiakkut paasissutissaqarfiusoq) nalunaarsuinermit aqutsisuusaaq. Suliaq Namminersorlutik Oqartussat aamma Asiaq peqatigalugit ingerlanneqassaaq. Nalunaarsuineq qaffasissumik pitsaassuseqarnissaa anguniarlugu arlaqartunik suleqateqartoqassaaq.

Suliniuummi sumiiffiit sisamat iluatsittumik nalunaarsorneqarput. Suliaq inernerisa nunap sinnera sikuunngitsup nalunaarsorneqarsinnaanissaanut tikkuussissaaq. Nalunaarsuerialaaseq nutaaq pisoqaanermit pitsaanerulluni, sukkanerulluni akikinneruvoq.

Nunap assinganik nalunaarsuineq nutaaq Kalaallit Nunaata nunat asseqarneranut isumalerujussuuvoq.

Nalunaarusiami "Geodata i Grønland" Naalackersut 2015-imi saqqummersitaanni nunap assinginik nalunaarsuineq misissorneqarlunilu sukuarneqarpoq. Naalackersuisut Geodata pillugit Nuna tamakkerlugu 2017-2020-mi anguniakkat nutaamik anguniagaq nutaaq upernaq 2017 saqqummiutissavaat.

Geodata pillugit Nuna tamakkerlugu 2017-2020-mi anguniakkat nunat assinginik nalunaarsuisarnermit politikki anguniagarlu sunnuteqarfigissavaat anguniakkanillu nutaanik ilusilersueqataassalluni.

Nunat assinginik paasissutissiinerillu inuiaqatigiinnut iluaqutissartai aalajangersimapput. Namminersortut pisortallu suleriutsimikkut pitsanngorsaanerit ilisimasaqarnerit piffissamillu sipaarnerit misigissavaat. Nunani allani aningaasani sipaaruteqarnermit misissuinerit assigiinngitsut takutippaat geodata aningaasaliiffigineragut kiisalu atorneragut aningaasat sipaarutit annertusisartut.

OECD-p misissuinermini paasivaa ukiuni tulliuttuni digitalinngorsaanerup sullissineq 5-10 %-mik pitsanngornissaa. Tului Naalackersuisuisa aamma NASA-p assinganik misissuigamik SDI-mut aningaasaliinerit sisamariaatinngorlutik utertartut paasisimavaat.

3.3.5 Siusissukkut iliuuseqarneq aamma pitsaaliuineq tunngaviusumik suleriuseralugit

Siusissukkut iliuuseqarneq aamma pitsaaliuineq suleriuseralugit inuttut aningaasaqarnikkullu suliat annertusereerneriniik suliarineriniik pitsaqaqtaat annertunerupput.

Pisortani innuttaasut inuttut ataasiakkaatut aallaavigalugit sullinnerisigut siunissami ilinniartitaanikkut, sullissivitsigut, inunnik isumaginninnikkut peqqinnissaqarfikkullu sullinniarneri ajornannginnerulissapput.

Tamanna isumaqarsinnaavoq piffiit ilaanni pingaarnersuinerit allannngortinngikkunik tulluarsarneqassasut. Ataani allaqqapput peqqinnissaqarfimmi inunnillu isumaginnittoqarfimmi suliniutit assigiinngitsut.

Peqqinnissaqarfimmi pitsaaliuineq katsorsaarnerlu

Nappaat inummut inuiaqatigiinnullu sutigut tamatigut misissortinnikkut suliaritinnikkullu akisoorujuuvoq. Nappaat aamma inuiaqatigiinnut tunniussinissaq annikillisittarpa. Sutigut tamatigut innuttaasut peqqissuunissaat pisariaqarpoq.

Peqqinnissaqarfiup anguniagai ilaatigut tassaapput:

- 2015-imiik 2040-imut arnat angutillu qaammatinik arfinilinnik inuuneqqortutsissapput.
- Meeraaqat inoorlaat toqusartut OECD-p 2015-imiik 2040-imut kisitsisaat agguataarneri naligilissavaat.
- Innuttaasut peqqissusaat OECD-p 2015-imiik 2040-imut kisitsisaat agguataarneri naligilissavaat.

- Innuttaasut nappaatinik sakkortuunik anigueri 2015-imiik 2040-imut 10%-mik pitsanngoriarsimassapput

Anguniakkat anguniartillugit pissutsit amerlasuut aaqqissuuteqqaagassaapput. Peqqinnissaqarfiup kommunillu utoqqarnut innarluutilinnullu sullissinerat nalilersorneqassaaq, pitsanngorsarneqarluni, pilersaarusionerullu tamanna toqqammavilissavaa.

Suliaq imaannaangilaq anguniakkallu siunissami ungasissumi angusassaallutik. Peqqinnissaqarfiup ukiuni tulliuuttuni pitsaaliuineq katsorsaanerlu annertuumik suliniutiginiarpai, suliniutit aalajangersimasut aqutugalugit.

DIH-mi meeqqanut immikkoortortaarfik

Ullumikkut meeqqat DIH-mi napparsimavimmut unittartut inersimasut uninngaviiniittarput. 2017-imi meeqqanut immikkoortortaarfik pilersinneqassaaq, inersimasut nappaatinik sakkortuunik eqqugaanikut meeqqanut uninngaqtigitinnissaat tulluanngimmat. Meeqqat uninngavia nutaaq inuunerinnartunik immerneqassaaq meeqqat angajoqqaavilu pitsaasumik sullinneqassallutik.

Meeqqat inuusuttullu sammillugit pitsaaliuineq nukittorsarlugu

6,4 millioninit koruuninik aningaasartalinik Inuuneritta II-mi 2013-imiit 2019-imut atuuttumi allaqqasut malillugit Peqqinnissaqarfiup nuna tamakkerlugu pitsaaliuineq ingerlatissavaa. Suliniutit pingaarnertut tassaapput paasititsiniaanerit, unammisitsinerit kommuninilu peqatigiiffinnilu pitsaaliuinerimik suliniutinut tapiisarnikkut.

Annerusumik pitsaaliuineq

Siunissami peqqinnissaqarfik takutippaa, annertunerusumik pitsaaliuineq aqutissatsialaasoq peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit annikilliniaraanni. Annertunerusumik pitsaaliuineq, ingammik meeqqat inuusuttullu, kingunerissavaa inuuneq peqqinneq inuiaqatigiit akornanni. Pitsaaliuineq paasititsiinerlu iluaqutaasarpooq piffissaq ingerlanerani. Pisariaqarpoq immikkuullarissumik annerusumik suliaqarnissaq meeqqat inuusuttullu iluamik periarfissaqanngitsunut, imaaliillaanaq angusassaangitsut.

Taakkartoriikkat pitsaaliuinissamut suleriaasissat siunertarivaa best practice (suleraatsit pitsaanerit) ilassutigisariaqarpoq aamma kommuninik suleqateqarnermi.

Siunertaavoq nunatsinni pitsaaliuinissamut ilinniarfissamik pilersitsinissaq allallu toqqaannartumik meeqqanut inuusuttunullu attaveqartunut. Taamaasillutik pitsaaliuinerimik suliaqartut assigiinngitsunik suliaqalersinnaassapput, Inuuneritta II siunertarlugu siunissamilu peqqissutsimik suleriaasissanik piareersimallutik. Angalaqatigiinnik ilaneqarsinnaapput, siunertarlugu naalakkersuisoqarfiit anguniagaannik maleruaallutik isumannaarlugulu ulluinnarni sulisut meeqqanik inuusuttunillu suliaqartut sullissinerat pitsanngorsassallugu.

Imminut toquttarneq ikilisarnissaat

Peqqinnissaqarfiup imminut toquttarneq sukumiisumik akiorniarpaq, 2017-imi tarnerup nakorsaanic atorfinitsiniarput atortorissaarnikkut attaveqaat (telepsykolog) imminut toqunniartut oqaloqatigineqarnissaat siunnerfigalugu. Innuttaasut imminut toqoriarnikut neqeroorfigineqassapput arfineq pingasut qulit tungaanut oqaloqatiginninnissamut, oqaloqatiginnittarnermut ilisimatuuniit uppernarsineqareemat imminut toqunniarnermut pitsaaliuiniarnermut iluaqutaasoq. Nuna tamakkiisumik neqeroorutaavoq, avinngarusimasumi ineqartut atortorissaarnikkut tarnerup nakorsaanic (telepsykolog) ikiorneqarsinnaaniassagamik.

Pitsaaliuinerimut suliniutit Inuuneritta II-mut ingerlaqqissaaq.

Atornerluisut ikilisarneqassapput sukumiisumik atornerluisunut katsorsaaveqarnikkut

2016-imi Alloriarfik atornerluinermut piaartumillu iliuseqarnermut ilisimasaqarfik, pilersinneqarmat eqqunneqarpoq "Siunissami atornerluinermut katsorsaasarnermik nunatsinni pilersaarutissatut siunnersuut", Qaqortumilu atornerluisunut katsorsaavimmik ammaapput. Ukioq 2017-imi 2018-nimilu atornerluisunut katsorsaavinnik Nuummi, Sisimiuni Ilulissanilu ammaasoqassaaq.

Sapinngisamik katsorsaavik katsorsartittup angerlarsimaffianut qanittuaniitsinniarneqassaaq. Innuttaasup pisariaqartitai malillugit neqerooruteqassapput: Siunnersortinneq aqutissiinerlu, imminut ikioriarnissamat sakkussat, inuiaqatigiinnut misigissutsikkut nakorsartinneq, atuiunnaarsitsiniaaneq, kingunerlutsitsinermi nakorsartinneq, nakorsatersortinneq, peqqissartinneq alloriarneq/ilinniarneq aqutigalugu (kognitiv metode), ilaqtariinnik ikiorserneqarneq tamani Allorfik-ni ikorfartoqatigiinnik pilersitsineq.

Kommunini illoqarfiit anginerit katsorsaaviit Alloriarfik-ni piaartumittaaq katsorsaaviussapput illoqarfimmilu katsorsartinneq katsorsaarnermik sapaatit akunneri arfinilinnik arfineq pingasunillu neqeroorutillit suleqatigineqassapput. Sivikitsumillu piaartumik katsorsartinneq kommuninit innuttaasuminnut atortorissaarutikkut (telemedicin) aallarniutaasumik naggasiinermillu ingerlatsisoqassaaq.

Meeqqat sumiginnakkat ikilisarneqarnissaat siusinnerusumik pitsaaliuineramik

Siusinnerusumik pitsaaliuinissaq siunertarivaa nunatsinni meeqqat sumiginnagaanaveersartinnissaat isumaginnittut suliassat assigiinngitsut pikkorissarfigalugit, tassa imaappoq Peqqinnissaqarfimmi Kommuninilu, peqataaffigissavaat siusinnerusukkut pitsaaliuineranut suleqatigiinni.

Meeraaqqanut siunnersortitut ilinniarfik aamma annertunerusumik takorluisinnaanermut ilinnarfik (supervision) ilinniarsiussapput ilinniagaqarsimasut/sulisut piaartumik pitsaaliuinissamat pikkorissarfittut. Meeraaqqanik siunnersortitut ilinniarfiit piginnaaneqarfigilissavaat ilaqtariissutsikkut inuuniarnermi atukkanik angajoqqaatullu piginnaaneqarnermi naliliisinnaaneq, sulisullu suleriaatsit assigiinngitsut immikkoortortaqaarfiillu akimorlutik suleqatigiilersinnaanissaat.

Pikkorissaavik "Meeqqanik Oqaloqateqarsinnaaneq" ingerlaqqissaaq. Pikkorissaaviuvoq meeqqanut oqaloqatiginninnermut inulerisut, meeqqerisut, ilinniartitsisut, peqqissaasut, politiit sullissisullu allat meeqqanik suliaqartut sullissinnermut tunnganerusoq.

Meeqqanik oqaloqatiginnittarneq meeqqap inuuniarnermini ikorfartuussutigissavaa inuunermini pisoqartuni sammiveqannginnerani ajornartorsiorfiup nalaani toqqammavissaqartilerlugu. Pitsaaliuineranut atatillugu suliaqarneq saniatigut iluaqutsiullugu pikkorissarneq ilanngunneqassaaq. Tassa siunissami siunertarissavaa.

Atornerluinermut pitsaaliuineq atatillugu siusinnerusukkut pinaveersaartitsineq

Siusissukkut iliuseqarnermi sullissat Nuummi oqaloqatigeqqaariarlugit kingorna najugaannut tikillugit oqaloqatigineqartarput. Naartusut atornerluisuusut katsorsarnissaat pingaartinneqarput. Taamaamat sapaatip akunnerit pingasut iluanni katsorsarneqarnissamat neqeroorfigineqartarput meeqqamut kingunerlutsinneqartartut eqqarsaatigalugit.

2016-imi Aasianni naartusunut ikiaroorntunik atornerluisunut katsorsaanerit aalajangersimasut ingerlanneqarput. Siornatigut Blå Kors aamma peqqinnissaqarfimmi kommunimilu siusissukkut iliuseqartartuni sullissisut peqatigalugit suliniut aallartitaavoq.

Meeqqat Inuusuttullu

Ukiuni tulliuuttuni meeqqanut inuusuttunullu sullissinerit FN-imi Meeqqat pillugit isumaqatigiissut maleqqissaassavaat. FN-imi minnerpaaffiliisut Kalaallit Nunaata ukiuni tulliuuttuni malilersimassagaat anguniagaavoq. Inatsisitigut, immikkoortortami aqqissuusseqqinnikkut soorlu nuna tamakkerlugu kommuninilu suliniutit aqqutigalugit.

Suliniuummi sakkortusaanermi MIO'p misissuitsinerisa takutippaat meeqqanut inuusuttunullu sullissinerit FN'p maleqqusaat tamakkiisumik malingikkaat.

2014-miit 2016-imut nakkutilliinerit ingerlanneqarnikut takutippaat meeqqat inuusuttullu atugarliortut atonerlunneqarnermut sumiginneqarnermullu sullinneqanngitsut illersorneqanngitsullu ilimagisamiit amerlanerujussuusut.

Misissuinerit nakkutilliinerillu pisussat suli meeqqat inuusuttullu sullinnerisa pitsanngoriaqqittariaqarneri takutissagaat naatsorsuutigineqarpoq. Meeqqanut ulloq unnuarlu inissiiffissaannik pisariaqartitsineq maannamiit annertunerusoq nakkutilliinerit takutippaat. Meeqqanut inuusuttunullu sullissinerit suleriuutsillu inunnillu isumaginnittoqarfitsigut politikki piaartumik iliuseqarfigineqanngikkuni allanngortinngikkaannilu inissiisarnerit amerliartornissaat naatsorsuutigineqassaaq.

Kommunini meeqqanik angerlarsimaffik qimallugu inissiisarnerit amerlavallaarput. Ukiuni tulliuuttuni inissiisarnerit annikillisarneqartariaqarput.

Iliuseqarfissat amerlapput:

- Inunnik isumaginninneq pisortanilu sullissineq tamakkiisumik isigalugu pitsanngorsarneqassaaq.
- Inunnik isumaginninnermut Aqutsisoqarfik pilersinneqarpoq ilaatigut kommunini meeqqanut inuusuttunullu isumaginninnerit pitsanngorsarniarlugit.
- Meeqqanut Inuusuttunullu isumaginninnermut politikki nutarterneqassaaq ilaqutariinnut sullissinermik sammivinitikkartorlugu.

Inunnik isumaginnittoqarfinni sullissinermi pitsaaliuinerup pingaartinnissaa pisariaqarpoq, kiisalu ilinniartitaaneq peqqinnissarlu pitsanngorsarlugillu suleqatigiinnerulersillugit:

- Meeqqanut inuusuttunullu iliussissatut neqeroorutit pitsaassusaat qaffassarneqassapput.
- Ulloq unnuarlu inissiisarfiit katsorsaanernik oqaloqatiginninnerinillu imaqarnerulissapput, inissiinerillu sivikitsunngorsarneqassapput meeraanerup tamaat inissiinerit pinaveersaartillugit.
- Susasaqarfiit pisinnaasatik ersarissarlugillu saqqummiutissavaat.
- Meeqqanik paarsisartut piginnaasaat qaffassarneqassapput. Meeqqanik paarsisartut immikkut piginnaangorsarneqarnerinut pilersaarusiortoqassaaq. Meeqqanik paarsisut tamarmik pikkorissarneqassapput.
- Pinaveersaartitsilluni suliaqarnermi ulluunerani paaqqinnittarfiit sunniuteqarnerulissapput.
 - Meeqqat amerlanerusut meeraaqqerivinnut meeqqerivinnullu toqqissillutik inissinneqarnissaminnut periarfissaqarnissaat qulakkeerneqassaaq.
 - Meeraaqqerivinnut meeqqerivinnullu nuna tamakkerlugu inissat ajornannginnerulissapput.
 - Meeqqat atugarliortut sapinngisamik akeqanngitsumik meeqqeriveqartinneqartariarput
 - Meeqqat amerlanerusut meeqqerivimmi inissaqalersikkumallugit, angajoqqaat akiliisarnerannik allannguisoqarnissaq pisariaqarnerisoq misissuiffigineqassaaq
- Meeqquerivinni meeqqerisunilu sulisut meeqqat ajornartorsiutaannik siusissukkut takunnissinnaalernissamut pikkorissarneqassapput. Meeqqanut ikiortariaqartunut siusissukkut iliuseqartarnissaq anguniagaavoq, taamaalilluni meeqqat inuunerminni kingunerlutsitsinissaralui annikillisarneqassalluni.

- Siusissukkut iliuseqarnermi meeqqat pisariaqartitsisut assigiimmik piaartumillu sullinneqarnissaat anguneqassaaq. Inissititerinissamut angerlarsimaffiit kingorna allisarneqartussat pilersinneqassapput.
- Meeqqat atuarfinit piareersarnissaannut meeqqeriviit suleqataanissaat pisariaqarpoq. Meeqqeriviup suliassaa pingaaneq tassaassaaq ”meeqqat ilinniarnissaannut ilinniartillugit”, meeqqat pissusilerissaarnissamut atuarfimmullu piareeqqanissamut ilinniartillugu. Misissuinerit takutippaat meeraq atualernissaanut piareersajaaraanni atuartuuneranut inuuneranullu sunniuteqarluartarnera.
- Skolehjem-itaaq iliuseqarnissaat aamma pisariaqarpoq. Amerlavallaarput meeqqat skolehjemini nakkutigineqaratik inersimasunik isumagineqaratik unnuami imminnut paarisut. Meeqqanut toqqissimasunik sinaakkusiinissamut Kommunit annertuumik akisussaaqataapput.

Isumaginninnermi politikki suliassaq ataavarnerusumik tamakkiisumik aamma ilaqutariinnut sammitinneqassaaq

Meeqqap ajornartorsiornera ilaqutariissutsip iluani atugarissaarnermut tunngatinneqassanngilaq. Meeqqap sumiginnarneqarnera atugarliorneralu ilaqutariissutsip iluani atugarliornerup kingunerisarpaa, soorlu atornerluinerumut ajornartorsiuteqarneq, siusinnerusumi angajoqqaaniit ilaanni kinguaassititigut atornerlunneqarneq, suliffissaaleqineq, tarnilunneq assigisaanillu. Taamaattumik pingaaruteqarpoq ilaqutariit ajornartorsiutaat ataatsimut isiginiarneqarnissaat.

Taamaattumik susassaqarfiit assigiinngitsut sulissutigineqassapput. Meeqat inuusuttullu pisinnaatitaaffii isumannaarniarlugit, FN-imi Meeqqanut Isumaqaatigiissut, sivisuumik, oqimaatsumik suliassarujussuuvoq ukiorpaalunni suliassaq. Pingaaruteqarpoq susassaqarfiit assigiinngitsut iliuseqarfigissallugit. Aningaasarsiornikkut naligiinngissuseq (akissakilliorneq) kingunerisarpaa inuiaqatigiinni naligiinngissuseq (katataaneq). Isumaqaqarpoq, isiginiarneqartariaqarpoq aningaasarsiorneq inuiaqatigiinnilu atugarissaannginnerit eqqugaasullu pitsanngorsarneqarnissaat, imm. 2.1. takuiuk.

Innarluutilinnut tunngasoq

2012-mi FN-ip Innarluutilinnut Isumaqaatigiissummut Kalaallit Nunaat ilannguppoq. Isumaqaatigiissummi nunat peqataasut pisussaataapput isumaqaatigiissut malillugu nunap inatsisaanni sullissinerlu isumaqaatigiissut malillugu suleriaaseqarnissaq.

Innarluutilinnut Isumaqaatigiissut siunertarivaa siuarsaanissaq, illersuinissaq isumannaarsinissarlunni innarluutillit tamarmik Inuttut Pisinnaatitaaffiit kiffaanngissuseqarnermullu periarfissat tamakkiisumik atorsinnaanissaat, inooqataanerallu ataqqineqarnissaat.

Innarluutilinnut Isumaqaatigiissutaat atuutinneqalernera malitsigalugu Inatsisartut aalajangiinikuupput Naalakkersuisut Isumaqaatigiissut malillugu inatsisitigut naleqqussarlugit innarluutillit pisinnaatitaaffii pitsanngorsarneqarnissaat.

Inatsisitigut susassaqarfiit Isumaqaatigiissutit aalajangersukkat malinneqanngillat soorlu ulluinnarni immikkoortortaqarfiit innarluutilinnik sullissinerat assigiinngitsutigut aqqiivigineqartariaqartut. Taamaattumik pisariaqarpoq innarluutilinnut sullissinerit qanimut nakkutigineqarnissaat.

Innarluutilinnut tungasunik naliliinerup nakkutilliinerullu takutippaa, inissianut, ilinniarfinit, suliffissarsiornernut, inatsisitigut illersugaanikkut, ikiorsiissutitigut il. II. Tunngasuni annertuumik unammillernartunik suliassaqartoq.

Taamaattumik pisariaqavippoq innarluutillit tamakkiisumik inatsisitigut misissorneqarnissaa. Taasunga tunngatillugu, innarluutillit peqqussutaanik nutaamik 2018-mi saqqummiussisoqassasoq,

inatsisitigut toqqammavissaq saqqummiunneqarnissaa, innarluutillit pisinnaatitaaffii il.il. pitsanngorsaavigineqarnissaat, FN-ip Innarluutilinnut Isumaqatigiissutaanut naapertuutilerlugit.

Inatsisitigut nutarterineq pitsanngorsaanerlu naammassimangilaq.

Siunissamittaaq Kommuneqarfinni innarluutilinnik sullissinerat pitsanngoriaatigissavaat. Inulerinermut Aqutsisoqarfik pilersinneqarnerani aallarniutaavoq, qitiusumik ikorfartorfiusussaavoq kommuneqarfiit inulerinermut tunngasunik. Inulerinermut Aqutsisoqarfimmit pikkorissarnermut siunnersorteqartussaavoq kommuniniit, naalackersuisuniit immikkullu piginnaanillit ilinniarsimasunik inuttaqassaaq, immikkut sulissutiginiarneqassapput siuarsaaneq piginnaanngorsaanerlu namminersorerullutik oqartussaniit pigineqartut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit innarluutillit inissiatissaannik neqerooruteqarnissaaq.

Pingaaruteqarpoq innarluutillit pitsaasumik neqeroorfiginissaat inuunermut nalinginnaasumik periarfissinniarlugit inuunermummi toqqammaviummata pitsaasumik inuunermik nalillit. Innarluutillit assigiinngitsutigut piareersakkanik ilinniarfissanik, nikerartunik, qajassuuttariaqartunik, iluaqutissanillu suliffissaqartinnissaallu.

Pingaaruteqarluinnarporlu, innarluutilinnut tunngasut nakkutigilluarnissaat naliliiffigillattaarlugulu, isumannaassavaalu, inatsisitigut siunertat malinneqarnissaat.

Nakkutilliveqarfik pilersinneqartoq nutaaq immikkuullarissumik inissisimassaaq, innarluutillit sinniisaat pingaarutilimmik suliassaqassaaq tassa innarluutilinnut tunngasut nakkutigissavai isumannaarlugulu innarluutillit pisinnaatitaaffii.

Avatangiisit eqqakkallu susassaqarfiat

Qitiusumik ikuallaaveqarfiit.

Qitiusumik ikuallaaveqarneq unammillernartunik illoqarfinni nunaqarfinnilu eqqakkanik aqutsiniarnermi avatangiiseqarnermut, peqqissutsimut, inuiaqatigiinnilu aningaasaateqarniarnermut isigalugu pitsaanerpaavoq.

Qitiusumik ikuallaaveqarniaraanni pisariaqarpoq, kommuneqarfiit avatangiiseqarnermut immikkut akuerisanik ikuallaaveqarnissaat, pisariaqarpoq patajaatsumik eqaatsumillu angallassinnaanissaaq kommunit RAL-ilu suleqatigiinnerannik. Angallassineq patajaatsumik RAL-imik ingerlanneqassaaq kommuninullu aningaasartuutigineqarujussuassanngilaq.

Namminiilivinnermut, Pinngortitamut, Avatangiisinut, Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik nammineq aningaasartuutigineqartussaasut aningaasaateqafimminni 15,5 mio. Koruunit suliniummut atugassat immikkoortinniarpaat eqqakkanik angallassinissamat. Angallasserit nutaat pilersissavaat saligaatsumik suliffeqarfeqalernerneq nunaqarfinni illoqarfinnilu mikiinerni, sulisut katersuissapput, naqitserissapput, toqqortaqaassapput naggataasigullu umiarsualiaassisassapput. Illoqarfinnilu tigoqqaavinni sulisussaqaartariaqassapput eqqakkanik tigusinermi ikuallaavimmullu ingerlatsinermi.

Ikuallaaveqarfiit kiassaaveqarfiussapput, tamanut ammasumik ikkunneqassaaq kiassarneq ingerlaqqittussanngorlugu. Pingaaruteqarpoq ataqatigiimmik qitiusumik ikuallaaveqarnissamat nukissanik atuisinnaanermut piareersaasiornissaaq. Nukissiorfiit kiassaateqarfimmiit inissianut atassuteqarnerat pitsanngorsarneqarnissaanut annertusarneqarnissaanullu pilersaarutai malinneqassapput.

Eqqakkanik ikilisaaneq

2017-imi naatsorsuutigineqarpoq Naalackersuisuniit nutaamik eqqakkanut nalunaarusiortoqarnissaa. Siunnersuutimi nutaami eqqakkanik nalunaarusiornermi eqqakkat

immikkoortitaarnerat ilanngunneqarpoq. Eqqakkat immikkoortinneqarneri takutippaa eqqakkat tulleriiaarneqarneri: eqqakkat sapinngisamik pinaveersaartinneqassapput, atoqqinneqassapput, atorneqaqqissapput, nukissanngorlugit ikuallanneqassapput, kingunerissavaalu eqqakkat sinneruttut annikitsuuaqqat toqqorneqartussat.

Suliffeqarfiit Namminersornermut Oqartussaniit pigineqartut suliffeqarfiini suliffeqarfiillu eqqaanilu eqqiluitsuutinnissaannik immikkuullarissumik akisussaaffimik tigummissapput eqqakkanillu annikillisaanissamut suliniuteqassapput. 2017-imi Namminiilivinnermut, Pinngortitamut, Avatangiisinut, Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik immikkut piumasaqaatigissavaa suliffeqarfiit eqqiluitsuunissaat atueqqissinnaanerlu ujarlorlugu. Naalackersuisoqarfik isumaqatissarsiornermut nittarsaassaaq suliffeqarfinnut misissorlugulu suliffeqarfinnut sunniisinnaanermut.

Eqqakkanik passussinissamik pilersaarutip aningaasalersornera

Eqqakkanik passussinermik pilersaarut kommunini ikuallaavinni aningaasaliissutissatut pisariaqartitanik sukumiisunngortitsisoq, Naalackersuisut 2015-imi akuersissutigaa. Pilersaarutip piviusunngortinnissaanut aningaasalersuutissat suli inissinngillat. Tamanna Naalackersuisut kommuninik isumaqatigiissuteqarnermikkut anguniassavaat. Isumaqatiginninniarnissani Namminersorlutik Oqartussat eqqakkanik passussinermut tunngasuni aningaasaliinerussanerat pillugu apeqqut qaqilerneqassaaq, immaqa kommuninut ataatsimoortumik tapiissutit aqutugalugit, imaluunniit aningaasanut inatsimmi konto 77.05.08 Eqqakkanut atortunut tapiissutit aqutugalugit.

Kommuninut avatangiisinut atortunut tapiissutinut 14,3 mio. kr-inik aningaasaliisoqarneratigut, Namminiilivinnissamut, Pinngortitamut, Avatangiisinut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik 2017-imi avatangiisinut atortorissaarutit pilersinneqarnerannut, ineriartortinnerannut pitsanngorsarnerannullu kiisalu avatangiisinut tunngasuni kommunini misileraanernut tapiissuteqarsinnaavoq. Kommunini avatangiisinut atortunut kommunit aningasaleeqataasinnaanerat tunngavissaatinneqarpoq. Misileraanerit aningasaleeqataanissamut ilaatinneqanngillat.

Naalackersuisoqarfiup eqqakkanut atortut pillugit immikkoortumi pilersaarut kiisalu eqqakkanik passussinissamik pilersaarut naapertorlugit immikkoortunut makkununga aningaasaliissutinik pingaarnerutitsisarpoq:

- Ikuallaavinni pujunik salinernut pilersaarutit;
- Nunaqarfinni tigooraaviit;
- Ikuallaanerni assartuinermilu misileraanerit; eqqaavinnik nakkutigisanik pilersaarusernerit; immikkoortiterineq; anartarfinnik eqqaaviit; eqqakkanut attuumasunik suliniutissatut isumassarsiat nutaat.

Avatangiisinut akitsuutit

Namminiilivinnissamut, Pinngortitamut, Avatangiisinut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik, Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigalugu qamutininik motoorilinnik atorunnaakkanik akiliutissamik eqqussinissamut periarfissaq misissorlugulu, avatangiisinut akitsuutinik eqqussinissamut periarfissat allat misissorneqarnialerput, soorlu puussianut plastikinut akitsuutit.

3.4 Ikiorssiissutit, akileraartarnerup aqqissuunnera ineqarnermullu tunngasuni aqqissuusseqqinnermi imminut pilersornerulerneq

Naalackersuisooqatigiinnermi isumaqatigiissut naapertorlugit akileraartarnermut, ineqarnermut isumaginninnermilu ikiorssiissutini aqqissuusseqqinnermut pisariaqartunut ersarinnerusumik sinaakkusiinissaq Naalackersuisut kissaatigaat, taamattaarlu naligiinnerunissamik anguniagaqarnerup aqqissuusseqqinnissanut aggersunut tunngaviusumik toqqammaviuniassaaq.

Aaqqissuusseqqinnissanut suliniutit taakku killiffii ingerlanneqarnerilu immikkoortuni tulliuttuni nassuiarneqassapput.

3.4.1 Ikiorssiisutit aaqqissuunneqarnerinik ataqatigiissutsimillu ajornartorsiutit aaqqiivigineqarneri pillugit aaqqissuusseqqinneq

Naalakkersuisoqarfiit sisamat akimorlugit Naatsorsueqqissaartarfillu, suliffeqarnermi illuatungeriit kommunillu peqataasoralugit, suleqatigiissitat pilersinneqarnermini ataqatigiissutsimilu ajornartorsiutit qanoq ililluni annikinnerpaamiitinnissaat misissussavaat, taamaaliornikkut pisortanit ikiorssiisutinik isumalluuteqarnani sulinerup imminut akilersinnaanissaa qulakkeerniarneqarpoq.

Ilaatigut pisortat ikiorssiisarnermik aaqqissuusinerat suliffeqarfimmi ingerlalluatumut inissaqartitsisumullu aporfissiisoq suleqatigiissitat tikkuarpaa.

Ineqarnermut tapiissutini, meeqqanut tapiissutini ulluuneranilu paaqqinniffinnut akiliutini ullumikkut aaqqissuusinerit, isertitaqartut ilaannut ikiorssiisutinit suliffeqarnermut ikaarsaarnermi isertitakinnerulersarnerat suleqatigiissitat paasivaa.

Maanna ikiorssiisutaasut siuliani taaneqartut allanngortinneqarnissaat pillugu suleqatigiissitat siunnersuuteqarpoq, taamaalilluni ikiorssiisutit taaneqartut annikilliarturnerat, isertitat alliarturnerat naapertorlugu kittaartukkaamik pinnani aalaakkaasumik pialissalluni, tunngavigisallu aningaasatigullu killiliussat sapinngisamik attanneqaannarlutik.

Tamanna kingorna inatsitigut suliassat kililerniarlugit allannguutillu pisortat aningaasaqarnerannut sunniutaat killilerniarlugit pissaaq. Suleqatigiissitat inatsimmut nutaamik ataqatigiissaarnermik pisariaqartumik aallartitsillunilu aallarniutaasumik suliata aallartinneqarnissaat siunnersuutigaa, tassunga ilanngullugit inuiaqatigiinnut aningaasaqarnikkut kinguneqaatit.

Suleqatigiissitat allannguutissatut siunnersuutigisai suliniutitit piaartumik aallartinneqarsinnaasutut isigaat, misinnartumik pitsannguutissanik kajujuummissutsimut aqutissiuussisussatut, ingammik ullumikkut akunnattumik isertitaqartunik.

Suleqatigiissitat innersuussutai 2017-imi ukiup affaani siullermi isummerfiginissaat Naalakkersuisut naatsorsuutigaat, taakkulu tunuliaqutaralugit inatsisissatut siunnersuutit naapertuuttut piareersarlugit suliarineqalissapput.

Naalakkersuisullu aaqqissuusseqqinnermik suliaqarnerup nanginnissaa siunertaaraat, taamaalilluni tassunga tapiliullugu suliffeqanngikkallarnermi ikiorssiisutit, pisortat ikiorssiisutaat, matchgruppemut inissinneqarneq suliffissarsiortutullu nalunaarsuineq nutarterneqassapput.

Sulinermit ilanngaammut piareersaasiorneq

Naalakkersuisunngortitsinermi isumaqatigiissut naapertorlugu Naalakkersuisut inatsisissamik sulinermit ilanngaammik atulersitsinissamik siunertaqartumut siunnersuusiornissamut piareersaasiuleruttorput.

Sulinermit ilanngaat suliffeqalernissamut sulinerulernissamulluunniit pilerinarnerulersitsissasoq, taamaalillunilu suliffeqarnermi ataqatigiissutitigut ajornartorsiutit ilaat iliuuseqarfigineqassasut, ilaatigut Napatitsinissamut Siuariartornissamullu pilersaarummi allassimavoq. Taamattaaq sulinermit ilanngaat innuttaasuni isertitakitsut akunnattumilluunniit isertallit isertitaasa qaffannissanut atorneqarsinnaavoq, taamaalillunilu naligiinnerulernermit sunniuteqaqataassalluni, tamannalu naalakkersuisooqatigiit pingaartillugu anguniagaraat.

Sulinermit ilanngaammik taamaattumik piareersaasiornermit atatillugu Naalakkersuisut maanna ilanngaammut taamaattumut periusissat assigiinngitsut taassumalu aningaasalersornissaa misissuleruttorpaat.

Akinut iluarsissutit pillugit inatsit

Pisortat tunniuttagaat siunissami assigiiaartumik aaqqiivigineqartarnissaat akinut iluarsissutit pillugit inatsisissami qulakkeerneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Inatsit taamaattoq assersuutigalugu meeqqanut tapiissutitut ullumikkut iluarsivigineqarneq ajortunut, taamaammallu akit allanngoriartornerannik nerioneqartunut sunniuteqassaaq.

Taamattaarlu akitsuutit arlallit ingerlaavartumik aaqqiivigineqarneq ajorput. Tamanna assersuutigalugu cigaretinut, imigassanut immiaaqqanullu atuuppoq. Taamaallunilu ileqqunut sunniuteqaatit sunniutaat kigaatsumik annikilliertulersarpoq, tamatumalu atuinerulerneq nassatarisarpa. Akinut iluarsissutit pillugit inatsisip ikiorsiissutit akitsuutillu nalikilliertornerat ingalassimatissavaa.

Inatsisissaq taamaalluni oqimaaqatigiissaaq 2017-illu ingerlanerani saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Suliniut siusinnerusukkut Naalakkersuisut Napatitsinissamut Siuariartortitsinissamullu pilersaarutaanni siunissami suliniutissatut allassimavoq.

3.4.2 2017-imut aningaasanut inatsimmi ineqarnermik aaqqissuusseqqinnissami ineqarnermi politikikkut aningaasaqarnikkullu siunniussat

Naalakkersuisut ineqarnermi aaqqissuusseqqinnissaaq kissaatigaat, tamanna ilaatigut ineqarnermi tapiissutinik innuttaasunut pisariaqartitsinerpaanut siunnerfiliissaaq, ilaatigullu amerlanerit inissamik imminnut pilersorsinnaalernissaannut sinaakkusiissalluni.

2017-imut aningasanut inatsit pillugu naalakkersuisooqatigiit Atassutillu 2016-imi novembarimi isumaqatigiissutaat aaqqissuusseqqinnissami ineqarnermut politikimi anguniagassat makku siunniunneqarput:

Pisortat ineqarnermut tunngasunik aaqqissuusinerat:

- *Ineqarnikkut aaqqissuusineq pisariillisarneqassaaq naammassiuminarsarneqarlunilu, namminersorlutillu oqartussat inaataasa kommuninut tunniunneqarnissaat piareersarneqassaaq piviusunngortinneqarlunilu.*

Ineqarnermut tunngasuni pisortat inissisimanissaat:

- *Inissiat sanaartorneqartut nutaat pillugit sinaakkutissanik pilersitsinissaaq inissiat piumaneqarneri aallaavigalugit (inissianik amigaateqarneq aallaavigalugu).*
- *Aserfallatsaaliinissamut iluarsartuussinissamullu nuna tamakkerlugu siamasissumik aningaasaliinissat salliunneqarnissaat.*
- *Pisortanit inissiat sanaartorneqartut innuttaasunut isertitakinnerusunuunerusoq tunaartalerneqarnissaat, tamatumani utoqqaanerusunut, ilinniartunut aammalu innuttaasunut isertitakinnerusunut tunaartaliinerit.*
- *Aningaasaliissutissat aammalu tapiissutissanik periarfissat pilersinneqarnissaat, innuttaasut ataasiakkaanit inissianik piginnittuulernissamut periarfissiinerit pilersinneqarsinnaalersillugit, imaluunniit attartorneqarsinnaalersillugit tamatumani sumiiffinni attartortitsinermik ingerlariaatsit ilanngullugit nalilersuinerit.*
- *Attartortitsinermi peqqussutip misissorneqarnissaata aallarnisarneqarnissaa, tamatumani attartortunut attartortitsisartunullu pissutsit naammaginatut naatsorsuutigineqarsinnaasullu aallaavigalugit aserfallatsaaliinermik qulakkeerinissinnaalernissaaq.*
- *Atorfimmut atatillugu pisortat pigisaanit ininit ineqartitsisarnerit atorunnaarsikkiartorneqarnissaat immikkut pisariaqartitsinerit aallaavigalugit. Tamatumani assersuutigalugu pisortaqaarfanni peqqinnissaqaarfii ilaani immikkoortortaqaarfanni imaluunniit tunaartalikkamik isertitakinnernut atorfilittanut pisariaqartitsinerit aallaavigalugit.*
- *Ineqarnermut tapiissutinik aaqqissuusineq ilaqutariinnut isertitakitsunut tunaartalerneqarnissaa aaqqissuunneqarnissaalu, tamatumani innuttaasunut ataasiakkaanut siunnerfilimmik*

toqqammaviliinissaa siunnerfigalugu aammalu inissiatileqatigiiffinnut siunnerfeqartumik toqqammaviliinissaa siunertaralugu, tamatumani naatsorsueriaatsimi kiassarneq ilanngullugu naatsorsueriaaseqalernissat eqqarsaasersuutigineqarnissaa.

Ineqarnikkut namminersortunngorsaanerulernissamik aqputissiuussinissami sinaakkusiinissat:

Inissiat attaveqaatillu pineqartillugit pisortanit aningaasaliissutit avataaniit aningaasaleeqataaffigineqarsinnaaneri (OPP) atorlugu aningaasaleeriaatsit pillugit sinaakkutissat inissinneqarnissaat, tamatumani inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut pissarsissutigineqarsinnaasuunissaat taamaalilluni pisortani akiitsut sinaakkusiinerit nammanneqarsinnaasut toqqammavigineqarnissaat.

Ineqarnikkut aaqqissuusseqqinnerit sunniutaasa takussutissinneri:

- *Sunniutit takussutissiisut sumiiffissinissaat tamatumani ataavartumik siunnerfigisat anguneqartut naammassineqartarneri naatsorsorsinnaanngorsarlugit.*

Inatsiseqarnikkut suliniutit tigussaasut

Ineqarnikkut aaqqissuusseqqinnerit piffissami sivisuumi suliarineqarlutillu arlariinnet ujartorneqarput. Maanna UPA2017-imut oqaasertaliussani ilanngunneqartoq akuersissutigineqarpoq (konto pingaarnermi nr. 7, 72.10.16 Inissianik attartortakkanut ingerlatsineq) tamatumani kommunit akeqanngitsumik Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanik tigusinissaanut Naalakkersuisut kommunini isumaqatiginninniarnissaanut isumaqatigiissuteqarnissanullu piginnaatinneqarlutik, Namminersorlutik Oqartussat inissianik attartortagaanik tigusinissat ulloq 1.1.2018 siunnerfigineqarluni imaluunniit isumaqatigiissuteqarneq aallaavigalugu ingerlanneqassallutik. Isumaqatigiinniarneri naatsorsuutigineqarput Namminersorlutik Oqartussat immikkoortortakkaartumik pilersaaruserneri toqqammavigalugit ingerlanneqassasut, tamatumani ilaqutariinnut arlariikkuutaanut inissiat pillugit naatsorsuutigineqarluni 2017-imi ukiup sisamararterutaa siullermi ingerlanneqassasoq.

Immikkoortortakkaartumik pilersaarusernerit inissiaqarnikkut immikkoortortaqaarfiini ingerlatsinermut pisariillisaanissamilu aaqqissuussinissamut periarfissiissaaq. Kommunit taamaasillutik namminersorlutik oqartussat inissiaataanik tigusinissaminnut toqqissisimanartumik toqqammaveqarluarsinnaassapput.

Ineqarnikkut aaqqissuusseqqinnerit nutaaq isumaqatigiissutigineqassaaq, tamatumani ilanngullugit kommuninut aningaasat ineqarnermut tunngasut illikartinneqarnissaat. Naalakkersuinikkut isumaqatigiissutit taamaasillutik piviusunngortinneqassapput tamatumani pisortaqaarfinni periutsit pisariillisarneqarnissaat ilanngullugit. Innuttaasunik sullissineq pisariillisaaffigineqassaaq pitsanngorsaavigineqarluni, suleriaatsit tamatumani pisariillisarneqassammata innuttaasunullu qanilaarnerusumik periuseqarluni ingerlanneqassalluni. Ineqarnikkut aaqqissuusseqqinnerit atatillugu Illuut A/S siunissami qanoq inissisimatinneqarnissaa suliaasaqarfiilu qanimut isigineqassapputtaaq.

Attartornernut atatillugu suliaassanik ingerlatsinerni kommuninut suleriaaseqarnerup ataatsimoortinneqarnissaa

Peqateqarluni sanaartornernut aaqqissuusseriaatsimut aningaasalersueriaatsit ulloq 1.1.2017 aallarnerfigalugu kommuninut tunniunneqarpoq. Nutaanik sanaartornissanut inissianik sanaartornissamut aningaasaleeriaatsimik (20/20/60) qinnuteqaatit maanna aaqqissuusseqqinnerit atuutilersoq aallaavigalugu kommuninut Namminersorlutillu Oqartussanuttaaq nassinneqassaaq, attartornissamut akuersissuteqartoqarnissaa aammalu attartugassianik tunniussinissamut akuersissuteqartoqassanersoq tunniussisusallutik. Inissianik iluarsartuussinissamut aningaasanik qinnuteqaatit Namminersorlutik Oqartussanut nassinneqassapput Namminersorlutillu Oqartussat aammattaq akuersissuteqassapput attartugassianillu tunniussisusallutik. Piginneqatigiilluni inissianut

attartugassanik qinnuteqaatit kommuninut nassiunneqassapput, akuersissuteqartoqareerneranilu Namminersorlutik Oqartussanut nassiunneqassallutik. Piginneqatigiilluni inissianut attartugassanut akuersissuteqarlutillu tunniussisuussapput kommunit aammalu Namminersorlutik Oqartussat.

Taamaasilluni ineqarnermut tunngasuni innuttaasunut paasiuminaassinnaasarpog periarfissat sorliit sumut saaffiginnissutigissanerlugit. Attartuititsinissani suliaassanik ingerlatsinerit kommuninit tigummeqareeneri eqqarsaatigissagaanni pisortani allaffissornikkut pisariillisaanissat eqqarsaatigineqarsinnaalluarsorinarput.

Taarsigassarsisitsisarnermi periutsit nutaat pillugit kaammattuutit

- Innuttaasog taarsigassarsiniarluni ataasiinnarmut saaffiginnittarfeqassaaq, taannalu innuttaasumut sapinngisamik qaninnerpaassaaq.
- Piginneqatigiilluni inissialiornissamut ineqarnermullu aningaasalersueriaaseq (20/20/60) atorlugu inissianik sanaartornermut taarsigassarsineq kommuninit isumagisassanngortinneqassaaq.
- Konto pingaarnermi 89.72.11 Nammineq inissianik tapiissutitalinnik sanaartorneq aningaasaliissutit (ukiumut 35 mio. kr-it) inatsit nutaaq akuersissutigineqarpat kommuninut nuunneqassapput.
- Piffinni inissamik pisariaqartitsinerpaaffinnit qinnuteqaatit akuerineqarnissaat kommunit qulakkiissavaat.

Ineqarnermik aningaasalersuineq pillugu inatsimmi periutsit nutaat (20/20/60)

- Aningaasat taarsigassarsiasat kommuninut isumagisassanngortinneqassapput, taamaalilluni innuttaasut taamaallaat piffimmi ataatsimi taarsigassarsinissamik qinnuteqarlutillu taarsigassarsinnaalersillugit.
- Aningaasat annertussusaat nunap immikkoortuinut aalajangiunneqassapput, tassani realkredit-imit aningaasalerivinnillu taarsigassarsinnaaneq eqqarsaatigalugu. Taamaalilluni illoqarfanni minnerusuni isertitakitsut akunnattumillu isertitallit qulakkeerunneqassapput.
- Nuummi inissianik sanaartornermut taarsigassarsisitsisarnerit piffissap ingerlanerani ullumikkornit annikinnerulersillugit annikilliertortinneqassapput.
- Illunut soraarnerussutisiallit siusinaartumillu soraarnerussutisiallit pigisaannut iluarsartuussinissamut taarsigassarsisitsinerit isumagineqassapput.
- Aki aalajangersimasog piginnittut nikinneranni akilernerqartartussaq atulersinneqassaaq. Taamaaliornikkut iluanaarniapilunneq ingalassimatinneqassaaq piginnittunngortullu aningaasalersuinissaat ajornannginnerulersinneqassalluni – ingammik inissiaq arlaleriarlugu niuerutigineqarsimatillugu.
- Taarsigassarsisut piffissaq sioqqullugu taarsigassarsiaminnik akiliisinnaanerannut periarfissinneqassapput, taamaaliornermi taarsigassarsiat piffissami pineqartumi aningaasat nalingannut nalimmassarneqassapput.

Piginneqatigiilluni inissiat pillugit inatsimmi nutaami periusissat

- Aningaasat taarsigassarsiasat kommuninut isumagisassanngortinneqassapput, taamaalilluni innuttaasut taamaallaat piffimmi ataatsimi taarsigassarsinissamik qinnuteqarlutillu taarsigassarsinnaalersillugit.
- Aningaasat annertussusaat nunap immikkoortuinut aalajangiunneqassapput, tassani realkredit-imit aningaasalerivinnillu taarsigassarsinnaaneq eqqarsaatigalugu. Taamaalilluni illoqarfanni minnerusuni isertitakitsut akunnattumillu isertitallit qulakkeerunneqassapput.
- Piginneqatigiilluni inissiat ikinnerpaaffissaat sisamanit pingasunut apparneqassapput, taamaalilluni illoqarfanni minnerusuni piginneqatigiilluni inissialiorsinnaanerimut periarfissat pitsaanerulersinneqassapput.
- Erniaqanngitsunik taarsersugassaangitsunullu taarsiullugit piginneqatigiilluni inissianut taarsigassarsiat ukiuni 30-ini erniaqaratillu taarsersugassaangitsut pilersinneqassapput.

Taamaalilluni pisortanut taarsersuineq realkredit-imit taarsigassarsiat nungullugit akilereerneranni taarsersorneqarsinnaalissapput.

- Taarsigassarsisut piffissaq sioqqullugu taarsigassarsiaminnik akiliisinnaanerannut periarfissinneqassapput, taamaaliornermi taarsigassarsiat piffissami pineqartumi aningaasat nalingannut nalimmassarneqassapput.
- Piginneqatigiilluni inissiat pinngitsoornani najugaqarfiginissaannik malittarisassat aalajangiusimaneqaannassapput, taamaattoq piginneqataasut inissiamik sivilunerpaamik ukiumi ataatsimi attartortitsisinnaanerannik periarfissinneqarput, taannalu inissianik attartornermi peqqussummi attartortitsinermit maleruagassanut naapertuuppoq.

Attartortitsineq pillugu inatsimmi nutaami periusissat

- Attartortitsineq pillugu inatsisissaq piareersarniarlugu siunissami ineqarnermut akiliutip katitigaanera misissoqqissaarneqassaaq.
- Sulisorisat ineqartinneqartarnerat nalilersoqqinneqassaaq.
- Inatsit ersarinnerusoq.
- Allaffissorneq oqinnerusoq.
- Ineqartut illersorneqarnerat.
- Maleruagassat ikinnerusut.
- Attartornermut isumaqatigiissut isumaqatigiissutitut toqqammaviussaaq.
- Qanissuseq / innuttaasunut qaninneruneq.

Attartortitsineq pillugu inatsisissap saqqummiunneqannginnerani siunissami ineqarnermut akiliutip katitigaanissaa misissoqqissaarneqassaaq, tassunga ilanngullugit aqqissuusseqqinnikkut inuuniarnikkut sunniutit naalackersuisooqatigiillu isertitakitsut akunnattumillu isertitalit ineqarnikkut imminnut pilersornerunissaannik siunertaat. Taamaammatt ineqarnermut akiliutit naatsorsorneqartarnerannut maleruagassatut siunnersuutissat Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfik Isumaginninnermullu, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsiseqarnermullu Naalackersuisoqarfik qanimut suleqatigalugit suliarineqassaaq.

Taamaaliornikkut ineqarnermut tapiissutit ineqarnermut inatsit nutaaq ingiaqatigalugu allanngortinneqarnissaa qulakkeerneqassaaq, taamaalilluni isertitakitsut akunnattumillu isertitalit eqqarsaatigineqassallutik. Kommunit A/S inissiaatileqatigiiffik Ini, Iserit A/S Illuut A/S-ilu allaffissornerup oqilisarlugulu inatsisip pisariillisarnissaanut tusarniaavigineqarlutik akuliutsinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Inatsimmik nutaamik piareersaasiorluni sulineq UKA 2018-imi saqqummiussinissaq siunnerfigalugu ingerlanneqassaaq.

Aningaasatigut kinguneqaatit

Ineqarnermut tunngasuni aqqissuusseqqinnissamik siusinnerusukkat ilimasaarineq tunuliaqutaralugu, AI2017-imi aqqissuusseqqinnissap aningaasaqarnikkut kinguneqaatissai ilanngunneqareerput, taakkulu 20/20/60-imi aqqissuussinerup attartortitsinermit peqqussummik nutarterinermit attuumapput. Taakku 2018-imi 2019-imilu 20 mio. kr-inik 2020-imillu ukiumut 20 mio. kr.-inik sipaaruteqarfiusussatut missingiunneqarput.

Sipaarutissat taaneqartut piffissaq sioqqullugu taarsigassarsianik utertitsisinnaanermit periarfissiinikkut (20/20/60-imi aqqissuussineq), 2018-imi 20 mio. kr-inik, 2019-imi 15 mio. kr-inik kiisalu 2020-imi 15 mio. kr-inik. Taamattaarlu attartortitsinermit peqqusutit allanngortinneqarnerata nassatarisaanik 2019-imi pisortat aningaasartuutaanni 5 mio. kr-inik kiisalu 2020-imi 10 mio. kr-inik sipaaruteqarnissaq ilanngullugu naatsorsorneqarpoq. Kommunitaaq aningaasatigut kinguneqaatissanik taamaattunik nalaataqassapput.

Taamattaarlu erniaqartitsinnginneq ernianut ilanngateqarneq ernianut tapiissutinngorlugu allanngortinneqassaaq.

4 2017-imut aningaasanut inatsimmut sinaakkutit 2018-milu AIS-imik piareersaatit

4.1 AIS 2018-imut atatillugu missingersuutiniq ataqatigiissaariniq

AIS 2018-p piareersaasiornera piffissami aningaasaqarnikkut ingerlalluarfiusumi pivoq, aningaasaqarnikkulli ineriartorneq soorunami nalorninaateqarpoq, tassunga ilanngullugit nunatta pingaarnertut avammut tunisassiaani, aalisarnermi ukiuni tulliuuttuni akit ineriartornerat pisassallu amerlassusaat.

Pituffimmi sakkutooqarfimmi ingerlatsinermut aserfallatsaaliinermullu sullissinermut isumaqatigiissut aallaavigalugu siunissami isertikkumaakkat suli nalorninartorsiornarput. Tamannalu aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi ilanngunneqassaaq.

Aatsitassarsiornermut tunngasut siuariartorsorinarput, taakkullu akileraarutitigut isertitanut sunniuteqassapput, taamaattoq kommunini ingerlatsiviunerusoq. Taamattaq takornariartitsinermi pitsaasumik ineriartortoqarpoq, tamannalu inuiaqatigiinni isertitaqarnerulernermik taamaalillunilu pisortat karsiinut sunniuttussamik ineriartorfiussaaq.

AIS 2018-imi akileraarutitigut akitsuutitigullu isertikkumaagassatut missingiussat 2017-imi ukiunut missingersuusiorfiusuni toqqammavigineqartunit qaffasinnerunissaat tamatuma kingunerissavaa.

2018-imut aningaasanut inatsisissap piareersarneranik sulineq, 2018-2019-imi IS-ip 2017-imi aningaasanut inatsimmi amigartoorfiusumik inerneqarneranik sunnerneqassaaq.

Piffissarli ataatsimut isigalugu oqimaaqatigiittoqassaaq, tamannalu 2016-imi namminersorlutik oqartussanut kommuninullu missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsisartut inatsisaannik akuersissutiginninnermi aalajangiunneqarpoq.

Tamanna suliniutit nutaat sukannersumik tulleriiarneqarnissaannik pisortallu ingerlatsiviini tamani pisariillisaanissamik kiisalu namminersorlutik inuussutissarsiortut akornanni siuariarnissamik aallussinerunissamik piumasaqarpoq.

Aningaasartuutissatut kisaatigisat nutaat passunneqarnerat

Ingerlatsivinnit assigiinngitsunit aningaasaliivigineqarnerunissat tamatigut kisaatigineqartarput. Taakkulu tamarmik AIS 2018-imut siunnersuutissamut ilanngussuunnissaat peqatigisaanillu aningasaanut inatsisip oqimaaqatigiissinnissaanut ajornassaaq.

Inatsisissatut siunnersuutitut nutaanut aningaasatigut kinguneqaateqartussanut atatillugu immikkoortunik akimuisunik missingersuutiniq ataqatigiissaarinissaq qulakkeerniarlugu, assigiiaartumik ataatsimullu suleriaaseqarnissaq Naalakkersuisut aalajangiuppaat. Siunnersuutit aningaasatigut kinguneqaateqartussat aningaasanut inatsisinut nutaanut siunnersuutiniq piareersaasiornermi tamatigut ataatsimut tulleriiarneqartarnissaat tamatuma nassatarissavaa. Tamanna missingersuutit pillugit maleruagassap nutarternissaanut siunnersuusiornermut ilanngunneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Taamaammat peqatigisaanik oqartussaqaarfimmi aningasartuuteqarnerunissamik kissaataasinnaasut sapinngisamik nammineq akisussaaffigisat iluanni sipaarniutiniq illuatungilerniarneqartarnissaat aallaaviuvoq. Taamaammat AIS 2018-p aappassaaneerineqarneranut atatillugu Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutigiumaagaat aningaasalersorneqarsimasuussapput.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip politikikkut suliareqqinneqarneranni, tassungalu atasumik partiinik isumaqatiginninniutigineqarnerani siunnersuutit aningaasalersugariinngitsut inissaqartinneqanngillat, soorluttaaq UPA 2017-imi UKA 2017-imilu aalajangiiffigisassatut

siunnersuutit aningaasartuuteqarfiusussat akuerineqassagunik aamma aningaasalersorneqartariaqartuussasut.

Taamaammat aalajangiiffigisassatut siunnersuutit taamaattut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu isumaqatiginninnarnernut ilannguttarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaalillutillu nalinginnaasumik, akimuisumik pingaarnersiullunilu tulleriarinerup, aningaasanut inatsisissap inaarutaasup takutinniagassaata avataani erfalaannartutullusooq issanatik.

Tamanna Naalakkersuisut partiinik oqaloqatiginninnissaanni aallaaviusaaq, tamannalu amerlanerussuteqarluartunit politikikkut paasinniffiussasoq neriuutigineqarpoq, tassunga ilanngullugit Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu suleqatigiinnissaq kiisalu AIS 2018-i pillugu aningaasaqarnermut inatsit pillugu isumaqatiginninniarnissani.

AIS 2018-p piareersarnera

Ukiuni siusinnerusuni aningaasaqarnermut inatsit pillugu isumaqatigiissutit, tassunga ilanngullugit 2017-imi aningaasaqarnermut inatsit pillugu amerlanerussuteqarluartunik isumaqatigiissut AIS 2018-imi suliaqarnissamut siunnerfiliivoq. Aamma 2018-imit aningaasaqarnermut inatsimmut isumaqatiginninniarnarit oqaloqatigeereernerit kingorna qulequttat pingaartut pillugit partiinik allakkatigut isumaqatigiissuteqarnermik inerneqarumaarnera anguniagaavoq.

Peqatigisaanillu allaffissornermi ingerlatsinermilu sipaarutissanik inissinneqanngitsunik sillimmatinik AIS 2018-imi, 2017-imi aggustimi saqqummiunneqartussani peqarnaveersaarnissaq Naalakkersuisut anguniagaraat.

4.1.1 2018-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik piareersaasiorluni suliarinninnermut ilanngussasat.

AIS 2018-ip piareersaasiorlugu suliarineqarnerani ilaatigut anguniakkat suliniutillu siusinnerukkut aningaasanut inatsit pillugit isumaqatigiissutinut ilaasut Inatsisartunilu aalajangiiffigisassatut siunnersuut kiisalu kommuninut tunngatillugu suliniutit ilaapput.

Taakku saniatigut AIS 2018-imi tulleriarinerit immikkoortuni pingaarutilinni tulliuuttuni suliniutinut ikorfartuutaanissaat Naalakkersuisut kissaatigaat:

- Ilinniartitaanermut tunngasut, tassunga ilanngullugit meeqqat atuarfiinik inuussutissarsiornermillu ilinniartitaanernik immikkut aallussineq.
- Aalisarnermut tunngasut, tassunga ilanngullugit aalisarnermut inatsisip allanngortinneqarneranik kiisalu akitsuutinik nutaamik aqqissuussinissamik ilimagineqartup malitsigisaanik allannguutit.
- Ineqarnermut tunngasut, tassunga ilanngullugit kommuninut nuussinissat piareersarnerat kiisalu ineqarnermut tunngasunik aqqissusseqqinnerit.
- Isumaginninnermut tunngasut, meeqqat inuusuttullu aarlerinartorsiortut kiisalu pisortat ikiorsiissutaat immikkut aallullugit.
- Suliffissanik pilersitsineq, tassunga ilanngullugit inuussutissarsiutini avammut tuniniaaviusuni suliffissanik pilersitsineq suliffissaaleqinermillu akiuineq.
- Angallannermut tunngasut, tassunga ilanngullugit mittarfinnik annertusaanerni sulinerit immikkut sammineqarnerat. Taamaalilluni mittarfinnik attaveqaatinik aningaasaliinissat sammuasinnerusumik aningaasaqarnermik pilersaarusiortarnermi ilanngunneqassapput.

Mittarfinnik attaveqaatinik aningaasalersuinissamut killiffik

Kalaallit Airports A/S pilersinneqarpoq Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap ulloq 3. juni 2016-imi aalajangernera toqqammavigalugu, mittarfinnillu nutaanik attaveqaatinik ilaqartinneqartunik Ilulissani, Nuummi Qaqortumilu sanaartornissamik siunertaqarpoq. Tamanna sioqqullugu suliasat piareesarneqassapput Aningaasaqarnermullu Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamit akuersissutigineqassallutik. Suliffeqarfiup aallartinnerani akiliutit 200 mio. Kr.-

iupput. Taakkulu saniatigut december 2016-imi suliffeqarfik 95 mio. kr-it ataatsitsiarlugit taarsigassarsitinneqarpoq.

Suliniutissatut aallartinneqartut maanna mittarfinnut pingasunut Kalaallit Airports A/S-ip pilersaarusiornissamat akisussaaffigisaasa matumani takutinneqarpoq, missingiinerillu sanaartornermi pilersaarutini pilersaarusiornermilu ingeniørinit siunnersuisartuusunit Inuplan A/S-imit missingiutinik aallaaveqarput:

- **Qaqortumi mittarfik (1.499 m)** oktober 2020-imi atorneqalersinnaasutut massakkut missingerneqarpoq. Qaqortup eqqaani avatangiisnik misissuinerit inatsisinit piumasaqaataasut sanaartornerup aallartinneqannginnerani suliarineqarsimassapput. Avatangiisnut misissuinerit 2017-ip ingerlanerani suliarineqartussatut naatsorsuutigineqarput, 2018-illu aallartinnerani naammassineqassallutik. Siuariareersimanissarlugu eqqarsaatigalugu Kalaallit Airports A/S-ip pilersaarusiorneq piffissaq sioqqullugu aallartissallugu ilimagaa. Taamaalilluni pilersaarusiorneq avatangiisnut misissuinerit naammassinngitsut 2017-ip naanerani aallartinneqarsimassaaq ilimagineqarpoq. Tamatuma nassatarsiaanik sanaartorneq inatsisiliornermut pilersaarusiornermillu patsiseqartumik 2018-imi aallartinneqarsinnaassaaq.
- **Nuummi mittarfik (2.199 m)**. Mittarfiup siusinnerpaamik oktober 2021-imi atulernissaa missingerneqarpoq. Pilersaarusiornarli misissuinerit oqartussallu suliarinninnerisa naammassinerat peqatigitillugu ingerlanneqassasoq toqqammavigineqarpoq, taamaalilluni sanaartornissamat suliariumannittussarsiuussineq pingaarnertut pilersaarusiaq Kalaallit Airports A/S-ip ataani suliarineqartoq toqqammavigalugu pissaaq.
- **Ilulissani mittarfik (2.199 m)**. Mittarfissaq ilaasunullu usinullu terminalissaq ilanngullugu oktober 2021-imi atorneqalissasoq missingerneqarpoq. Suliat allat, soorlu illu mittarfimmi atortussianut sullissinermut atorneqartoq, maanna mittarfiup terminaliani sananeqartussaagunartoq kiisalu maanna mittarfiusup tikikkiartorfittut aallarfiartorfittullu atorneqartussanngorlugi allanngortinneqartussaq, manna tikillugu erseqqissumik sulii paasinarsingilaq. Tamannali mittarfiup 2021-imi atorneqalernissaanut sunniuteqartussatut naatsorsuutigineqanngilaq.

Missingiinerit taakku 2017-imi marsip aallartinneraneersut teknikikkut naliliinermik taamaallaat toqqammaveqarput, missingiinerimilu aningaasalersuinikkut aqqqissussaanikkullu missingiinerit ilaatinneqanngillat.

Pilersaarusiornarit sanaartornerillu aallartinneqannginneranni pissutsit arlalialuit paasinarsisinneqaaqaarnissaat kiisalu suliniutinillu pilersaarusiornarit uku ukiuni marlunni ingerlanneqarnissaat missingerneqarpoq, ukiorlu ataaseq massakkut qaangiutereerpoq. 1990-ikkut naaneranni mittarfiliortiternit misilittakkat aallaavigalugit tamanna missingiunneqarpoq, taakkulu 2016-ip ingerlanerani suliniutit uku ingerlannerani uppernarsineqarput.

Pilersaarusiorneq sukumiisumik ingerlanneqanngippat, tamanna suliniummut aningaasatigut annertuumik kinguneqaateqarsinnaavoq, piffissamillu pilersaarutini kinguaattoortitsisinnaalluni. Naalakkarsuisut akuttunngitsumik pilersaarusiornermi killiffik Inatsisartut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaannut kiisalu Inatsisartut Sanaartornermut Ataatsimiititaliaannut paasissutissiissutigisarpaat.

Kalaallit Airports A/S mittarfiliassat pingasut aningaasalersorneqarsinnaaneranut siunnersuummik Naalakkarsuisunut sanareerpat, Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaq kingorna Naalakkarsuisut tamanna pillugu inassuteqaataannut isummissaaq. Tamanna 2017-ip ingerlanerani pissasoq ilimagineqarpoq.

2017-imut aningaasanut inatsimmi 2016 assigalugu, Nunatta karsia sinneqartoorutinit iluanaarutisianillu immikkut ittumik isertitanik pissarsissappat, AI 2017-imi konto pingaarneq 10.13.11-mi oqaasertaliussat naapertorlugit Kalaallit Airports A/S-imut aningaasaliissutit

qaffannissaannut periarfissiisoqarpoq. Pisariaqartitsineq taamaattoq aamma 2018-imut aningaasanut inatsimmut atatillugu aamma pisinnaasoq ilimagineqartariaqarpoq.

Mittarfiit pingasut taaneqartut saniatigut Naalakkersuisut tamanna pillugu politikikkut isumaqatigiissut naapertorlugu, aamma ukiuni aggersuni mittarfinni suli amerlanerusuni aningaasaliinissaq piareersarpaat. Tamanna Ittoqqortoormiini Tasiilamilu mittarfiliornermik kiisalu kitaani piffinni mittarfiliornernut tunngavoq.

AIS 20180 piareersarneranut atatillugu immikkoortuni allani missingersuutiniq ataqatigissaarineq

- Sanaartornermi immikkoortuni pilersaarutiniq saqqummiussineq taakkunanngalu immikkoortuni pingaarutilinni tamani AIS 2018-imi ilaatigut angallannermi, inissialiornermi ilinniartitaanermilu aningaasalersuineq.
- Innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akit aqqissuussaananerata allanngortinneqarsinnaanerata aningaasatigut kinguneqaatissai, tassunga ilanngullugit aalisakkanik tunisassiorfinnut immikkut appassisumik akeqartitsinermut kiisalu aalisakkanik tunisassiorfinnut innaallagissamut imermullu akigitat immikkut ittut allanngortinneqarsinnaanerannik periarfissiinerup kinguneqaatissai.
- Pinngortitaleriffik pillugu periusissiap nutaap kinguneqaatigisinnaasai, ingammik aalisarnermut tunngasuni.
- Aqqissuusseqqinnermik suliniutit siuliani nassuiarneqartut piviusunngortinneqarnissaat pillugu inatsisiliorneq.
- Annertuukkanik ingerlatsinermi iluaquteqarneq allaffissornermilu ingeraltsinermilu naammassisinnaasat ineriartortinnissaat angujumallugu suliniutaasinnaasunik allanik piareersaasiorneq, tassunga ilanngullugit pisortani ataatsimoorussanik aaqqiissutit.
- Immikkoortuni annertuumik aningaasartuuteqarfiusuni aningaasartuutiniq missisueqqissaarnernik allanik ingerlatsinerit kiisalu namminersorlutik oqartussani kommuninilu missingersuusiornermut naatsorsuusiornermullu inatsisissamik malitseqartitsineq.
- Nunamut tamarmut sunniuteqartuni immikkoortuni pingaarutilinni anguniakkat anguneqarnerat qulakkearniarlugu kommuninik ataatsimoorumik tapiissutinut isumaqagigiissummik ineriartortitseqqinneq.
- Inuusuttunut malinnaaffigiineqartut taaneqartunut tunngatillugu annertusisamik suliniuteqarnermi pingaarnersiukkamik pilersaarut.
- Inatsisartuni aningaasartuuteqarfiusussanik aalajangiiffigisassatut siunnersuutini akuersissutigeriikkanik malitseqartitsineq.
- Ilanngaassivimmik suliniummik malitseqartitsineq. Ilanngaassivimmut tunngasumik inatsisissatut siunnersuut suliarineqarpoq, taannalu 2017-imi ukiakkut saqqummiunneqartussatut ilimagineqarpoq. Inatsisissatut siunnersuutip innuttaasunut akiitsulinnut kinguneqaatissaatut ilimagisat kiisalu aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kinguneqaatissat maanna misissorneqarput. Kommunit inatsisissatut siunnersuut pillugu tusarniaanissamut missingiut piareerpat, inatsisissap piareersarneqarnerani akuliutsinneqassapput. Ilanngaassivik 1. januar 2019-imi aallartissasoq ilimagineqarpoq.
- Qamutitut motoorilinnut akitsuusersueriaaseq nutaaq. Qamutit motoorillit avatangiisinut qajassuussisut, soorlu biilit kallerup inneranik ingerlateqartut kiisalu akuleriinnik ingerlateqartut akileraarusersuinikkut akitsuusiinikkullu annkinnerusumik akiliisitsisarnikkut atorneqarnerat annertusineqassasoq naalakkersuisooqatigiinnermi isumaqatigiissummi siunniunneqarpoq. Akitsuusersueriaaseq nutaaq siunniunneqarpoq, tassani qamutitut motoorilinnut akitsuut, biilip nalinga oqimaassusaallu aallaaviginagit, biilit avatangiisinut sunniinera aallaavigalugu pisassasoq siunniunneqarpoq. Akitsuusersueriaatsimik nutaamik piareersaasiorneq suleqatigiissitami assigiinngitsunit inuttalikkami sulirineqarpoq. Allannguinerup missingersuutitut sunniuteqannginnissaa aallaavittut siunniunneqarpoq.

- Upalungaarsimanermi attaveqatigiinnermi atortorissaarummik nutaamik pilersitsinissami aningaasartuutaanerusinnaasut.
- Naalagaaffimmit akisussaaffinnik tiguisinnaaneq.
- Suliffinnik Nuummit nuussisinaanerit aningaasatigut kingunerisinnaasai.